

การใช้ สุ จี ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย
ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

พรจิรา เสือประดิษฐ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปี พ.ศ. 2561

**The Use of Su Ji Pu Li to Enhance Analytical Thinking on Thai Subject
in Content 5 : Thai Literature and Literary Works for Mathayomsuksa 5
Students**

Phornchira Suapradit

**A thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
For the Degree of Master of Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction
College of Education Sciences, Dhurakij Pundit University
2018**

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้ สุ จี ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดี
และวรรณกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

เสนอโดย นางสาวพรจิรา เสือประดิษฐ์

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองेम

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม่น โสกล)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองेम)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.ไพทยา มีสัจย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์)

วิทยาลัยครุศาสตร์รับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์

(อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม่น โสกล)

วันที่ 20 เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
ชื่อผู้เขียน	พรจิรา เกื้อประดิษฐ์
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 จำนวน 32 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่มและแบบประเมินตนเอง 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t – test (Dependent Samples) แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผลและอภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

ผลการวิจัย 1) ผลการพัฒนาการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ พบว่า นักเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม ในภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.67)

คำสำคัญ : การใช้ สุ จิ ปุ ลิ, การคิดวิเคราะห์, วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

Thesis Title	The Use of Su Ji Pu Li to Enhance Analytical Thinking on Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary Works for Mathayomsuksa 5 Students
Author	Phornchira Suapradit
Thesis Advisor	Asst. Prof. Dr. Anchali Thongaim
Department	Curriculum and Instruction
Academic Year	2561

ABSTRACT

This experimental research aimed to 1) promote critical thinking among Mathayomsuksa 5 students through the use of Su Ji Pu Li in their learning of the section on Literature of a Thai language course, 2) to investigate the students' learning achievement of Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary, 3) to investigate their satisfaction of the learning of literature through the adoption of Su Ji Pu Li.

Thirty-two Mathayomsuksa 5 students from Wat Noi Noppakhun were purposively chosen to participate in the study. The research instruments included 1) instructional plans of the Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary using of Su Ji Pu Li, 2) the achievement tests, 3) behavioral-based self-assessment / group assessment forms, 4) questionnaires measuring the students levels of satisfaction. Data were analyzed using basic descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, and t – test (Dependent Samples). The data analyzed were interpreted and discussed using tables and description.

Results showed that 1) after the intervention, twenty-six students (81.25%) passed the set criteria; six of them (18.75%) did not pass the criteria, 2) their learning achievement of the section on Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary was significantly improved, compared with the score before the intervention, and the difference was significant at 0.05, 3) their satisfaction of the learning of the section on Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary under of Su Ji Pu Li was found to be at the high level ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.67).

Keywords: the Use of Su Ji Pu Li, Critical thinking, Thai Subject in Content 5 : Thai Literature and Literary

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้เป็นอย่างดี ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม ที่ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ และแก้ไข จุดบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์ให้มีคุณภาพและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตลอดการดำเนินการวิจัยมาตั้งแต่ ต้นจนสำเร็จ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอม อาจารย์ ดร.ไพทยา มีสัจย์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์ ที่เมตตาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์และได้ให้คำปรึกษาพร้อมทั้ง ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ส่งผลให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์ปรีชาภรณ์ เพื่อก่อง ผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัย ธุรกิจบัณฑิต อาจารย์สิริลักษณ์ หุ่นศรีงาม ผลพานิช และ อาจารย์ ดร. จตุพร มีสกุล ภาควิชา ภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตที่เมตตาตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย ในครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู และนักเรียน โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานครทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัยให้สำเร็จ ลุล่วงเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่เป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดการทำ วิทยานิพนธ์ในครั้งนี้จนสำเร็จ

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยที่ช่วยเหลือ ให้การสนับสนุนในทุกด้าน และเป็นกำลังใจสำคัญในการทำวิจัยครั้งนี้จนประสบผลสำเร็จ คุณประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัยฉบับนี้ ขอมอบแต่บิดามารดา คณะครูคณาจารย์ตลอดจนผู้มีพระคุณทุกท่าน

พรจิรา เสือประดิษฐ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	7
1.3 สมมติฐานการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
2. แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
2.1 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.....	11
2.2 หัวใจนักปราชญ์.....	17
2.3 การคิดวิเคราะห์.....	18
2.4 การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม.....	38
2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	46
2.6 ความพึงพอใจ.....	55
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	58
2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	61
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	62
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	62
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	62
3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย.....	63
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
4 ผลการศึกษา.....	71
4.1 ผลการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและ วรรณกรรมโดยการใช้ สุ จี ปุ ลิ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	72
4.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	81
4.3 ผลความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จี ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5.....	81
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	85
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	87
5.2 อภิปรายผล.....	88
5.3 ข้อค้นพบในการวิจัย.....	91
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	99
ก ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้.....	100
ข แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	110
ค แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง.....	118
ง ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตารางแสดงคะแนน การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย.....	124
ประวัติผู้เขียน.....	128

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน.....	72
4.2 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล.....	73
4.3 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล.....	75
4.4 แสดงคะแนนประเมินตนเอง การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล.....	77
4.5 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและประเมินตนเอง นักเรียนจำนวน 32 คน	79
4.6 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5	81
4.7 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชา ภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยม ศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน.....	81

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

2.1 กรอบแนวคิดการวิจัย..... 61

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกซาบซึ้งตรึงใจของกวี ซึ่งถือว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันทรงคุณค่ายิ่งในสังคม เพราะวรรณคดีและวรรณกรรมไทยเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในตนเอง โดยหากพิจารณาวรรณคดีไทยในฐานะของความเป็นศาสตร์แล้ว วรรณคดีไทยเป็นอักษรศาสตร์ หรือศาสตร์แห่งการใช้ถ้อยคำ และยังมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กับศาสตร์แขนงอื่น ๆ เป็นจำนวนมาก ได้แก่ ประวัติศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม จิตวิทยา ปรัชญาและศาสนา เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าวรรณคดีและวรรณกรรมทำหน้าที่เป็นกระจกเงาส่องให้เห็นภาพสังคมและวัฒนธรรมของคนในสังคมในยุคสมัยต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี หากพิจารณาวรรณคดีไทยในฐานะของความเป็นศิลป์แล้ว วรรณคดีไทยใช้วรรณศิลป์หรือศิลปะแห่งการใช้ถ้อยคำ สร้างสรรค์ความงามเชิงสุนทรียะให้แก่ผู้อ่านงานผ่านความไพเราะของถ้อยคำ ท่วงทำนองการประพันธ์และจินตนาการอันสร้างสรรค์ของกวี ความหมายแฝงและจินตภาพในถ้อยคำและอาจจะมี ความหมายต่างกันขึ้นอยู่กับบริบทความหมายและความซาบซึ้งใจของผู้เสพงานแต่ละคน ดังนั้น วรรณคดีไม่ใช่เป็นเพียงศาสตร์ที่ให้ความรู้ และยังเป็นศิลป์ที่นำความงามและความละเอียดอ่อนมาสู่ชีวิตและจิตใจ หรืออีกนัยหนึ่งวรรณคดีช่วยให้เรามองเห็นความงามและความประณีตที่แฝงอยู่ในสิ่งทั้งหลายในชีวิต (ชัตสุฉิมิ สิบบุสึงห์, 2532)

การเรียนการสอนวรรณคดีไทยในปัจจุบันไม่ได้เอื้อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากความเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ของวรรณคดีเท่าที่ควร กล่าวคือการเรียนการสอนวรรณคดียังคงมุ่งเน้นเพียงแค่นักเรียนเข้าใจความหมายและท่องจำคำศัพท์โบราณหรือคำศัพท์ยาก ๆ เพื่อให้ทำข้อสอบได้ อีกทั้งครูบางคนให้นักเรียนแปลความหมายงานประพันธ์ร้อยกรอง ที่ใช้ภาษาวรรณศิลป์ อย่างดีเยี่ยมให้เป็นร้อยแก้วที่ต้องสละสลวยยิ่งขึ้นไปโดยคำนึงถึงเพียงความหมายตรงของคำนั้นๆ เท่านั้น หรือครูบางคนมุ่งเน้นให้นักเรียนพยายามจดจำรายละเอียดปลีกย่อย ซึ่งหากไม่ตั้งใจจริงๆก็จำไม่ได้แต่ครูก็จะเน้นย้ำว่าเป็นเรื่องสำคัญจนต้องจำให้ได้ขึ้นใจ

หากต้องการให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากการเรียนวรรณคดีอย่างเต็มที่ วัตถุประสงค์การเรียนการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนควรมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเห็นรู้จักและเข้าใจภาษาในเชิงวรรณศิลป์ และความรู้ที่เป็นศาสตร์ต่างๆ อันได้แก่แนวคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของคนในยุคสมัยนั้น ๆ ด้วย ผ่านการตีความข้อคิดคำสอน และพฤติกรรมของตัวละคร

ดังที่กล่าวข้างต้น การสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนหลายแห่งไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์จากแนวคิด โลกทัศน์ ค่านิยม ความคิดความเชื่อที่ปรากฏในวรรณคดีเรื่องนั้นๆ หากเป็นการสอนเพื่อการอ่านเอาเรื่องเพื่อตอบคำถามใครทำอะไรที่ไหน หรือการสอนอ่านออกเสียงเท่านั้น การสอนวิธีดังกล่าวนี้ไม่ได้ตอบสนองต่อการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของวิชาวรรณคดีไว้ในหลักสูตรวิชาภาษาไทยทุกระดับชั้นตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาจนถึงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย การเรียนการสอนวรรณคดี เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามจุดประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้นักเรียนได้พินิจวรรณคดี คือ ศึกษาวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง โดยการอ่านวรรณคดีอย่างพินิจพิจารณา ทำความเข้าใจ ตีความ พิจารณาเนื้อหา และแนวคิด แล้วสามารถประเมินค่าวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ ทั้งในด้านศิลปะการประพันธ์ องค์ประกอบ และคุณค่าได้ (จารุวรรณ เทียนเงิน 2547, น. 5) โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละกระบวนการจัดการเรียนรู้นั้นจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องมีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดเนื้อหาและจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียน

ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 24 กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล เข้าใจจิตวิทยาการเรียนรู้และจิตวิทยาพัฒนาการ ก็จะสามารจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนได้ โดยพิจารณาความเหมาะสมเป็นรายวิชา รายกิจกรรม ว่าวิชาใด เรื่องใด กิจกรรมใด สามารถมอบหมายงานแก่ผู้เรียนเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มตามความสนใจหรือความถนัด การทำเช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการทำกิจกรรม มีกำลังใจ และมั่นใจที่จะเรียนรู้ต่อไป เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สนับสนุนให้ผู้สอน จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ไปพร้อมกับสื่อการเรียนการสอนทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ กล่าวคือ การเรียนรู้มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการความสามารถทั้งทางด้านร่างกาย และสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจของผู้เรียนเป็นระยะ ๆ และต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลายเน้นการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกันและการเรียนรู้

จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการ กำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน และยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

แนวทางในการสอนวรรณคดีไทยในโรงเรียนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือ ครูควรส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิดแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การอ่านวรรณคดีจะทำให้มองเห็นแง่มุมเรื่องราวชีวิตและพฤติกรรมของตัวละครต่างยุคต่างสมัย พฤติกรรมของตัวละครจนเป็นบทเรียนชีวิตจำลองที่ทำให้ทำให้นักเรียนรู้จักคิด และติดตาม ครูควรใช้สิ่งเหล่านี้เป็นตัวอย่างฝึกฝนการใช้สติปัญญาคิดแก้ปัญหาของนักเรียนสถานการณ์ต่างๆ และพฤติกรรมของตัวละครที่เกิดขึ้น น่าจะยกขึ้นมาเป็นแบบฝึกประสบการณ์ทดลองใช้มุมมอง และแนวคิดของนักเรียนในการไตร่ตรองใคร่ครวญ เพื่อเพิ่มพูนสติปัญญามากขึ้น

การคิดวิเคราะห์ เป็นกระบวนการทางพุทธิปัญญา ของบุคคลที่จะพิจารณาข้อมูลปัญหา หรือสถานการณ์ อย่างไตร่ตรอง รอบคอบ ผ่านกระบวนการแปลความหมาย การวิเคราะห์ และประเมิน โดยอาศัยความรู้ กระบวนการคิดและประสบการณ์ของตนเอง เพื่อนำไปสู่ข้อสรุป และการตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล ว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดควรทำ (Ennis, 1985, pp. 45-48) การอ่านเชิงคิดวิเคราะห์ต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดไตร่ตรอง และคิดอย่างสร้างสรรค์ ต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งการคิดเชิงวิเคราะห์ทำให้ผู้อ่านจับประเด็นและทำความเข้าใจในขณะที่อ่าน เมื่อผู้อ่านค้นหาข้อมูล ประเด็นสำคัญได้แล้ว ผู้อ่านต้องตรวจสอบหาข้อมูลหลักฐานมาสนับสนุนแล้วจึงตัดสินใจประเมิน เพื่อสรุปความคิดเห็นได้อย่างสมเหตุสมผลในที่สุด (Kurland, 2003, p.144-145)

โดยภาพรวมแล้ว คนไทยส่วนมากยังขาดทักษะการคิด โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันในเรื่องต่างๆอยู่ในระดับต่ำ ไม่ว่าจะเปรียบเทียบระหว่างคนในภูมิภาคเอเชียด้วยกัน หรือนานาอารยประเทศอื่นๆ จะเห็นได้จากรายงานการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

ในปีพุทธศักราช 2552 มาตรฐานที่ได้คะแนนต่ำมากที่สุด คือ มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณซึ่งได้คะแนนต่ำสุดกว่าทุกมาตรฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 จึงเป็นวิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถคิดวิเคราะห์ได้ และนำทักษะนี้ไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันของตน

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี(2558) ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่อง การศึกษาว่าการจัดการศึกษาต้องดูภาพรวมทั้งประเทศ เพราะทุกวันนี้การศึกษาค่อนข้างอ่อนแอ และมุ่งเน้นการเรียนการสอนเนื้อหาบางเรื่องมากเกินไป ทรงมีพระราชดำริให้มีการนำองค์ 4 แห่ง การศึกษา คือ พุทธิศึกษา จริยศึกษา หัตถศึกษาและพลศึกษาและหัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง การฟัง การคิด การถามและการเขียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของนักปราชญ์และบัณฑิต อีกทั้ง ยังจะเป็นเทคนิคในการช่วยให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้เก่งมากขึ้น โดยทรงมีพระราชดำริให้นำทั้ง สองเรื่องมาใช้ในการจัดการศึกษา

พระยาอุปทิศศิลปสาร ได้กล่าวไว้ในปาฐกถาที่แสดงแก่ครูที่มาอบรมวิชาวิทยาศาสตร์ ที่โรงเรียนฝึกหัดครูพลศึกษา กรีฑาสถานแห่งชาติ เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2481 ในหัวข้อเรื่อง “หัวใจนักปราชญ์” ความว่า จากคำย่อ “สุ. จิ. ปุ. ลิ.” ที่เป็นหัวใจนักปราชญ์นั้น คำว่า “สุ.” ก็คือ สุต ซึ่งเป็นการฟัง ในสมัยโบราณ การให้ความรู้มักจะเป็นการพูดให้ฟัง เพราะในสมัยนั้นการอ่าน การเขียนยังไม่แพร่หลาย ถ้ามองว่าการฟังคือ การได้ความรู้มาก็จะเป็นทำนองเดียวกันกับการอ่าน นั่นเอง ซึ่งจากประเด็นนี้ก็ทำให้เห็นว่า ถ้าถือว่าการอ่านเป็นแหล่งหนึ่งที่จะทำให้เราได้ความรู้มา การอ่านก็เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นปราชญ์นั่นเอง และจริงๆ แล้วในปัจจุบันนี้ แม้ว่าเทคโนโลยี ด้านการสื่อสารจะเจริญก้าวหน้าไปเพียงใดก็ตาม การอ่านก็ยังเป็นแหล่งสำคัญที่จะช่วยให้คุณ มีความรู้มากขึ้น เพราะในการปฏิบัติพฤติกรรมกรรมการอ่านจะเกิดขึ้นได้ไม่ยากนัก ความสามารถในการอ่าน การคิด และการเขียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของความเป็นนักปราชญ์ โดยเฉพาะ การเขียนซึ่งเป็นการแสดงผลของการอ่าน การใช้ความคิด การตั้งคำถาม ผลงานการเขียน จึงเป็นการสะท้อนความเป็นนักปราชญ์

พระยาอุปทิศศิลปะสาร (2546) ได้แสดงถึงความสำคัญของการอ่าน การคิด และการเขียน ไว้ในหัวใจนักปราชญ์ ดังนี้ หัวใจนักปราชญ์ "สุ. จิ. ปุ. ลิ." ที่ข้าพเจ้าจะนำมาอธิบายให้ท่าน ฟัง บัดนี้ท่านคงทราบกันมาแล้วว่า สุ. คือ การฟัง จิ. ได้แก่ จินตนะ คือการคิด ปุ. ได้แก่ ปุจฉา คือ การถาม และ ลิ. ได้แก่ ลิขิต คือ การเขียน 1. สุ. คือ สุต การฟัง ได้แก่ การแสวงหาความรู้ เพราะ การเล่าเรียนในสมัยโบราณต้องอาศัยการฟังเป็นพื้น เพราะการใช้หนังสือยังไม่แพร่หลาย จึงจัดเอา การฟังเป็นหัวข้อสำคัญ คนที่จะเป็นนักปราชญ์ได้ต้องฟังมามาก ซึ่งเรียกว่า "พหูสูตร" คือ ผู้ฟัง มาก แต่สมัยนี้วิชาหนังสือแพร่หลายทั่วไป จึงควรนับ การอ่านเข้าไปในข้อพหูสูตรนี้ด้วย คือ รวมความว่าผู้ที่เป็นนักปราชญ์จะต้องฟังมากและอ่านมากด้วย 2. จิ. คือ จินตนะ แปลว่า ความคิด เป็นศัพท์พวกเดียวกับ "จิต" ว่าเครื่องคิด คือ ใจเรานั่นเอง คำว่า จิ. คือความคิด ในที่นี้ท่านหมายความว่า "ให้ใช้ความคิด" ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 รองจากการฟังหรือการอ่าน กล่าวคือ เมื่อเราฟังหรืออ่านเรื่องราวใด ๆ เราต้องคิดตามไปด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้จิตไปตามยถากรรมอย่างฟัง

เสียงนกเสียงกา ถ้าพบข้อความแม้จนคำพูดที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย ก็ผูกจิตไว้ตริตรอง ภายหลัง เพราะถ้าจะเอามาตริตรองเวลานั้น ก็จะได้ไม่ได้ฟังเรื่องต่อไปหรือจะจดย่อ ๆ ก็ได้... เพราะฉะนั้นเราจึงควรใช้ความคิดในการอ่านให้เหมาะสมแก่ฐานะที่เราเป็นผู้ใคร่ในการศึกษาจึงจะเหมาะสม กล่าวคือ ต้องใช้ จิ. ไปด้วยให้ได้ รับความรู้สมค่าที่ลงทุนอ่าน... 3. ปุ. คือ ปุจฉา การถาม เป็นข้อสำคัญไม่แพ้ข้ออื่น ๆ ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการถาม กล่าวคือเมื่อเราฟังหรืออ่าน ถ้าพบข้อความหรือถ้อยคำที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ก็ผูกจิตไว้ตริตรองและค้นคว้าหาความเข้าใจโดยการสอบถามผู้ที่เรามั่นใจว่าเขารู้ดี ไม่กระดากอายในการไต่ถามสิ่งที่เราไม่รู้ เพราะการทะนงตัวว่าเรารู้มาก ถูกผู้อื่นว่าไม่รู้และการถือเกียรติว่าไม่ควรถามผู้ที่ต่ำต้อย กว่าตน ทั้ง 3 ประการนี้เป็นมารที่จะรังแกเราให้ลงจากฐานะเป็นนักปราชญ์ แต่ต้องรักษาจริยวัตรในการถามให้มาก ๆ คือ แสดงให้เขาทราบว่า ถามเพื่อต้องการความรู้จริง ด้วยความเคารพจริงๆ ไม่ใช่การถามเพื่อสอบไล่เขาหรือถามเพื่อขัดคอเขาหรือเพื่อข่มเขาให้อาย 4. ลิ. คือ ลิขิต แปลว่า เขียนไว้ กล่าวคือ ท่านได้บันทึกข้อที่ควรรู้ควรจำ ลิ. นี้สำคัญกว่าอื่น เพราะเป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด การถาม ในสมัยโบราณการบันทึกข้อความนับว่าสำคัญมาก เพราะมีผู้รู้หนังสือน้อย ท่านจึงตั้งไว้เป็นหัวใจข้อสุดท้ายของนักปราชญ์ เพราะสำคัญที่สุดและสำคัญจริงๆ

การอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียน หมายถึงความสามารถในความเป็นนักปราชญ์ (ผู้รู้ผู้มีปัญญา) แสดงผลงานการเขียนเพื่อการสะท้อนความเป็นผู้รู้ ผู้มีปัญญา ผลงานการเขียน (ลิขิต) เป็นผลงานที่เกิดจากการอ่าน การฟัง และการถาม (ปุจฉา) จากผู้รู้/จากการอ่านเอกสารของผู้รู้ที่เขียนไว้ ดังนั้น ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียน จึงสามารถแสดงออกได้ด้วยผลงาน การเขียน ซึ่งเป็นการเขียนที่เกิดจากการใช้ความคิดที่เป็นผลจากการอ่าน การฟัง และการถาม ที่ผ่านการฝึกฝนมาโดยตลอดอย่างต่อเนื่อง จึงนับว่าความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นความสามารถของผู้มีปัญญาหรือความสามารถในการเป็นนักปราชญ์นั่นเอง

จะเห็นได้หากต้องการให้ผู้เรียนวิชาวรรณคดีและวรรณกรรม อ่านเป็น คิดเป็น และประยุกต์ใช้เป็น ผู้สอนจำเป็นฝึกกระบวนการคิด การที่จะฝึกกระบวนการคิดให้ผู้เรียนรู้สึกสนุก ทำทาย และผ่อนคลายสามารถทำได้โดยใช้กระบวนการกลุ่ม

การฝึกการคิดวิเคราะห์ โดยใช้วิธีสอนแบบกระบวนการกลุ่มที่มีพื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่า (1) การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างต้นตัว มีชีวิตชีวา (2) การเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่หลากหลาย (3) การค้นพบด้วย ตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี (4) การเรียนรู้กระบวนการ

มีความสำคัญ และ (5) การนำความรู้ไปใช้ช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายยิ่งขึ้น (ทิสนา แคมมณี, 2545, น.142 - 143)

การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่มถือเป็นวิธีการหนึ่งของการเรียนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่น่าสนใจและเป็นการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบ รู้จักคิดรู้จักทำ รู้จักแก้ปัญหาาร่วมกัน เพื่อให้ตนเองและกลุ่มประสบความสำเร็จ การจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือเป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีการฝึกกระบวนการกลุ่ม หรือทักษะทางสังคม โดยแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วย เด็กเก่ง เด็กปานกลางและเด็กอ่อนอยู่ร่วมกัน ซึ่งมีอัตราส่วน 2 : 2 : 2 แล้วให้นักเรียนร่วมกันแก้ปัญหา และทำกิจกรรมให้

บรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ครูผู้สอนกำหนดจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรับผิดชอบในการทำงานเท่า ๆ กัน มีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน นอกจากช่วยฝึกทักษะทางสังคมแล้วยังฝึกการศึกษาค้นคว้า และช่วยปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนอีกด้วย การเรียนแบบร่วมมือนั้นมีหลายรูปแบบ เช่นการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มแข่งขัน (Teams – Games Tournament หรือ TGT) การเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มสัมฤทธิ์ (Student Teams- Achievement Division หรือ STAD) การเรียนแบบร่วมมือแบบบูรณาการอ่านและการเขียน (Cooperative Integrated Reading and Composition หรือ CIRC) การเรียนแบบร่วมมือแบบจิ๊กซอว์ (Jigsaw) และการเรียนแบบร่วมมือแบบกลุ่มช่วยสอนเป็นรายบุคคล (Team Assisted Individualization หรือ TAI) ซึ่งรูปแบบการสอนแบบร่วมมือทั้งหมดจะเป็นการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม และทุกคนในกลุ่มจะต้องรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเพื่อผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มเป็นสำคัญ การเรียนการสอนแบบร่วมมือจะเน้นให้ผู้เรียนรู้จักการใช้ชีวิตร่วมกับคนอื่นในสังคม และรู้จักรับผิดชอบในหน้าที่ของตนร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม

กล่าวได้ว่าการเรียนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนที่ช่วยผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จไปพร้อมๆกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน ลดความกังวลเพราะผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ไปกับเพื่อนในกลุ่มของตนเองช่วยกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆ และสามารถวิเคราะห์เนื้อหาในส่วนต่าง ๆ ร่วมกันได้ ซึ่งจะสามารถพัฒนาความคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของตนเอง

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาความคิดวิเคราะห์ ในการเรียนวิชาภาษาไทยโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ โดยความเชื่อที่ว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นกระบวนการสร้างความรู้มากกว่าการเรียนรู้เพียงผู้เดียว ซึ่งเป็นการสนับสนุนกระบวนการสร้างองค์ความรู้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์การทำงานแบบร่วมมือกันให้แก่แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

ซึ่งถือว่าเป็นช่วงของวัยรุ่น เป็นวัยที่มีลักษณะเฉพาะเป็นของตนเอง ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะพัฒนาความคิดวิเคราะห์ในตัวนักเรียนให้มีมากขึ้นกว่าเดิม และให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนและยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้ สุ จิ บุ ลี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ บุ ลี เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย โดยการใช้ สุ จิ บุ ลี มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม หลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ บุ ลี อยู่ในระดับมาก

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 60 คน ภาคเรียนที่ 1/2561

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 32 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้โดยการใช้ สุ จิ บุ ลี

ตัวแปรตาม

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ สุ จิ บุ ลี

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้
สุ จิ ปุ ลิ

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) ร่ายยาวมหาพระเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี 2) ลิลิตตะเลงพ่าย
3) มัทนะพาธา 4) โคลนติดล้อ ตอน ความนิยมเป็นเสมียน

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

สุ จิ ปุ ลิ หมายถึง แนวคิดหัวใจนักปราชญ์ ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546)
ที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังนี้

1. **สุ** คือ สุต การฟัง ในงานวิจัยนี้หมายถึง การอ่าน อ่านแล้วมีความรู้ ความเข้าใจ
การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการนำไปใช้

2. **จิ** คือ จินตนะ แปลว่า ความคิด อ่านเรื่องราวใด ๆ ต้องคิดตามไปด้วย
ถ้าพบข้อความแม้จนคำพูดที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย สามารถนำมาไตร่ตรองภายหลัง เพราะถ้าจะเอา
มาไตร่ตรองเวลานั้น ก็จะได้ไม่ได้อ่านเรื่องต่อไปได้

3. **ปุ** คือ ปุจฉา การถาม หลังจากการอ่าน คิดแล้ว ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการ
ถาม อาจถามตนเอง ถ้าไม่เข้าใจอาจถามผู้รู้ เพื่อนหรือครู หรือการค้นหาความรู้เพิ่มเพื่อหาคำตอบ

4. **ลิ** คือ ลิขิต แปลว่า เขียน ซึ่งเป็นการแสดงผลของการอ่าน การใช้ความคิด
การถาม หลังจากนั้นเขียนบันทึกข้อความสำคัญ และอาจบันทึกแบบสรุป หรือเขียนบันทึกเป็น
ประเด็นๆ เพื่อทบทวนความรู้ ความเข้าใจ และสามารถย้อนกลับมาตรวจสอบคำตอบได้

การคิดวิเคราะห์ หมายถึง การนำหลักการคิดวิเคราะห์ของบลูม (Bloom, 1956,
pp. 201-207) มาใช้ร่วมกับ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งจะเน้นการวิเคราะห์ 3 ประเด็นคือ ความสำคัญ
ความสัมพันธ์ และหลักการ มีรายละเอียดแต่ละประเด็นดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element)
เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ได้แก่

1.1 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหา
สาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งต่าง ๆ เช่น 1) สาระสำคัญของเรื่องนี้คือ

อะไร 2) ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอะไร 3) การปฏิบัติเช่นนั้น เพื่ออะไร 4) สิ่งใดสำคัญที่สุด
สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุดจากสถานการณ์นี้

1.2 วิเคราะห์ทัศนัย เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่
เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้นอยู่ เช่น 1) ภาพนี้หมายถึงใคร
2) ข้อความนี้หมายถึงใครหรือสถานการณ์ใด 3) เรื่องนี้ควรยกย่องหรือตำหนิใคร 4) เรื่องนี้ให้
ข้อคิดอะไร ผู้เขียนมีความเชื่ออย่างไร

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหา
ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด
สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ เช่น 1) มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีสิ่งใด
ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ 2) มีข้อความใด มีสิ่งใดไม่สมเหตุสมผล เพราะอะไร 3) คำกล่าวใดสรุปผิด
การตัดสินใจการกระทำอะไรไม่ถูกต้อง

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ เช่น 1) สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้อง
น้อยที่สุด 2) สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือเรื่องราวมากที่สุด 3) การเรียงลำดับมากน้อยของ
สิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ เช่น 1) เมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมา
บ้างตามลำดับ 2) การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้นตอน
3) สุดท้ายผลจะเป็นอย่างไร

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล 1) สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้ 2 หากไม่ทำอย่างนี้
ผลจะเป็นอย่างไร 3) หากทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร 4) ข้อความใดเป็นเหตุผลแก่กัน เป็นต้น

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (Analysis of Organizational Principles) หมายถึง
ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุป
เป็นหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น สิ่งนี้บ่งบอก
ความคิดหรือเจตนาอะไร มีอะไรบ้าง

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ แล้วสรุปเป็น
หลักการได้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความสามารถการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย
ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ จากแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกรับชอบหรือไม่ชอบของนักเรียนที่มีต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนมีพัฒนาการการคิดวิเคราะห์สูงขึ้นจากการเรียนรู้โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ดีขึ้น
3. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนกลุ่มสาระภาษาไทยนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามระดับชั้น

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง การใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
- 2.2 หัวใจนักปราชญ์
- 2.3 การคิดวิเคราะห์
- 2.4 การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม
- 2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.6 ความพึงพอใจ
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ของชาติเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมอันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรม การงาน และดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ยังเป็นสื่อแสดงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษด้านวัฒนธรรม ประเพณี และสุนทรียภาพเป็นสมบัติล้ำค่าควรแก่การเรียนรู้ อนุรักษ์ และสืบสานให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป

ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้ต้องมีประสิทธิภาพ และเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง

การอ่าน การอ่านออกเสียงคำ ประโยค การอ่านบทร้อยแก้ว คำประพันธ์ชนิดต่างๆ การอ่านในใจเพื่อสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้จากสิ่งที่อ่าน เพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

การเขียน การเขียนสะกดตามอักษรวิธี การเขียนสื่อสาร โดยใช้ถ้อยคำ และรูปแบบต่างๆ ของการเขียน ซึ่งรวมถึงการเขียนเรียงความ ข้อความ รายงานชนิดต่างๆ การเขียนตามจินตนาการ วิเคราะห์วิจารณ์ และเขียนเชิงสร้างสรรค์

การฟัง การดู และการพูด การฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ การพูดแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก พูดลำดับเรื่องราวต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล การพูดในโอกาสต่างๆ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ และการพูดเพื่อโน้มน้าวใจ

หลักการใช้ภาษาไทย ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ของภาษาไทย การใช้ภาษาให้ถูกต้องเหมาะสมกับโอกาสและบุคคล การแต่งบทประพันธ์ประเภทต่างๆ และอิทธิพลของภาษาต่างประเทศในภาษาไทย

วรรณคดีและวรรณกรรม วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเพื่อศึกษาข้อมูล แนวความคิด คุณค่าของงานประพันธ์ และความเพลิดเพลิน การเรียนรู้และทำความเข้าใจ บทเห่ บทร้องเล่นของเด็ก เพลงพื้นบ้านที่เป็นภูมิปัญญาที่มีคุณค่าของไทย ซึ่งได้ถ่ายทอด ความรู้สึกลึกซึ้ง ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของสังคมในอดีต และความงดงามของภาษา เพื่อให้เกิดความซาบซึ้งและภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสมสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ข้อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3.1 สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิดเห็น และ ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

สาระที่ 1 การอ่าน

มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต และมีนิสัยรักการอ่าน

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อ่านออกเสียงบทร้อยแก้ว และบทร้อยกรองได้ถูกต้องเหมาะสมกับเรื่อง πουอ่าน	การอ่านออกเสียง ประกอบด้วย - บทร้อยแก้วที่เป็นบทบรรยาย - บทร้อยกรอง เช่น กลอนสุภาพ กลอนสี่กวาง กาพย์ยานี 11 กาพย์ฉบัง 16 กาพย์สุรางคนางค์ 28 และโคลงสี่สุภาพ
	2. จับใจความสำคัญจากเรื่องที่อ่าน	การอ่านจับใจความจากสื่อต่างๆ เช่น
	3. ระบุเหตุและผล และข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นจากเรื่องที่อ่าน 4. ระบุและอธิบายคำเปรียบเทียบ และคำที่มีหลายความหมายในบริบทต่างๆ จากการอ่าน 5. ตีความคำยากในเอกสารวิชาการ โดยพิจารณาจากบริบท	- เรื่องเล่าจากประสบการณ์ - เรื่องสั้น - บทสนทนา - นิทานชาดก - วรรณคดีในบทเรียน - งานเขียนเชิงสร้างสรรค์ - บทความ
	6. ระบุข้อสังเกตและความสมเหตุสมผลของงานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจ	- สารคดี - บันเทิงคดี - เอกสารทางวิชาการที่มีคำ ประโยค และข้อความที่ต้องใช้บริบทช่วยพิจารณาความหมาย - งานเขียนประเภทชักจูงโน้มน้าวใจเชิงสร้างสรรค์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	7. ปฏิบัติตามคู่มือแนะนำวิธีการใช้งานของเครื่องมือหรือเครื่องใช้ในระดับที่ยากขึ้น	การอ่านและปฏิบัติตามเอกสารคู่มือ
	8. วิเคราะห์คุณค่าที่ได้รับจากการอ่านงานเขียนอย่างหลากหลายเพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต	การอ่านหนังสือตามความสนใจ เช่น - หนังสือที่นักเรียนสนใจและเหมาะสมกับวัย - หนังสืออ่านที่ครูและนักเรียนกำหนดร่วมกัน
	9. มีมารยาทในการอ่าน	มารยาทในการอ่าน

สาระที่ 2 การเขียน

มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. คัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัด	การคัดลายมือตัวบรรจงครึ่งบรรทัดตามรูปแบบการเขียนตัวอักษรไทย
	2. เขียนสื่อสารโดยใช้ถ้อยคำถูกต้องชัดเจนเหมาะสม และสละสลวย	การเขียนสื่อสาร เช่น - การเขียนแนะนำตนเอง - การเขียนแนะนำสถานที่สำคัญๆ - การเขียนบนสื่ออิเล็กทรอนิกส์
	3. เขียนบรรยายประสบการณ์โดยระบุสาระสำคัญและรายละเอียดสนับสนุน	การบรรยายประสบการณ์
	4. เขียนเรียงความ	การเขียนเรียงความเชิงพรรณนา
	5. เขียนย่อความจากเรื่องที่อ่าน	การเขียนย่อความจากสื่อต่างๆ เช่น เรื่องสั้น คำสอน โอวาท คำปราศรัยสุนทรพจน์ รายงาน ระเบียบ คำสั่ง บทสนทนาเรื่องเล่า ประสบการณ์
	6. เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสารจากสื่อที่ได้รับ	การเขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสารจากสื่อต่างๆ เช่น - บทความ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
		<ul style="list-style-type: none"> - หนังสืออ่านนอกเวลา - ข่าวและเหตุการณ์ประจำวัน - เหตุการณ์สำคัญต่างๆ
	7. เขียนจดหมายส่วนตัวและจดหมายกิจธุระ	การเขียนจดหมายส่วนตัว <ul style="list-style-type: none"> - จดหมายขอความช่วยเหลือ - จดหมายแนะนำ - การเขียนจดหมายกิจธุระ - จดหมายสอบถามข้อมูล
	8. เขียนรายงานการศึกษาค้นคว้าและโครงการ	การเขียนรายงาน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - การเขียนรายงานจากการศึกษาค้นคว้า - การเขียนรายงานโครงการ
	9. มีมารยาทในการเขียน	มารยาทในการเขียน

สาระที่ 3 การฟัง การดู และการพูด

มาตรฐาน ท 3. สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณ และพูดแสดงความคิด ความรู้สึกในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. พุดสรุปใจความสำคัญของเรื่องที่ฟังและดู 2. เล่าเรื่องย่อจากเรื่องที่ฟังและดู 3. พุดแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังและดู 4. ประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าวใจ	การพุดสรุปความ พุดแสดงความรู้ ความคิดอย่างสร้างสรรค์จากเรื่องที่ฟังและดู การพุดประเมินความน่าเชื่อถือของสื่อที่มีเนื้อหาโน้มน้าว
	5. พุดรายงานเรื่องหรือประเด็นที่ศึกษาค้นคว้าจากการฟัง การดู และการสนทนา	การพุดรายงานการศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน และท้องถิ่นของตน
	6. มีมารยาทในการฟัง การดู และการพูด	มารยาทในการฟัง การดู และการพูด

สาระที่ 4 หลักการใช้ภาษาไทย

มาตรฐาน ท 4. เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษา และรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. อธิบายลักษณะของเสียงในภาษาไทย	เสียงในภาษาไทย
	2. สร้างคำในภาษาไทย	การสร้างคำ - คำประสม คำซ้ำ คำซ้อน - คำพ้อง
	3. วิเคราะห์ชนิดและหน้าที่ของคำในประโยค	ชนิดและหน้าที่ของคำ
	4. วิเคราะห์ความแตกต่างของภาษาพูดและภาษาเขียน	ภาษาพูด ภาษาเขียน
	5. แต่งบทหรือย่อกรอง	กาพย์ยานี 11
	6. จำแนกและใช้สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต	สำนวนที่เป็นคำพังเพยและสุภาษิต

สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ม.1	1. สรุปเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน	วรรณคดีและวรรณกรรมเกี่ยวกับ - ศาสนา - ประเพณี - พิธีกรรม - สุภาษิตคำสอน - เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ - บันเทิงคดี - บันทึกการเดินทาง - วรรณกรรมท้องถิ่น
	2. วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน พร้อมยกเหตุผลประกอบ	การวิเคราะห์คุณค่าและข้อคิดจากวรรณคดีและวรรณกรรม

ชั้น	ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
	3. อธิบายคุณค่าของวรรณคดีและวรรณกรรมที่อ่าน 4. สรุปความรู้และข้อคิดจากการอ่านเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง	
	5. ท่องจำบทอาขยานตามที่กำหนดและบทร้อยกรองที่มีคุณค่าตามความสนใจ	บทอาขยานและบทร้อยกรองที่มีคุณค่า - บทอาขยานตามที่กำหนด - บทร้อยกรองตามความสนใจ

2.2 หัวใจนักปราชญ์

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2546) ได้แสดงถึงความสำคัญของการอ่าน การคิด และการเขียน ไว้ในหัวใจนักปราชญ์ ดังนี้

หัวใจนักปราชญ์ "สุ. จิ. ปุ. ลิ." ที่ข้าพเจ้าจะนำมาอธิบายให้ท่านฟัง บัดนี้ท่านคงทราบกันมาแล้วว่า สุ. คือ การฟัง จิ. ได้แก่ จินตนะ คือการคิด ปุ. ได้แก่ ปุจฉา คือ การถาม และ ลิ. ได้แก่ ลิขิต คือ การเขียน

1. สุ. คือ สุต การฟัง ได้แก่ การแสวงหาความรู้ เพราะการเล่าเรียนในสมัยโบราณต้องอาศัยการฟังเป็นพื้น เพราะการใช้หนังสือยังไม่แพร่หลาย จึงจัดเอาการฟังเป็นหัวข้อสำคัญ คนที่จะเป็นนักปราชญ์ได้ต้องฟังมาาก ซึ่งเรียกว่า "พหูสูต" คือ ผู้ฟังมาก แต่สมัยนี้วิชาหนังสือแพร่หลายทั่วไป จึงควรนับ การอ่านเข้าไปในข้อพหูสูตนี้ด้วย คือ รวมความว่าผู้ที่ป็นนักปราชญ์จะต้องฟังมากและอ่านมากด้วย

2. จิ. คือ จินตนะ แปลว่า ความคิด เป็นศัพท์พวกเดียวกับ "จิต" ว่าเครื่องคิด คือ ใจเรา นี้เอง คำว่า จิ. คือความคิด ในที่นี้ท่านหมายความว่า "ให้ใช้ความคิด" ซึ่งเป็นขั้นที่ 2 รองจากการฟังหรือ การอ่าน กล่าวคือ เมื่อเราฟังหรืออ่านเรื่องราวใด ๆ เราต้องคิดตามไปด้วย ไม่ใช่ปล่อยให้จิตไปตามยถากรรมอย่างฟังเสียงนกเสียงกา ถ้าพบข้อความแม้จนคำพูดที่ไม่เข้าใจหรือสงสัย ก็ผูกจิตไว้ตรึงตรองภายหลัง เพราะถ้าจะเอามาตรึงตรองเวลานั้น ก็จะได้ไม่ได้ฟังเรื่องต่อไปหรือจะจดย่อ ๆ ก็ได้ เพราะฉะนั้นเราจึงควรใช้ความคิดในการอ่านให้เหมาะสมแก่ฐานะที่เราเป็นผู้ใคร่ในการศึกษา จึงจะเหมาะ กล่าวคือ ต้องใช้ จิ. ไปด้วยให้ได้รับความรู้สมค่าที่ลงทุนอ่าน

3. ปุ. คือ ปุจฉา การถาม เป็นข้อสำคัญไม่แพ้ข้ออื่น ๆ ผู้ที่จะเป็นนักปราชญ์ต้องพยายามแสวงหาความรู้ในการถาม กล่าวคือเมื่อเราฟังหรืออ่าน ถ้าพบข้อความหรือถ้อยคำที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ ก็ผูกจิตไว้ตรึงตรองและค้นคว้าหาความเข้าใจ โดยการสอบถามผู้ที่เรามั่นใจว่าเขารู้ดี

ไม่กระดากอายในการไต่ถามสิ่งที่เราไม่รู้ เพราะการทะนงตัวว่าเรารู้มาก ถูกผู้อื่นว่าไม่รู้ และการถือเกียรติว่าไม่ควรถามผู้ที่ต่ำต้อย กว่าตน ทั้ง 3 ประการนี้เป็นมารที่จะรังเราให้ลงจากฐานะ เป็นนักปราชญ์ แต่ต้องรักษาจริยวัตรในการถามให้มาก ๆ คือ แสดงให้เขาทราบว่า ถามเพื่อต้องการ ความรู้จริง ด้วยความเคารพจริงๆ ไม่ใช่การถามเพื่อสอบไล่เขาหรือถามเพื่อขัดคอเขาหรือเพื่อข่มเขา ให้อาย

4. ลิ. คือ ลิขิต แปลว่า เขียนไว้ กล่าวคือ ท่านได้บันทึกข้อที่ควรรู้ควรจำ ลิ. นี้สำคัญ กว่าอื่น เพราะเป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด การถาม ในสมัยโบราณ การบันทึกข้อความนับว่าสำคัญมาก เพราะมีผู้รู้หนังสือน้อย ท่านจึงตั้งไว้เป็นหัวใจข้อสุดท้ายของ นักปราชญ์ เพราะสำคัญที่สุดและสำคัญจริงๆ

2.3 การคิดวิเคราะห์

2.3.1 ความหมายของการคิดวิเคราะห์

การคิดวิเคราะห์ (Critical Thinking) (พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติพุทธศักราช, 2530, น.492) คำว่า คิด หมายถึง นึกคิด ระลึก ตรึกตรอง ส่วนคำว่า วิเคราะห์หมายถึงว่า ดู สังเกต ไคร่ครวญ อย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีที่ที่เหมาะสมอย่างยุติธรรม มีนักการศึกษาหลาย ท่านได้ให้ความหมายของการคิดไว้ดังนี้

Dewey ,1933 (อ้างถึงใน ชำนาญ เอี่ยมสำอาง, 2539, น.51) ให้ความหมายการคิด วิเคราะห์ หมายถึง การคิดอย่างไคร่ครวญ ไตร่ตรอง โดยอธิบายขอบเขตการคิดวิเคราะห์ว่าเป็น การคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยาก และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

Russel, 1956 (อ้างถึงใน วิไลวรรณ ปิยะภรณ์, 2535, น.25) ให้ความหมายการคิด วิเคราะห์เป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหาชนิดหนึ่งโดยผู้คิดจะต้องใช้การพิจารณาตัดสินในเรื่องราวต่าง ๆ ว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย การคิดวิเคราะห์จึงเป็นกระบวนการประเมินหรือการจัดหมวดหมู่ โดยอาศัยเกณฑ์ที่เคยยอมรับกันมาแต่ก่อนๆ แล้วสรุปหรือพิจารณาตัดสิน

Ennis. (1985, p. 83) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินข้อความ ได้ถูกต้อง เป็นการคิดแบบตรึกตรองและมีเหตุผล เพื่อการตัดสินใจก่อนที่จะเชื่อหรือ ก่อนที่จะลงมือปฏิบัติ

Watsan and Glaser (1964, p. 11) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า เป็นสิ่งที่เกิด จากส่วนประกอบของทัศนคติ ความรู้และทักษะ โดยทัศนคติเป็นการแสดงออกทางจิตใจ ต้องการ สืบค้นปัญหาที่มีอยู่ ความรู้จะเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินสถานการณ์การสรุป

ความอย่างเที่ยงตรงและการเข้าใจในความเป็นนามธรรม ส่วนทักษะจะประยุกต์รวมอยู่ในทัศนคติและความรู้

สมจิต สวชนไพบูลย์ (2541, น.94) การคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการคิดพิจารณาอย่างรอบครอบโดยใช้เหตุผล ประกอบการตัดสินใจ

ชยอนันต์ สมุทวณิช (2542, น.14) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ คือการแสวงหาข้อเท็จจริงด้วยการระบุ จำแนก แยกแยะ ข้อมูลในสถานการณ์ที่เป็นแหล่งคิดวิเคราะห์ ทั้งที่เป็นข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น หรือจุดเด่น จุดด้อย ในสถานการณ์เป็นการจัดข้อมูลให้เป็น ระบบเพื่อไปใช้เป็นพื้นฐานในการคิดระดับอื่นๆ

อรพรรณ พรสีมา (2543, น.24) กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ เป็นทักษะการคิดระดับกลาง ซึ่งจะต้องได้รับการพัฒนาต่อจากทักษะการคิดพื้นฐาน มีการพัฒนาแง่มุมของข้อมูลโดยรอบด้าน เพื่อหาเหตุผลและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น.251, 1071) ให้ความหมายคำว่า “คิด” หมายความว่า ทำให้ปรากฏเป็นรูป หรือประกอบให้เป็นรูปหรือเป็นเรื่องขึ้นในใจ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง คาคะเน คำนวน มุ่ง จงใจ ตั้งใจ ส่วนคำว่า “วิเคราะห์” มีความหมายว่าใคร่ครวญ แยกออกเป็นส่วน ๆ เพื่อศึกษาให้ถ่องแท้ ดังนั้นคำว่า คิดวิเคราะห์ จึงมีความหมายว่า เป็นการใคร่ครวญ ตรึกตรองอย่างละเอียดรอบคอบแยกเป็นส่วน ๆ ในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาจุดเด่น จุดด้อยของเรื่องนั้น ๆ และเสนอแนะสิ่งที่เหมาะสมอย่างมีความเป็นธรรมและเป็นไปได้ ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพการคิดวิเคราะห์จึงสามารถกระทำได้โดยการฝึกทักษะการคิดและให้นักเรียนมีโอกาสดำเนินการคิดวิเคราะห์ สามารถเสนอความคิดของตนและอภิปรายร่วมกันในกลุ่มอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยครูและนักเรียนต่างยอมรับเหตุผลและความคิดของแต่ละคน โดยเชื่อว่า ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น.24) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น

สุวิทย์ มูลคำ (2547, น.9) ให้ความหมายของการวิเคราะห์และการคิดวิเคราะห์ว่าการวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การจำแนก แยกแยะองค์ประกอบของสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกเป็นส่วน ๆ เพื่อค้นหาว่ามีองค์ประกอบย่อย ๆ อะไรบ้าง ทำมาจากอะไร ประกอบขึ้นมาได้อย่างไรและมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างไร การคิดวิเคราะห์ (Analytical thinking) หมายถึงความสามารถในการจำแนก แยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุสิ่งของ เรื่องราว

หรือเหตุการณ์และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหา สภาพความเป็นจริงหรือสิ่งสำคัญของสิ่งที่กำหนดให้

ชาตรี สาราญ (2548, น.40-41) ได้ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่า การคิดวิเคราะห์ คือ การรู้จักพิจารณา ค้นหาใคร่ครวญ ประเมินค่าโดยใช้เหตุผลเป็นหลักในการหาความสัมพันธ์เชื่อมโยง หล่อหลอมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์แบบอย่างสมเหตุสมผล ก่อนที่จะตัดสินใจ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2549, น.5) ให้ความหมายของการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นการระบุเรื่องหรือปัญหา จำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ ระบุเหตุผลหรือเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลหรือหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอในการตัดสินใจ/แก้ปัญหา/คิดสร้างสรรค์

นักการศึกษาและนักวิจัยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของการคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกัน คือ การคิดวิเคราะห์หมายถึง การพิจารณาสิ่งต่างๆ ในส่วนย่อย ๆ ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ด้านความสัมพันธ์และด้านหลักการจัดการ โครงสร้างของการสื่อความหมาย และ

สอดคล้องกับกระบวนการคิดวิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ คือ การคิดจำแนก รวบรวม เป็นหมวดหมู่ และจับประเด็นต่างๆ เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ดังนั้น การคิดเชิงวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดที่สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้ และให้คงทนจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดได้ด้วยตัวเอง เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ เพราะการเรียนรู้ที่ดีต้องเป็นเรื่องของการรู้จักคิด ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนารูปแบบการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดเป็น เรียนรู้เป็น สามารถจำแนก ให้เหตุผล จับประเด็นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่างๆ ได้ จากข้อมูลที่ได้รับการพิจารณา

2.3.2 ลักษณะของการคิดวิเคราะห์

เสงี่ยม โตรัตน์ (2546, น.28) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบ คือ ทักษะในการจัดระบบข้อมูล ความเชื่อถือได้ของข้อมูล และการใช้ทักษะเหล่านั้นอย่างมีปัญญาเพื่อการชี้นำพฤติกรรม ดังนั้น การคิดวิเคราะห์จึงมีลักษณะต่อไปนี้

1. การคิดวิเคราะห์จะไม่เป็นเพียงการรู้หรือการจำข้อมูลเพียงอย่างเดียว เพราะการคิดวิเคราะห์จะเป็นการแสวงหาข้อมูลและการนำข้อมูลไปใช้
2. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การมีทักษะเท่านั้น แต่การคิดวิเคราะห์จะต้องเกี่ยวกับการใช้ทักษะอย่างต่อเนื่อง

3. การคิดวิเคราะห์ไม่เพียงแต่การฝึกทักษะอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีทักษะที่จะต้องคำนึงถึงผลที่ยอมรับได้

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น.15-16) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ไว้ว่า การจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ประกอบเป็นการคิดวิเคราะห์ แตกต่างไปตามทฤษฎี การเรียนรู้ โดยทั่วไปสามารถแยกแยะกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการคิดวิเคราะห์ ได้ดังนี้

1. การสังเกต จากการสังเกตข้อมูลหลายๆ สามารถสร้างเป็นข้อเท็จจริงได้
2. ข้อเท็จจริง จากการรวบรวมข้อเท็จจริง และการเชื่อมโยงข้อเท็จจริงบางอย่างที่ขาดหายไป สามารถทำให้มีการตีความได้
3. การตีความ เป็นการทดสอบความเที่ยงตรงของการอ้างอิง จึงทำให้เกิดการตั้งข้อตกลงเบื้องต้น
4. การตั้งข้อตกลงเบื้องต้น ทำให้สามารถมีความคิดเห็น
5. ความคิดเห็น เป็นการแสดงความคิดจะต้องมีหลักและเหตุผลเพื่อพัฒนาข้อวิเคราะห์ นอกจากนั้น เป็นกระบวนการที่อาศัยองค์ประกอบเบื้องต้นทุกอย่างร่วมกัน โดยทั่วไปนักเรียนจะไม่เห็นความแตกต่างระหว่างการสังเกตและข้อเท็จจริง หากนักเรียนเข้าใจถึงความแตกต่างก็จะทำให้นักเรียนเริ่มพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้

สุวิทย์ มูลคำ (2548, น.23-24) ได้จำแนกลักษณะของการคิดวิเคราะห์ ไว้เป็น 3 ด้าน คือ

1. การวิเคราะห์ส่วนประกอบ เป็นความสามารถในการแยกแยะค้นหาส่วนประกอบที่สำคัญของสิ่งหรือเรื่องราวต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ส่วนประกอบของพืช หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตัวอย่างคำถาม เช่น อะไรเป็นสาเหตุสำคัญของการระบาดไข้หวัดนกในประเทศไทย
2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ เป็นความสามารถในการหาความสัมพันธ์ของส่วนสำคัญต่างๆ โดยระบุความสัมพันธ์ระหว่างความคิด ความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล หรือความแตกต่างระหว่างข้อโต้แย้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างคำถาม เช่น การพัฒนาประเทศกับการศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างไร
3. การวิเคราะห์หลักการ เป็นความสามารถในการหาหลักความสัมพันธ์ส่วนสำคัญในเรื่องนั้นๆ ว่าสัมพันธ์กันอยู่โดยอาศัยหลักการใด ตัวอย่างคำถาม เช่น หลักการสำคัญของศาสนาพุทธ ได้แก่อะไร

จะเห็นได้ว่าการวิเคราะห์นั้นจะต้องกำหนดสิ่งที่จะต้องวิเคราะห์ กำหนดจุดประสงค์ที่ต้องการจะวิเคราะห์ แล้วจึงวิเคราะห์อย่างมีหลักเกณฑ์ โดยใช้วิธีการพิจารณาแยกแยะเทคนิควิธีการในการวิเคราะห์ เพื่อรวบรวมประเด็นสำคัญหาคำตอบให้กับคำถาม โดยมีลักษณะ

ของการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์ความสำคัญและวิเคราะห์หลักการของเรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ

1. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้แก่ การเชื่อมโยงข้อมูล ตรวจสอบแนวคิดสำคัญ และความเป็นเหตุเป็นผล แล้วนำมาหาความสัมพันธ์และข้อขัดแย้งในแต่ละสถานการณ์ได้
2. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญได้แก่ การจำแนกแยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและสมมติฐานแล้วนำมาสรุปความได้
3. การคิดวิเคราะห์หลักการได้แก่ การวิเคราะห์รูปแบบ โครงสร้าง เทคนิค วิธีการและการเชื่อมโยงความคิดรวบยอด โดยสามารถแยกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและทัศนคติของผู้เขียนได้

ไพรินทร์ เหมบุตร (2549, น.1) กล่าวถึง ลักษณะของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย 4 ประการ คือ

1. การมีความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เพื่อแปลความสิ่งนั้น ซึ่งขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์ และค่านิยม
2. การตีความ ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องที่จะวิเคราะห์
3. การช่างสังเกต ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) อย่างไร (How) เพราะเหตุใด (Why)
4. ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ใช้คำถามค้นหาคำตอบ หาสาเหตุ หาการเชื่อมโยงส่งผลกระทบ วิธีการ ขั้นตอน แนวทางแก้ปัญหา คาดการณ์ข้างหน้าในอนาคต

2.3.3 องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, น.52) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

- การตีความ ความเข้าใจ และให้เหตุผลแก่สิ่งที่ต้องการวิเคราะห์เพื่อแปลความของสิ่งนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ ประสบการณ์และค่านิยม
2. การมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะวิเคราะห์
 3. การช่างสังเกต สงสัย ช่างถาม ขอบเขตของคำถาม ที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงวิเคราะห์จะยึดหลัก 5 W 1 H คือ ใคร (Who) อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ทำไม (Why) อย่างไร (How)
 4. การหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล (คำถาม) ค้นหาคำตอบได้ว่า อะไรเป็นสาเหตุให้เรื่องนั้นเชื่อมกับสิ่งนี้ได้อย่างไร เรื่องนี้ใครเกี่ยวข้อง เมื่อเกิดเรื่องนี้ส่งผลกระทบอย่างไร มีองค์ประกอบใดบ้างที่นำไปสู่สิ่งนั้น มีวิธีการ ขั้นตอนการทำให้เกิดสิ่งนี้อย่างไร มีแนวทางแก้ไข

ปัญหาอย่างไรบ้าง ถ้าทำเช่นนี้จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคต ลำดับเหตุการณ์นี้ดูว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร เขาทำสิ่งนี้ได้อย่างไร สิ่งนี้เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างไร การคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการที่ใช้ปัญญา หรือใช้ความคิดนำพฤติกรรม ผู้ที่คิดวิเคราะห์เป็น จึงสามารถใช้ปัญญานำชีวิตได้ในทุก ๆ สถานการณ์ เป็นบุคคลที่ไม่โลกไม่เห็นแก่ตัวไม่ยึดเอาตัวเองเป็นศูนย์กลาง มีเหตุผล ไม่มีอคติ มีความยุติธรรม และพร้อมที่จะสร้างสันติสุขในทุกโอกาส การคิดวิเคราะห์จะต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญสองเรื่อง คือ เรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องกับเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งทั้งสองเรื่องมีความสำคัญต่อการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างยิ่ง (วนิช สุชาติรัตน์, 2547, น.125-128) ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง การที่จัดให้เรื่องของการให้เหตุผลอย่างถูกต้องว่ามีความสำคัญก็เนื่องจากในเรื่องของการคิดการใช้ปัญญาทั้งหลายนั้น เรื่องของเหตุผลจะต้องมีความสำคัญ ถ้าเหตุผลที่ให้ในเบื้องต้นแรกไม่ถูกต้อง หรือมีความคลุมเครือไม่ชัดเจนแล้ว กระบวนการคิดก็จะมีความไม่ชัดเจนตามไปด้วยการเชื่อมโยงสารต่าง ๆ เข้าด้วยกันย่อมไม่สามารถกระทำได้ และมีผลสืบเนื่องต่อไปคือ ทำให้การสรุปประเด็นที่ต้องการทั้งหลายขาดความชัดเจน หรืออาจผิดพลาดตามไปด้วย ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องประกอบด้วย (Center for Critical Thinking, 1996, p.8-9)

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผล วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการให้เหตุผลต้องมีความชัดเจนโดยปกติการให้เหตุผลในเรื่องต่างๆบุคคลจะต้องให้เหตุผลที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของเรื่องนั้น เช่นในการเขียนเรียงความ งานวิจัย การอภิปราย ฯลฯถ้าวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้มีความชัดเจน การให้เหตุผลก็จะเป็นเรื่องง่าย แต่ถ้าไม่ชัดเจน หรือมีความสลับซับซ้อน จะต้องทำให้ชัดเจนการให้เหตุผลก็จะเป็นเรื่องง่าย หรืออาจจะต้องแบ่งแยกออกเป็นข้อย่อยๆเพื่อลดความสลับซับซ้อนลง และนอกจากนี้ เป็นเป้าหมายจะต้องมีความสำคัญและมองเห็นว่าสามารถจะทำให้สำเร็จได้จริง ๆ

2. ความคิดเห็นหรือกรอบความจริงที่นำมาอ้าง เมื่อมีการให้เหตุผล ต้องมีความคิดเห็นหรือกรอบของความจริงที่นำมาสนับสนุน ถ้าสิ่งที่นำมาอ้างมีข้อบกพร่อง การให้เหตุผลก็จะผิดพลาดหรือบกพร่องตามไปด้วย ความคิดเห็นที่แคบเฉพาะตัว ซึ่งอาจเกิดจากอคติหรือการเทียบเคียงที่ผิด ทำให้การให้เหตุผลทำได้ในขอบเขตอันจำกัด เทียงตรง และมีเสถียรภาพ

3. ความถูกต้องของสิ่งที่อ้างอิง การอ้างอิงข้อมูล ข่าวสาร เหตุการณ์ หรือสิ่งต่าง ๆ มีหลักการอยู่ว่า สิ่งทีนำมาอ้างจะต้องมีความชัดเจน มีความสอดคล้อง และมีความถูกต้องแน่นอน ถ้าสิ่งที่นำมาอ้างผิดพลาดการสรุปผลหรือการสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องย่อมผิดพลาดด้วย สิ่งที่ต้องระมัดระวังก็คือ ต้องเข้าใจข้อจำกัดของข้อมูลต่างๆลองหาข้อมูลอื่น ๆ ที่มีลักษณะตรงกันข้าม หรือขัดแย้งกับข้อมูลที่เราใช้อยู่บ้างว่ามีหรือไม่และก็ต้องแน่ใจว่าข้อมูลที่ใช้อ้างนั้น

มีความสมบูรณ์เพียงพอด้วยข้อมูลข่าวสารที่ไม่มีความถูกต้อง มีการบิดเบือนหรือการนำเสนอเพียงบางส่วนและปิดบังหรือมีเจตนาปล่อยปละละเลยในบางส่วน ทำให้การนำไปอ้างอิงหรือเผยแพร่ขาดความสมบูรณ์ก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบหรือสร้างความเสียหายต่อบุคคลองค์การหรือสังคมได้ ดังนั้นการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารก่อนที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการอ้างอิงทุก ๆ เรื่องจึงเป็นเรื่องที่ควรจะทำด้วยความรอบคอบและระมัดระวังเป็นอย่างยิ่ง

4. การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด การให้เหตุผลจะต้องอาศัยการสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอด ซึ่งมีตัวประกอบที่สำคัญคือทฤษฎี กฎ หลักการ อันเป็นตัวประกอบสำคัญของการสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดถ้าหากเข้าใจผิดพลาดในเรื่องของทฤษฎี กฎ หรือหลักการต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาแล้ว การสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดก็จะผิดพลาด การให้เหตุผลก็จะไม่ถูกต้องด้วย ดังนั้นเมื่อสร้างความคิดหรือความคิดรวบยอดขึ้นมาได้แล้ว จะต้องแสดงหรืออธิบาย เพื่อบ่งบอกออกมาให้ชัดเจน ลักษณะของความคิดรวบยอดที่ดีจะต้องมีความกระจ่างมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์มีความลึกซึ้ง และมีความเป็นกลางไม่โน้มเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

5. ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผลกับสมมติฐาน การให้เหตุผลขึ้นอยู่กับสมมติฐานเมื่อใดมีการกำหนดสมมติฐานขึ้นมาในกระบวนการแก้ปัญหา ต้องแน่ใจว่าสมมติฐานนั้น กำหนดขึ้นจากสิ่งที่เป็นความจริงและจากหลักฐานที่ปรากฏอยู่ ความบกพร่องในการให้เหตุผลสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลไปติดยึดในสมมติฐานที่ตั้งขึ้น จนทำให้ความคิดเห็นโน้มเอียงหรือผิดไปจากสภาพที่ควรจะเป็น สมมติฐานที่ดีจะต้องมีความชัดเจน สามารถตัดสินใจ และมีเสถียรภาพเช่นเดียวกัน

6. การลงความเห็น การให้เหตุผลในทุกๆเรื่อง จะต้องแสดงถึงความเข้าใจด้วยการสรุป และให้ความหมายของข้อมูล ลักษณะการให้เหตุผลนั้นโดยธรรมชาติจะเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่เชื่อมโยงกันอยู่ระหว่างเหตุกับผล เช่นเพราะว่าสิ่งนี้เกิดสิ่งนั้นจึงเกิดขึ้น หรือเพราะว่าสิ่งนี้เป็นอย่างนี้สิ่งที่เกิดขึ้นจากสิ่งนี้จึงเป็นอย่างนั้น ถ้าความเข้าใจในข้อมูลเบื้องต้นผิดพลาดการให้เหตุผลย่อมผิดพลาดด้วย ทางออกที่ดีก็คือ การลงความเห็นจะทำให้ได้ก็ต่อเมื่อมีหลักฐานบ่งบอกอย่างชัดเจน จะต้องตรวจสอบความเห็นนั้นสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับสมมติฐานข้อไหน และมีอะไรเป็นตัวชี้นำอยู่อีกบ้าง ซึ่งอาจทำให้การลงความเห็นผิดพลาด

7. การนำไปใช้ เมื่อมีข้อสรุปแล้วจะต้องมีการนำไปใช้หรือมีผลสืบเนื่องจะต้องมีความคิดเห็นประกอบว่าข้อสรุปที่เกิดขึ้นนั้น สามารถนำไปใช้ได้มากน้อยเพียงใด ควรจะนำไปใช้ลักษณะใดจึงจะถูกต้อง ลักษณะใดไม่ถูกต้อง โดยพยายามคิดถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นผลต่อเนื้อที่ที่สามารถเกิดขึ้นได้ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การคิดวิเคราะห์ที่ดีหรือมีมาตรฐาน ในอันดับแรกจะต้องรู้จักการให้เหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบหลายอย่าง ตามที่ได้แสดงรายละเอียด

มาแล้ว เรื่องที่สำคัญและเป็นหัวใจของการคิดวิเคราะห์อีกเรื่องหนึ่งก็คือ เทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อการวิเคราะห์เป็นการบอกให้ทราบว่า นักคิดวิเคราะห์จะต้องใช้คำถามอย่างไร เพื่อเป็นการนำความคิดไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

เทคนิคการตั้งคำถามเพื่อการคิดวิเคราะห์ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญพอ ๆ กับความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยส่งเสริมให้การใช้เหตุผลเป็นไปด้วยความสะดวก มีระบบและช่วยแก้ปัญหาได้ นักคิดวิเคราะห์ต้องมีความสามารถในการตั้งคำถามหลายๆแบบ คำถามที่ต้องการคำตอบกว้าง ๆ ต้องการหลายๆ คำตอบ คำถามต้องการคำตอบเดียวแต่มีความลึกซึ้ง ลักษณะคำถามที่จะช่วยให้คิดหาเหตุผลในระดับลึก หรือมีเหตุผลจากการใช้ปัญญาของการคิดวิเคราะห์นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ 8 ประการ (Center for Critical Thinking, 1996, pp.8-9 อ้างถึงใน วณิช สุธารัตน์, 2547, น.128-130) ดังต่อไปนี้

1. ความชัดเจน (Clarity) ความชัดเจนของปัญหาเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการคิด เช่น ตัวอย่างของปัญหาที่ตื้นเขินมาเพื่อตรวจสอบความชัดเจน เช่น ยังมีเรื่องอะไรอีกในส่วนนี้ที่เรายังไม่รู้ สามารถยกตัวอย่างมาอ้างอิงได้หรือไม่ สามารถอธิบายขยายความส่วนนั้นให้มากขึ้นได้หรือไม่

2. ความเที่ยงตรง (Accuracy) เป็นคำถามที่บอกว่าทุกคนสามารถตรวจสอบได้ถูกต้องตรงกันหรือไม่ เช่น จริงหรือ เป็นไปได้หรือไม่ ทำไมถึงเป็นไปได้ สามารถตรวจสอบได้หรือไม่ ตรวจสอบอย่างไร เราจะหาข้อมูลหลักฐานได้อย่างไร ถ้าตรงนั้นเป็นเรื่องจริงเราจะทดสอบมันได้อย่างไร

3. ความกระชับ ความพอดี (Precision) เป็นความกะทัดรัด ความเหมาะสม ความสมบูรณ์ของข้อมูล เช่น จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้อีกหรือไม่ ทำให้คุณคิดว่านี้ได้ไปอีกหรือไม่ ทำให้กระชับกว่านี้ได้ไปอีกหรือไม่

4. ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง (Relevance) เป็นการตั้งคำถามเพื่อคิดเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์ เช่น สิ่งนั้นเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร มันเกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นตรงนั้นได้อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นตรงนั้น มันมีที่มาอย่างไร ตรงส่วนนั้นช่วยให้เราเข้าใจอะไรได้บ้าง

5. ความลึก (Depth) หมายถึงความหมายในระดับที่ลึกความคิดลึกซึ้ง การตั้งคำถามที่สามารถเชื่อมโยงไปยังการคิดหาคำตอบที่ลึกซึ้ง ถือว่าคำถามนั้นมีคุณค่ายิ่ง เช่น ตัวประกอบอะไรบ้างที่ทำให้ตรงนี้เป็นปัญหาสำคัญ อะไรที่ทำให้ปัญหาเรื่องนี้มันซับซ้อน สิ่งใดบ้างที่เป็นความลำบากหรือความยุ่งยากที่เราจะต้องพบ

6. ความกว้างของการมอง (Breadth) เป็นการทดลองเปลี่ยนมุมมอง โดยให้ผู้อื่นช่วยเช่น จำเป็นจะต้องมองสิ่งนี้จากด้านอื่น คนอื่น ด้วยหรือไม่ มองปัญหานี้โดยใช้วิถีทางอื่น ๆ

บ้างหรือไม่ ควรจะให้ความสำคัญของการคิดเห็นจากบุคคลอื่นหรือไม่ ยังมีข้อมูลอะไรในเรื่องนี้ อีกหรือไม่ที่ไม่นำมากล่าวถึง

7. หลักตรรกวิทยา (Logic) มองในด้านของการคิดเห็นและการใช้เหตุผล เช่น ทุกเรื่องที่เรารู้ เราเข้าใจตรงกันหมดหรือไม่ สิ่งที่เราคิดมีหลักฐานอ้างอิงหรือไม่ สิ่งที่เราสรุปนั้นเป็น เหตุผลที่สมบูรณ์หรือไม่ สิ่งที่เราอ้างว่ามีข้อบ่งชี้ครอบคลุมรายละเอียดทั้งหมดหรือไม่

8. ความสำคัญ (Significance) ซึ่งหมายถึง การตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่าสิ่งเหล่านั้นมีความสำคัญอย่างแท้จริงหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากในบางครั้งพบว่า ความสำคัญเป็นสิ่งที่เราต้องการ จะให้เป็นมากกว่าเป็นความสำคัญจริงๆ เช่น ส่วนไหนของความจริงที่สำคัญที่สุด ยังมีเรื่องอื่น ๆ ที่มีความสำคัญอยู่อีกหรือไม่ นี่คือนิยามที่สำคัญที่สุดในเรื่องนี้ใช่หรือไม่ ตรงนี้เป็นจุดสำคัญ ที่ควรให้ความสนใจหรือเปล่า

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การคิดวิเคราะห์จะเกิดความสมบูรณ์ได้นั้น นอกจากจะต้องอาศัย ความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้องแล้ว เรื่องของเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อการวิเคราะห์ ก็มีความสำคัญที่ไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน โดยที่องค์ประกอบทั้งสองส่วนนี้จะทำงานประสานสัมพันธ์ กันอย่างกลมกลืน

ในทุกๆ ขั้นตอนของกระบวนการคิดวิเคราะห์ ส่วนประกอบทั้งสองส่วนจะต้องไปด้วยกัน คุณค่า ความสวยงาม ความลงตัว รวมทั้งประโยชน์อย่างสมบูรณ์จึงจะเกิดขึ้นได้

2.3.4 กระบวนการคิดวิเคราะห์

กระบวนการคิดวิเคราะห์ เป็นการแสดงให้เห็นจุดเริ่มต้น สิ่งที่สืบเนื่องหรือเชื่อมโยง สัมพันธ์กันในระบบการคิด และจุดสิ้นสุดของการคิด โดยกระบวนการคิดวิเคราะห์มีความ สอดคล้องกับองค์ประกอบเรื่องความสามารถในการให้เหตุผลอย่างถูกต้อง รวมทั้งเทคนิค การตั้งคำถามจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องในทุกๆ ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์จะต้องทำ ความเข้าใจปัญหาอย่างกระจ่างแจ้ง ด้วยการตั้งคำถามหลาย ๆ คำถาม เพื่อให้เข้าใจปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเผชิญอยู่นั้นอย่างดีที่สุด ตัวอย่างคำถาม เช่น ปัญหานี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดของบ้านเมือง ใช่หรือไม่ (ความสำคัญ) ยังมีปัญหาอื่น ๆ ที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากันอีกหรือไม่ (ความสำคัญ) ทราบได้อย่างไรว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาที่สำคัญที่สุด (ความชัดเจน)

ขั้นที่ 2 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ในขั้นนี้ผู้ที่จะทำการคิดวิเคราะห์ จะต้อง รวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จากการสังเกต จากการอ่าน จากข้อมูลการประชุม จากข้อเขียน

บันทึกการประชุม บทความ จากการสัมภาษณ์ การวิจัย และอื่น ๆ การเก็บข้อมูล จากหลาย ๆ แหล่ง และด้วยวิธีการหลาย ๆ วิธีจะทำให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ ชัดเจน และ มีความเที่ยงตรงคำถามที่จะต้องตั้งในตอนนี้ ได้แก่

1. เราจะหาข้อมูลให้ครบถ้วนโดยวิธีใดได้อีกบ้างและหาอย่างไร (เที่ยงตรง)
2. ข้อมูลนี้มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
3. จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องใดอีกบ้าง (ความกระชับพอดี)

ขั้นที่ 3 พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล หมายถึงผู้ที่คิดวิเคราะห์พิจารณาความ ถูกต้องเที่ยงตรงของสิ่งที่นำมาอ้าง รวมทั้งการประเมินความพอเพียงของข้อมูลที่จะนำมาใช้ คำถาม ที่ควรจะนำมาใช้ในตอนนี้ ได้แก่

1. ข้อมูลที่ได้มามีความเป็นไปได้มากน้อยเพียงไร (ความเที่ยงตรง)
2. เราจะหาหลักฐาน ได้อย่างไรถ้าข้อมูลที่ได้มาเป็นเรื่องจริง (ความเที่ยงตรง)
3. ยังมีเรื่องอะไรอีกในส่วนนี้ที่ยังไม่รู้ (ความชัดเจน)
4. ยังมีข้อมูลอะไรในเรื่องนี้อีกที่ยังไม่นำมากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ 4 การจัดข้อมูลเข้าเป็นระบบ เป็นขั้นที่ผู้คิดจะต้องสร้างความคิด ความคิดรวบยอด หรือสร้างหลักการขึ้นให้ได้ด้วยการเริ่มต้นจากการระบุลักษณะของข้อมูล แยกแยะข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็น จัดลำดับความสำคัญของข้อมูล พิจารณาขีดจำกัดหรือขอบเขตของปัญหารวมทั้ง ข้อตกลงพื้นฐาน การสังเคราะห์ข้อมูลเข้าเป็นระบบและกำหนดข้อสันนิษฐานเบื้องต้นคำถามที่ควร นำมาใช้ในตอนนี้ ได้แก่

1. ข้อมูลส่วนนี้เกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
2. จำเป็นต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้อีกหรือไม่ จากใครที่ใด (ความกว้างของการมอง)
3. อะไรบ้างที่ทำให้การจัดข้อมูลในเรื่องนี้เกิดความลำบาก (ความลึก)
4. จะตรวจสอบได้อย่างไรว่าการจัดข้อมูลมีความถูกต้อง (ความเที่ยงตรง)
5. สามารถจัดข้อมูลโดยวิธีอื่นได้อีกหรือไม่ (ความกว้างของการมอง)

ขั้นที่ 5 ตั้งสมมติฐาน เป็นขั้นที่นักคิดวิเคราะห์จะต้องนำข้อมูลที่จัดระบบระเบียบแล้ว มาตั้งเป็นสมมติฐานเพื่อกำหนดขอบเขตและการหาข้อสรุปของข้อคำถาม หรือปัญหาที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยความคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ในเชิงของเหตุผลอย่างถูกต้อง สมมติฐานที่ตั้งขึ้นจะต้องมี ความชัดเจนและมาจากข้อมูลที่ถูกต้องปราศจากอคติหรือความลำเอียงของผู้ที่เกี่ยวข้องคำถาม ที่ควรนำมาใช้ในตอนนี้ ได้แก่

1. ถ้าสมมติฐานที่ตั้งขึ้นถูกต้อง เราจะมีวิธีตรวจสอบได้อย่างไร (ความเที่ยงตรง)
2. สามารถทำให้กระชับกว่านี้ได้หรือไม่ (ความกระชับ ความพอดี)

3. รายละเอียดแต่ละส่วนเกี่ยวข้องกับปัญหาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)

ขั้นที่ 6 การสรุป เป็นขั้นตอนของการลงความเห็น หรือการเชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่าง เหตุผลกับผลอย่างแท้จริง ซึ่งผู้คิดวิเคราะห์จะต้องเลือกพิจารณาเลือกวิธีการที่เหมาะสมตามสภาพ ของข้อมูลที่ปรากฏ โดยใช้เหตุผลทั้งทางตรรกศาสตร์ เหตุผลทางวิทยาศาสตร์ และพิจารณา ถึงความเป็นไปได้ตามสภาพที่เป็นจริงประกอบกัน คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่

1. เราสามารถจะตรวจสอบได้หรือไม่ ตรวจสอบอย่างไร (ความเที่ยงตรง)
2. ผลที่เกิดขึ้นมันมีที่มาอย่างไร (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
3. ข้อสรุปนี้ทำให้เราเข้าใจอะไรได้บ้าง (ความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง)
4. สิ่งที่สรุปนั้นเป็นเหตุผลที่สมบูรณ์หรือไม่ (หลักตรรกวิทยา)

ขั้นที่ 7 การประเมินข้อสรุป เป็นขั้นสุดท้ายของการคิดวิเคราะห์ เป็นการประเมินความ สมเหตุสมผลของการสรุป และพิจารณาผลสืบเนื่องที่จะเกิดขึ้นต่อไป เช่น การนำไปประยุกต์ ใช้ในสถานการณ์จริง หรือการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ๆ คำถามที่ควรนำมาถามได้แก่

1. ส่วนไหนของข้อสรุปที่มีความสำคัญที่สุด (ความสำคัญ)
2. ยังมีข้อสรุปเรื่องใดอีกที่ควรนำมากล่าวถึง (ความกว้างของการมอง)
3. ถ้านำเรื่องนี้ไปปฏิบัติจะมีปัญหาอะไรเกิดขึ้นบ้าง (ความกว้างของการมอง)
4. อะไรจะทำให้ปัญหามีความซับซ้อนยิ่งขึ้น (ความลึก)

สรุปได้ว่ากระบวนการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของมนุษย์ การคิดวิเคราะห์เป็นจะช่วยให้มนุษย์มองเห็นปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา รู้จักปัญหา อย่างแท้จริง และจะสามารถแก้ปัญหาทั้งหลายได้

2.3.5 ทักษะการคิดวิเคราะห์

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, น.1071) กล่าวว่าไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ หมายถึง ความชำนาญในการคิดใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบในเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล โดยหาส่วนดี ส่วนบกพร่อง หรือ จุดเด่นจุดด้อยของเรื่องนั้นๆ แล้ว เสนอแนะสิ่งที่ดีสิ่งที่เหมาะสม นั้นอย่างยุติธรรม

สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548, น.5) ได้ให้ความหมายทักษะการคิด วิเคราะห์ คือ การระบุเรื่องหรือปัญหา การจำแนกแยกแยะ การเปรียบเทียบข้อมูลอื่น ๆ และ ตรวจสอบข้อมูลอย่างชำนาญหรือหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อให้และแม่นยำเพียงพอแก่การตัดสินใจ

ซึ่งอาจสรุปได้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ คือ ความสามารถในการพิจารณาไตร่ตรอง แก้ปัญหาที่แม่นยำมีความละเอียดในการจำแนกแยกแยะ เปรียบเทียบข้อมูลเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ

อย่างชำนาญ โดยการหาหลักฐานที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงหรือข้อมูลที่นำเชื่อถือมาสนับสนุนหรือยืนยันเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจเชื่อหรือสรุป

2.3.6 การจัดการเรียนเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนากระบวนการคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีผู้ศึกษาวิธีและเทคนิคการสอนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ได้เนื่องจากวิธีการคิดวิเคราะห์มีการปฏิบัติตามหลักการเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบและมีความสำคัญอย่างยิ่งอีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นทักษะของการนำไปปรับแก้ปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์ มีนักวิชาการที่ศึกษาข้อมูลจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ได้อธิบายไว้หลายประเด็นดังนี้

Jarolimek (อ้างถึงใน อาร์ม โพรธิพัฒน์, 2550, น.16) ได้กล่าวว่า วิธีการคิดวิเคราะห์สามารถสอนได้เพราะเป็นเรื่องความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมทางสมองตามทฤษฎีของ Bloom ว่าด้วยการอธิบายขั้นตอนและการเริ่มจากความรู้ความเข้าใจ การนำไปใช้ ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายของการสอนให้เกิดพุทธิพิสัยระดับต่ำ ส่วนที่อยู่ในระดับสูงคือ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผลในส่วนของ การวิเคราะห์ยังได้แยกแยะพฤติกรรม การเรียนรู้คือความสามารถที่จะนำความคิดต่าง ๆ มารวมกันเพื่อเกิดมโนทัศน์ใหม่ๆ เพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ

สุมน อมรวิวัฒน์ (2541, น.130) ได้กล่าวว่า วิธีการคิดวิเคราะห์เป็นการพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นถึงกระบวนการการคิดเพื่อแก้ปัญหาการคิด วิพากษ์วิจารณ์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแบบย้อนทวนการคิดจำแนก แยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคิดจัดอันดับ

Gagne (อ้างถึงใน ทิศนา ขัมมณี และคณะ, 2544, น.16) กล่าวถึง การเรียนรู้ที่เป็นทักษะทางปัญญาประกอบด้วย 4 ทักษะย่อยซึ่งแต่ละระดับเป็นพื้นฐานของกัน และกันตามลำดับซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง และความต่อเนื่องของการเรียนรู้ต่างๆ เป็นลูกโซ่ซึ่งทักษะย่อยแต่ละระดับ ได้แก่

1. การจำแนกแยกแยะ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะคุณสมบัติทางกายภาพของวัตถุต่างๆ ที่รับรู้เข้ามาว่าเหมือนหรือไม่เหมือนกัน

2. การสร้างความคิดรวบยอด หมายถึง ความสามารถในการจัดกลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ โดยระบุคุณสมบัติร่วมกันของวัตถุสิ่งนั้นๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้กลุ่มวัตถุหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ต่างจากกลุ่มวัตถุหรือสิ่งอื่น ๆ ในระดับรูปธรรม และระดับนามธรรมที่กำหนดขึ้นในสังคมหรือวัฒนธรรมต่าง ๆ

3. การสร้างกฎ หมายถึง ความสามารถในการนำความคิดรวบยอดต่าง ๆ มารวมเป็นกลุ่ม ตั้งเป็นกฎเกณฑ์ขึ้น เพื่อให้สามารถสรุปอ้างอิง และตอบสนองต่อสิ่งเร้าต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

4. การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง หมายถึงความสามารถในการนำกฎหลาย ๆ ข้อที่สัมพันธ์กันมาประมวลเข้าด้วยกัน ซึ่งนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

ประเวศ วะสี (อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2548, น.301-302) ได้กล่าวว่า ในการเรียนรู้ต้องให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกคิด ฝึกตั้งคำถาม เพราะคำถามเป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งความรู้ ควรให้ผู้เรียนฝึกการ ถาม-ตอบ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจำงในเรื่องที่ศึกษารวมทั้งได้ฝึกการใช้เหตุผล การวิเคราะห์และการสังเคราะห์ ฝึกค้นหาคำตอบจากเรื่องที่เรียน

วีระ สดสังข์ (2550, น.26-28) ได้กล่าวไว้ว่า วิธีการคิดสามารถฝึกสมองให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ให้พัฒนาขึ้น สามารถฝึกตามขั้นตอนได้ดังนี้

1. กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ สิ่งของ เรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ขึ้นมา เพื่อเป็นต้นเรื่องที่จะใช้วิเคราะห์

2. กำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ เป็นการกำหนดประเด็นสงสัยจากปัญหาหรือสิ่งที่วิเคราะห์ อาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือกำหนดวัตถุประสงค์การวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุหรือความสำคัญ

3. กำหนดหลักการหรือกฎเกณฑ์ เพื่อใช้แยกส่วนประกอบของสิ่งที่กำหนดให้ เช่นเกณฑ์ในการจำแนกสิ่งที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน

4. กำหนดการพิจารณาแยกแยะ เป็นการกำหนดการพินิจวิเคราะห์ แยกแยะ และกระจายสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย ๆ โดยอาจใช้เทคนิคคำถาม 5 W 1 H ประกอบด้วย What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) และ How (อย่างไร)

5. สรุปคำตอบ เป็นการรวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุปเป็นคำตอบหรือตอบปัญหาของสิ่งที่กำหนดให้

อาจสรุปได้ว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ทำได้โดยการดำเนินการจัดการเรียนรู้เทคนิคการสอนตามขั้นตอนอย่างมีระบบจะช่วยให้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ประสบผลสำเร็จตามความมุ่งหมายซึ่งในขณะเดียวกันกระบวนการทางสมองมีการปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน เริ่มจากความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ มีการเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนองของการคิดโดยฝึกคิด ฝึกตั้งคำถาม กำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์การคิดแบบย้อนทวน การคิดจำแบบแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์และการคิดจัดอันดับเป็นการปฏิบัติตาม

หลักการเป็นขั้นตอนคือ การกำหนดปัญหาหรือวัตถุประสงค์ กำหนดหลักการพิจารณาแยกแยะและสรุปหาคำตอบ

2.3.7 เทคนิควิธีการสอนสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์

มีนักวิชาการกล่าวถึงเทคนิคการสอนให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ ไว้ดังนี้

บลูม (Bloom, 1956, p.201-207) ได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะสำคัญ ๆ 3 ด้าน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสำคัญหรือเนื้อหาของสิ่งต่างๆ (Analysis of Element) เป็นความสามารถในการแยกแยะได้ว่า สิ่งใดจำเป็น สิ่งใดสำคัญ สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุด ประกอบด้วย

1.1 การวิเคราะห์ชนิด เป็นการให้นักเรียนวินิจฉัยว่า สิ่งนั้น เหตุการณ์นั้นๆ จัดเป็นชนิดใด ลักษณะใด เพราะเหตุใด เช่น ข้อความนี้ (ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว) เป็นข้อความชนิดใด ต้นผักชีเป็นพืชชนิดใด ม้าน้ำเป็นพืชหรือสัตว์

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญ สิ่งใดไม่สำคัญ เป็นการค้นหาสาระสำคัญ ข้อความหลัก ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ของสิ่งต่างๆ เช่น

1.2.1 สาระสำคัญของเรื่องนี่คืออะไร

1.2.2 ควรตั้งชื่อเรื่องนี้ว่าอะไร

1.2.3 การปฏิบัติเช่นนั้น เพื่ออะไร

1.2.4 สิ่งใดสำคัญที่สุด สิ่งใดมีบทบาทมากที่สุดจากสถานการณ์นี้

1.3 วิเคราะห์เลขณัย เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งที่แอบแฝงซ่อนเร้น หรืออยู่เบื้องหลังจากสิ่งที่เห็น ซึ่งมีได้บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความจริงซ่อนเร้นอยู่ เช่น

1.3.1 ภาพนี้หมายถึงใคร

1.3.2 ข้อความนี้หมายถึงใครหรือสถานการณ์ใด

1.3.3 เรื่องนี้ควรยกย่องหรือตำหนิใคร

1.3.4 เรื่องนี้ให้ข้อคิดอะไร ผู้เขียนมีความเชื่ออย่างไร

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of Relationship) เป็นการค้นหาความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ว่ามีอะไรสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันอย่างไร สัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใด สอดคล้องหรือขัดแย้งกัน

2.1 วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์

2.1.1 มุ่งให้คิดว่าเป็นความสัมพันธ์แบบใดมีสิ่งสอดคล้องกัน หรือไม่สอดคล้องกัน มีสิ่งใดเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ และมีสิ่งใดไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้

2.1.2 มีข้อความใด มีสิ่งใดไม่สมเหตุสมผล เพราะอะไร

- 2.1.3 คำกล่าวใดสรุปผิด การตัดสินใจการกระทำอะไรไม่ถูกต้อง
- 2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์
 - 2.2.1 สิ่งใดเกี่ยวข้องมากที่สุด สิ่งใดเกี่ยวข้องน้อยที่สุด
 - 2.2.2 สิ่งใดสัมพันธ์กับสถานการณ์ หรือเรื่องราวมากที่สุด
 - 2.2.3 การเรียงลำดับมากน้อยของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- 2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์
 - 2.3.1 เมื่อเกิดสิ่งนี้แล้ว เกิดผลลัพธ์อะไรตามมาบ้างตามลำดับ
 - 2.3.2 การเรียงลำดับขั้นตอนของเหตุการณ์ วงจรของสิ่งของต่างๆ สิ่งที่จะเกิดขึ้นตามมาตามลำดับขั้นตอน
 - 2.3.3 สุดท้ายผลจะเป็นอย่างไร เช่น วิเคราะห์วงจรของฝน ผีเสื้อ
- 2.4 วิเคราะห์จุดประสงค์และวิธีการ
 - 2.4.1 การกระทำแบบนี้เพื่ออะไร
 - 2.4.2 เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะเกิดสัมฤทธิ์ผลอะไร
 - 2.4.3 ทำอย่างนี้มีเป้าหมายอะไร มีจุดมุ่งหมายอะไร
- 2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผล
 - 2.5.1 สิ่งใดเป็นสาเหตุของเรื่องนี้
 - 2.5.2 หากไม่ทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร
 - 2.5.3 หากทำอย่างนี้ ผลจะเป็นอย่างไร
 - 2.5.4 ข้อความใดเป็นเหตุผลแก่กัน
- 2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย
 - 2.6.1 บินเร็วเหมือนนก
 - 2.6.2 ระบบประชาธิปไตยเหมือนกับระบบการทำงานของอวัยวะในร่างกาย

3. ค้นหาโครงสร้างระบบ เรื่องราว สิ่งของและการทำงานต่างๆ ว่าสิ่งเหล่านั้นดำรงอยู่ได้ในสภาพเช่นนั้น เนื่องจากอะไร มีอะไรเป็นแกนหลัก มีหลักการอย่างไร มีเทคนิคอะไรหรือยึดถือคติใด มีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยง การคิดวิเคราะห์หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่า มีความสำคัญที่สุด การที่จะวิเคราะห์หลักการได้ดี จะต้องมีรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้ดีเสียก่อน เพราะผลจากความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ ประกอบด้วย

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่งต่าง ๆ เช่น

3.1.1 การวิจัยมีกระบวนการทำงานอย่างไร

3.1.2 สิ่งนี้บ่งบอกความคิดหรือเจตนาอะไร

3.1.3 โครงสร้างของสังคมไทยเป็นอย่างไร

3.1.4 ส่วนประกอบของสิ่งนี้มีอะไรบ้าง

3.1.5 กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

3.2 วิเคราะห์หลักการ เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่างๆ แล้วสรุปเป็นหลักการได้

3.2.1 หลักการเรื่องนี้มีว่าอย่างไร

3.2.2 หลักการในการสอนของครูควรเป็นอย่างไรลักษณะของสิ่งต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการคิดวิเคราะห์ เช่น วิเคราะห์วัตถุ วิเคราะห์สถานการณ์ วิเคราะห์บุคคล วิเคราะห์ข้อความ วิเคราะห์ข่าว วิเคราะห์สารเคมี ฯลฯ เป็นต้น สรุปได้ว่า ในการวิเคราะห์ จะวิเคราะห์ข้อมูลเชิงกายภาพเชิงรูปธรรมและวิเคราะห์เชิงนามธรรม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น.97-98) กล่าวโดยสรุปว่า เทคนิคการตั้งคำถามอยู่ในขอบข่าย “5 Ws 1H” การคิดเชิงวิเคราะห์ที่แท้จริงคือการตอบคำถามที่เกี่ยวข้องกับความสงสัยใคร่รู้ของผู้ถาม เมื่อเห็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดแล้ว อยากรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นมากขึ้นในแง่มุมต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงใหม่ๆ ความเข้าใจใหม่ๆ อันเป็นประโยชน์ต่อการอธิบาย การประเมินการแก้ปัญหา ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์และการตัดสินใจที่รอบคอบมากขึ้น ขอบเขตของคำถามเชิงวิเคราะห์เกี่ยวกับการจำแนกแจกแจงองค์ประกอบและการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างเรื่องที่วิเคราะห์ โดยใช้คำถามในขอบข่าย “ 5 Ws 1H” เพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริงในเรื่องนั้นๆ ทุกแง่มุม โดยตั้งคำถาม ใคร (Who) ... ทำอะไร (What) ... ที่ไหน (Where) ... เมื่อไร (When) ... อย่างไร (How) ... เพราะเหตุใด...ทำไม (Why)

อเนก พ.อนุกุลบุตร (2547, น.62-63) กล่าวไว้ดังนี้ การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์ มุ่งหมายให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะได้ และคิดได้อย่างคล่องแคล่ว หรือมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ได้ขั้นแรก ครูผู้สอนต้องรู้จักความคิดแบบวิเคราะห์นี้เสียก่อน ขั้นต่อไปจึงพิจารณาการคิดแบบนี้เข้าไปในกระบวนการเรียนการสอนไม่ว่าจะใช้ระเบียบวิธีสอน เทคนิคการสอนแบบใด โดยแบ่งแนวทางการคิดในรูปกิจกรรมหรือคำถามให้พัฒนาการคิดแบบวิเคราะห์ขึ้นในตัวนักเรียน การสอนการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วย

1. การสอนการคิดวิเคราะห์แยกองค์ประกอบ (Analysis of elements) มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะว่าสิ่งสำเร็จรูปหนึ่งมีองค์ประกอบอะไร มีแนวทางดังนี้

1.1 วิเคราะห์ชนิด โดยมุ่งให้นักเรียนคิดและวินิจฉัยว่า บรรดาข้อความ เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ใดๆ ที่พิจารณาอยู่นั้น จัดเป็นชนิดใด ประเภทใด ลักษณะใด ตามเกณฑ์ หรือหลักการใหม่ที่กำหนด เช่น เสียชีพอ่าเสียสัตย์ ให้นักเรียนคิด (ช่วยกันคิด) ว่าเป็นข้อความ ชนิดใด และเพราะอะไรตามเกณฑ์ที่กำหนดให้ใหม่เหมือนในตำรา จุดสำคัญของการสอนให้คิด แบบวิเคราะห์ชนิดก็คือ ต้องให้เกณฑ์ใหม่และบอกเหตุผลที่จัดชนิดตามเกณฑ์ใหม่ที่กำหนด

1.2 วิเคราะห์สิ่งสำคัญ มุ่งให้คิดแยกแยะและวินิจฉัยว่าองค์ประกอบใด สำคัญ หรือไม่สำคัญ เช่น ให้นักเรียนหาสาระสำคัญ แก่นสาร ผลลัพธ์ ข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย

1.3 วิเคราะห์เลขศูนย์ มุ่งให้คิดค้นหาสิ่งที่ปรากฏไว้แฝงเร้นอยู่มิได้บ่งบอกไว้ตรงๆแต่ มีร่องรอยส่งให้เห็นว่ามีความจริงนั้นซ่อนอยู่

2. การสอนการคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Analysis of relationships) มุ่งให้นักเรียนคิด แบบแยกแยะว่า มีองค์ประกอบใดสัมพันธ์กัน สัมพันธ์กันแบบใด สัมพันธ์ตามกันหรือกลับกัน สัมพันธ์กันสูงต่ำเพียงไร มีแนวทางดังนี้

2.1 วิเคราะห์ชนิดความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดแบบค้นหาชนิดของความสัมพันธ์ว่า สัมพันธ์แบบตามกันกลับกัน ไม่สัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบกับองค์ประกอบ องค์ประกอบกับเรื่องทั้งหมด เช่น มุ่งให้คิดแบบค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งใดสอดคล้อง กับ ไม่สอดคล้องกับเรื่องนี้

ถ้ากล่าวใดสรุปผิด เพราะอะไร ข้อเท็จจริงใดไม่สมเหตุสมผลเพราะอะไร
ข้อความในย่อหน้าที่... เกี่ยวข้องอย่างไรกับข้อความทั้งเรื่อง
ร้อยละกับเศษส่วน ทศนิยม เหมือนและต่างกันอย่างไรบ้าง

2.2 วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์ โดยมุ่งให้คิดเพื่อค้นหาขนาด ระดับของ ความสัมพันธ์ เช่น สิ่งนี้เกี่ยวข้องมากที่สุด (น้อยที่สุด) กับสิ่งใด

2.3 วิเคราะห์ขั้นตอนของความสัมพันธ์ มุ่งให้คิดเพื่อค้นลำดับขั้นของความสัมพันธ์ ในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เป็นเรื่องแปลกใหม่ เช่น

สิ่งใดเป็นปฐมเหตุ ต้นกำเนิดของปัญหา เรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์
สิ่งใดเป็นผลที่ตามมา ผลสุดท้ายของเรื่องราว เหตุการณ์ ปรากฏการณ์

2.4 วิเคราะห์วัตถุประสงค์และวิธีการ มุ่งให้คิดและค้นหาว่าการกระทำ พฤติกรรม พฤติการณ์ มีเป้าหมายอะไร เช่น ให้นักเรียนและค้นหาว่า การกระทำนั้นเพื่อบรรลุผลอะไร ผลคือเกิด วินัยในตนเอง

ความไพเราะของคนตรีขึ้นอยู่กับอะไร ขึ้นอยู่กับจังหวะ ความตอนที่...เกี่ยวข้อง อย่่างไรกับวัตถุประสงค์ของเรื่อง ผลคือสนับสนุน หรือขยายความ

2.5 วิเคราะห์สาเหตุและผลที่เกิดตามมา มุ่งให้คิดแบบแยกแยะให้เห็นความสัมพันธ์เชิงเหตุผล ซึ่งเป็นยอดปรารถนาประการหนึ่งของการสอนให้คิดเป็น คือ คิดหาเหตุและผลได้ดีเช่น ให้คิดและค้นหาว่า สิ่งใดเป็นผลของ... (สาเหตุ) สิ่งใดเป็นเหตุของ... (ผล) ตอนใดเป็นสาเหตุที่สอดคล้องกับ... เป็นผลขัดแย้งกับข้อความ เหตุการณ์คู่ใดสมเหตุสมผล เป็นตัวอย่างสนับสนุน

2.6 วิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ โดยให้ค้นหาแบบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 สิ่งแล้วบอกแบบความสัมพันธ์นั้น หรือเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์อื่นๆ ที่คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน ในรูปอุปมาอุปไมย เช่น เซนติเมตร : เมตร อธิบายได้ว่า เซนติเมตรเป็นส่วนย่อยของเมตร เพราะฉะนั้นเซนติเมตร : เมตร คล้ายกับ ลูก : แม่

3. การสอนคิดวิเคราะห์หลักการ (Analysis of Organizational Principles) มุ่งให้นักเรียนคิดอย่างแยกแยะจนจับหลักการได้ว่า สิ่งสำเร็จรูปคุ้มครองประกอบต่างๆ อยู่ในระบบใด คือ หลักการอะไร ขั้นตอนการวิเคราะห์หลักการต้องอาศัยการวิเคราะห์ขั้นต้น คือ การวิเคราะห์องค์ประกอบ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เสียก่อน กล่าวคือ ต้องแยกแยะสิ่งสมบูรณ์หรือระบบให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญมีหน้าที่อย่างไร และองค์ประกอบเหล่านั้นเกี่ยวข้องกับพาดพิง อาศัยสัมพันธ์กันอย่างไร พิจารณาจนรู้ความสัมพันธ์ตลอดจนสามารถสรุป จับหัวใจ หรือหลักการได้ว่า การที่ทุกส่วนเหล่านั้นสามารถทำงานร่วมกัน เกาะกลุ่มกันคุ่มกันจนเป็นระบบอยู่ได้ เพราะหลักการใด ผลที่ได้เป็นการวิเคราะห์หลักการ (principle) ซึ่งเป็นแบบวิเคราะห์การสอนให้คิดแบบวิเคราะห์หลักการเน้นการสอนวิเคราะห์ดังนี้

3.1 วิเคราะห์โครงสร้าง มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาโครงสร้างของสิ่งสำเร็จรูปนั้น ไม่ว่าจะปัญหาใหม่ เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ ข้อความ การทดลอง เช่น การค้นคว้านี้ (ทดลอง เนื้อเรื่องนี้ การพิสูจน์) ดำเนินการแบบใด คำตอบคือ นิยามแล้วพิสูจน์- ตั้งสมมติฐานแล้วตรวจสอบ ข้อความนี้ (คำพูด จดหมาย รายงาน) มีลักษณะใด โฆษณาชวนเชื่อเรื่องนี้มีการนำเสนอเช่นไร – ขูให้กลัวแล้วล่อให้หลง

3.2 การวิเคราะห์หลักการ มุ่งให้นักเรียนคิดแบบแยกแยะแล้วค้นหาความจริงแท้ของสิ่งนั้น เรื่องราวนั้น สิ่งสำเร็จรูปนั้น โดยการคิดหาหลักการ เช่นหลักการสำคัญของเรื่องนี้มีว่าอย่างไร- ยึดความเสมอภาคระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์เหตุการณ์ครั้งนี้ดูกลามมากขึ้น (สงบ รุนแรง) เนื่องจากอะไรคำโฆษณา (แถลงการณ์ การกระทำ) ใช้วิธีใดจงใจให้ความหวัง

ชาติรี ตำราญ (2548, น.40-41) ได้กล่าวถึง เทคนิคการปูพื้นฐานให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ได้ สามารถสรุปรายละเอียด ดังนี้

1. ครูจะต้องฝึกให้เด็กหัดคิดตั้งคำถาม โดยยึดหลักสากลของคำถาม คือ ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร เพราะเหตุใด อย่างไร โดยการนำสถานการณ์มาให้ให้นักเรียนฝึกค้นคว้าจากเอกสารที่

ใกล้ตัว หรือสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักเรียนตั้งคำถามเอง โดยสอนวิธีตั้งคำถามแบบวิเคราะห์ในเบื้องต้น ฝึกทำบ่อย ๆ นักเรียนจะฝึกได้เอง

2. ฝึกหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล โดยอาศัยคำถามเจาะลึกเข้าไป โดยใช้คำถามที่ชี้บ่งถึงเหตุและผลกระทบที่จะเกิด ฝึกจากการตอบคำถามง่าย ๆ ที่ใกล้ตัวนักเรียนจะช่วยให้เด็ก ๆ นำตัวเองเชื่อมโยงกับเหตุการณ์เหล่านั้นได้ดี ที่สำคัญครูจะต้องกระตุ้นด้วยคำถามย่อยให้นักเรียนได้คิดบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถาม ช่างสงสัยก่อน แล้วพฤติกรรมศึกษาวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นแก่นักเรียน

สุวิทย์ มูลคำ (2548, น. 21-22) ได้กล่าวถึงเทคนิคการวิเคราะห์ไว้ดังนี้ การคิดวิเคราะห์เป็นการใช้สมองซีกซ้ายเป็นหลัก เน้นคิดเชิงลึกจากเหตุไปสู่ผลเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในเชิงเหตุผล เชิงเงื่อนไข การจัดลำดับความสำคัญ และเชิงเปรียบเทียบ แต่เทคนิคที่ง่ายคือ 5 W 1H เป็นที่นิยมใช้ คำตอบ What (อะไร) Where (ที่ไหน) When (เมื่อไร) Why (ทำไม) Who (ใคร) How (อย่างไร) ชัดเจนในแต่ละเรื่อง ทำให้เกิดความครบถ้วนสมบูรณ์ นิยมใช้เทคนิคคำถามในช่วงต้นหรือช่วงเริ่มต้น การคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้

ไพรินทร์ เหมบุตร (2549, น.3-4) ได้บอกวิธีการและขั้นตอนในการฝึกคิดวิเคราะห์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษาข้อมูลหรือสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
2. กำหนดวัตถุประสงค์ / เป้าหมายของการคิดวิเคราะห์
3. แยกแยะแจกแจงรายละเอียดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์
4. ตรวจสอบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบใหญ่และย่อย
5. นำเสนอข้อมูลการคิดวิเคราะห์
6. นำผลมาวิเคราะห์ไปใช้ประโยชน์ตามเป้าหมาย

Bloom. (1961, p. 56 อ้างถึงใน ประทีป ยอดเกตุ, 2550, น.30) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายของการศึกษาด้านการคิดตอนต้น และได้เรียบเรียงลำดับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นง่ายไปสู่พฤติกรรมที่ซับซ้อนมีอยู่ 6 ระดับขั้น ดังนี้ ระดับความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่าจากการศึกษาเทคนิคการสอนทางการคิดวิเคราะห์ สรุปได้ว่า เทคนิคในการสอนคิดวิเคราะห์ ครูผู้สอนจะต้องเข้าใจความคิดแบบวิเคราะห์ จึงนำไปผสมผสานเทคนิค คำถาม “5W 1H” โดยการเปิดโอกาสให้เด็กตั้งคำถามตามเทคนิคดังกล่าวบ่อย ๆ จนเป็นนิสัย เป็นคนช่างคิด ช่างถามช่างสงสัย แล้วพฤติกรรมวิเคราะห์ก็จะเกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อนำไปสู่การค้นหาความจริงในเรื่องพฤติกรรมที่บ่งชี้การคิดวิเคราะห์กลุ่มของนักการศึกษาได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของคนที่บ่งชี้ถึงคุณลักษณะการคิดวิเคราะห์ไว้ดังนี้

ดิลก คิลกานนท์ (2543, น.64-65) ได้กล่าวไว้ว่า การฝึกให้คนมีพฤติกรรมที่บ่งชี้ทักษะการคิดวิเคราะห์ควรมีลักษณะที่รู้จักคิดและตัดสินใจได้อย่างมีระบบ แนวทางการฝึกทำได้โดยให้พิจารณาจากรื่องราวหรือเหตุการณ์ต่างๆ ทั้งที่เป็นเรื่องจริงและสมมติให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน

1. วิเคราะห์ว่าอะไรคือปัญหา ขั้นนี้ผู้เรียนต้องรวบรวมปัญหา หาข้อมูลพร้อมสาเหตุของปัญหาจากการคิด การถาม การอ่าน หรือพิจารณาจากข้อเท็จจริงนั้นๆ

2. กำหนดทางเลือก เพื่อหาสาเหตุของปัญหานั้นได้แล้ว ผู้เรียนจะต้องหาทางเลือกที่จะแก้ปัญหา โดยพิจารณาความเป็นไปได้และข้อจำกัดต่างๆ ทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้นไม่จำเป็นต้องมีทางเลือกทางเดียว อาจมีหลายๆ ทางเลือก

3. ทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด เป็นทางเลือกที่จะแก้ปัญหานั้น โดยมีเกณฑ์การตัดสินใจที่สำคัญ คือผลได้ ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้นซึ่งจะเกิดขึ้นในด้านส่วนตัว สังคมและส่วนรวม

4. ตัดสินใจ เมื่อพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบในขั้นที่ 3 แล้วตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดหลังจากที่ผู้เรียนได้รับการฝึกคิดวิเคราะห์ และตัดสินใจ เลือกที่จะแก้ปัญหานั้นในสถานการณ์นั้น ๆ แล้วผู้เรียนได้มีโอกาสเสนอความคิดและมีการอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นซึ่งบางครั้งจะมีความขัดแย้งขึ้นผู้ที่ประสานความเข้าใจในกลุ่มช่วงแรก ๆ ครูต้องแนะนำ และสังเกตการณ์อยู่ห่างๆ จะพบว่าผู้เรียนจะมีพฤติกรรมที่มีการทำงานอย่างมีระบบ และเป็นผู้ที่มีความรอบคอบ มีเหตุผล ผลแก้ปัญหา ตัดสินใจกับปัญหาต่างๆ ได้อย่างมั่นใจ

ทิสนา เขมมณีและคณะ (2544, น.133) ได้กำหนดขอบเขตของทักษะการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าทักษะการคิดวิเคราะห์ประกอบด้วยทักษะย่อย 6 ทักษะคือ

1. การรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาจัดระบบหรือเรียบเรียงให้ง่ายแก่การทำความเข้าใจ
2. การกำหนดมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์โดยอาศัยองค์ประกอบ ที่มาจากความรู้หรือประสบการณ์เดิม และการค้นพบลักษณะหรือกลุ่มของข้อมูล
3. การกำหนดหมวดหมู่ในมิติหรือแง่มุมที่จะวิเคราะห์
4. การแจกแจงข้อมูลที่มีอยู่ลงในแต่ละหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงความเป็นตัวอย่าง เหตุการณ์ การเป็นสมาชิก หรือความสัมพันธ์เกี่ยวข้องโดยตรง
5. การนำเสนอข้อมูลที่แจกแจงเสร็จแล้วในแต่ละหมวดหมู่มาจัดลำดับ

6. การเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหรือแต่ละหมวดหมู่ ในแง่ของความมาก – น้อยความ สอดคล้อง-ความขัดแย้ง ผลทางบวก-ทางลบ ความเป็นเหตุ-เป็นผล

2.4 การเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม

2.4.1 ความหมายของคำว่า กระบวนการกลุ่ม

ทิสนา เขมมณี (2545, น.139) กล่าวถึง กระบวนการ ว่า หมายถึง กระบวนการขั้นตอน วิธีการ พฤติกรรมและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งจะช่วยให้กลุ่มดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ ได้ทั้งผลงานที่ดี และได้ทั้งความรู้สึกและความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้ร่วมงาน ซึ่งจะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับพลังผลักดันจากองค์ประกอบและปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ของกลุ่ม หากผู้นำและสมาชิกกลุ่มมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องกลุ่มสัมพันธ์ ก็ย่อมส่งผลต่อกระบวนการของกลุ่มด้วย ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของกลุ่มที่จำเป็นต่อการดำเนินงานกลุ่ม

เสถียร จิรรังสิมันต์ (2549, น.24) ได้ให้ความหมายของกลุ่มว่า หมายถึง บุคคลตั้งแต่สองคน

ขึ้นไปมารวมกัน หรือมาปรึกษาหารือกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อที่จะแก้ไขหรือจัดข้อขัดข้องในเรื่องนั้น ๆ หรือปัญหานั้น ๆ ให้หมดไป หรือให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ของตนเองที่มีจุดหมายเอาไว้

จอห์นสันและคณะ (Johnson, Johnson and Holubec, อ้างถึงใน วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2545, น.25)

กระบวนการกลุ่ม (Group Processing) การปฏิบัติงานกลุ่มหรือกระบวนการกลุ่ม เป็นองค์ประกอบ

ที่สำคัญของการเรียนแบบร่วมมือกันขององค์ประกอบหนึ่ง กระบวนการจะปรากฏเมื่อสมาชิกร่วมกันอภิปราย จนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การทำงานร่วมกันทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายและเป็นกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดประสิทธิภาพของสมาชิกและบุคคลภายในกลุ่ม

จากความหมายข้างต้นสรุปว่า กระบวนการกลุ่ม หมายถึง กระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนหรือวิธีการปฏิบัติงานร่วมกันของสมาชิกภายในกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ขนาดของกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยที่สมาชิกกลุ่มมีการสร้างความสัมพันธ์ต่อกันในกลุ่มมีการกำหนดเป้าหมาย การวางแผนการทำงานร่วมกัน เรียนรู้ร่วมกัน การปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้

2.4.2 จุดมุ่งหมายของกระบวนการกลุ่ม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2547, น.124-125) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้โดยกระบวนการกลุ่ม ดังนี้

1. เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและมีบทบาทในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนมีความพร้อม มีความกระตือรือร้น และมีความสุขในการเรียน
2. เพื่อพัฒนาผู้เรียนทางด้านวิชาการและทักษะทางสังคม เช่น ทักษะมนุษยสัมพันธ์ ทักษะกระบวนการกลุ่ม เป็นต้น
3. เพื่อเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากที่ดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า จุดมุ่งหมายของกระบวนการกลุ่ม มุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการสอนด้วยวิธีกระบวนการกลุ่มเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้มีปฏิสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่นมีความเข้าใจผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับสมาชิกคนอื่นได้ รวมทั้งเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักการเรียนรู้ร่วมกัน การแสวงหาความรู้ มีการแสดงความคิดเห็น และยอมรับความคิดเห็นต่อกันได้ ที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน

2.4.3 หลักการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

หลักการสอนโดยอาศัยทฤษฎี กระบวนการกลุ่ม มีหลักการที่ครูผู้สอนจะนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. การจัดตั้งจุดมุ่งหมาย ของการเรียนการสอน (Objectives) การเรียนการสอนโดยทั่วไปจะเริ่มที่จุดมุ่งหมายเสมอ เพราะจุดมุ่งหมายเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะกำหนดจุดหมายปลายทาง และช่วยให้การเรียนการสอนเกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการได้ ดังนั้น หลักการข้อที่ 1 ของการสอนตามทฤษฎีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายของบทเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมาย ควรให้สอดคล้อง กับหลักการ การเรียนรู้ ของทฤษฎีดังกล่าวมาแล้ว และตรงตามความต้องการทางการศึกษา กล่าวคือ ส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ ความรู้สึก หรือทางด้านจิตใจสังคม และสติปัญญา ไปพร้อมๆ กันทุกๆ ด้าน ทั้งนี้ เพราะองค์ประกอบต่างๆ เหล่านี้ จะมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้(Learning Experiences) เมื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของการสอนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยประสบการณ์นั้นควรเป็นประสบการณ์ตรง (First Hand Experiences) ที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจได้อย่างถ่องแท้ด้วยตนเอง (Insight) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อเรียนเป็นผู้ลงมือว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีในทุกๆ ด้านเมื่อบุคคลมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้อื่น และยังช่วยพัฒนาความสามารถทางปัญญา (Intellectual Development) และมนุษยสัมพันธ์(Human Relationship) การเรียนการสอน

แต่ละครั้ง เมื่อ ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ เขาจะเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำลงไปนั้น ความรู้สึกนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้แนวคิดของแต่ละบทเรียน แต่การรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์เดิมสติปัญญาความสามารถ ของแต่ละบุคคล วิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการรับรู้ที่ตรงกัน และมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการรู้นั้นให้ถูกต้องเหมาะสมและกว้างขวางยิ่งขึ้น และสามารถนำสิ่งที่รับรู้มาผสมผสานเข้าเป็นแนวคิดของแต่ละบุคคล จะทำได้โดยผู้เรียนร่วมวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนได้พบ ได้ประสบและได้รู้สึกระหว่างการทำงานในกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและ สติปัญญา หรือความเห็นจริงในสิ่งที่เรียน

3. การพัฒนาความสามารถทางปัญญา (Intellectual Development) และมนุษยสัมพันธ์ (Human Relationship) การเรียนการสอนแต่ละครั้ง เมื่อ ผู้เรียน ได้ลงมือกระทำกิจกรรมการเรียนรู้ เขาจะเกิดความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่กระทำลงไปนั้น ความรู้สึกนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถรับรู้แนวคิดของแต่ละบทเรียน แต่การรับรู้ของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันไปตามประสบการณ์เดิมสติปัญญาความสามารถ ของแต่ละบุคคล วิธีที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีการรับรู้ที่ตรงกัน และมีโอกาสพัฒนาความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการรู้นั้นให้ถูกต้องเหมาะสมและกว้างขวางยิ่งขึ้น และสามารถนำสิ่งที่รับรู้มาผสมผสานเข้าเป็นแนวคิดของแต่ละบุคคล จะทำได้โดยผู้เรียนร่วมวิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งที่ตนได้พบ ได้ประสบและได้รู้สึกระหว่างการทำงานในกลุ่ม อันจะนำไปสู่การพัฒนาความคิดและ สติปัญญา หรือความเห็นจริงในสิ่งที่เรียน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบสิ่งที่ต้องการรู้นั้นด้วยตนเอง และช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการประชาธิปไตยตลอดจนความสัมพันธ์และมนุษยสัมพันธ์ในกลุ่มอีกด้วย

สรุปได้ว่า หลักการข้อที่ 3 ของการสอนตามทฤษฎีนี้คือ การให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ประสบการณ์การเรียนรู้ หลักการในการวิเคราะห์การเรียนรู้แบ่งออกได้ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นที่ตัวบุคคลหรือสมาชิกแต่ละคนในกลุ่ม ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกที่มีต่อกัน ถ้ากลุ่มมีความสามัคคี และสมาชิกมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ย่อมจะทำให้การทำงานของกลุ่ม ดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จด้วยดีผลของการวิเคราะห์กระบวนการเรียนรู้และความสัมพันธ์สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1.1 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง สามารถประเมินผลการเรียนรู้และนำความรู้ที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรม ตลอดจนการเสริมสร้างแนวคิดและค่านิยมของตนให้เหมาะสม

3.1.2 ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจผู้อื่น โดยผู้เรียนสามารถพัฒนามนุษยสัมพันธ์และความเป็นผู้นำ

3.1.3 การให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหา และวิธีการทำงานที่เหมาะสมเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงานในครั้งต่อไป ให้ดีขึ้น

3.2 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ครูจะช่วยให้ผู้เรียนวิเคราะห์เนื้อหาได้ โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียน ได้คิดและแสดงข้อคิดที่ตนพบจากการทำงานในกลุ่มให้ผู้อื่น ได้มีโอกาสรับรู้สรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ (Application in Real Life) เมื่อผู้เรียนได้รับแนวคิดที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว หลักการขั้นต่อไปคือ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปรวบรวมแนวคิดเหล่านั้นเข้าเป็นหมวดหมู่และเป็นกฎเกณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับแต่ละบุคคล โดยครูจะต้องแนะแนวทางให้ผู้เรียนอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปหลักการของสิ่งที่เรียนมา หลังจากนั้น ก็ช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสคิดค้นเพื่อนำหลักการที่มีอยู่ไปประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง เพื่อใช้ปรับปรุงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของตนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และนำไปใช้เพื่อแก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ต่อไปในอนาคตซึ่งสามารถ นำหลักการ ไปประยุกต์นี้จะทำได้ใน 5 ลักษณะ คือ

3.2.1 การประยุกต์ให้เข้ากับตนเอง (Backhome Situation) คือ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้ไปปรับปรุงพฤติกรรมของตนเองในที่ต่างๆ นอกเหนือจากห้องเรียน

3.2.2 การประยุกต์ใช้กับผู้อื่น (Application for Other) คือ การนำเอาหลักการที่ได้รับไปใช้ในการอยู่ร่วมกัน หรือใช้กับการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความเห็นอกเห็นใจกันเข้าใจกัน มีความเคารพในสิทธิของกันและกัน

3.2.3 การประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาในอนาคต (Problem Solving) ผู้เรียนสามารถประยุกต์หลักการที่เรียนรู้เพื่อใช้สำหรับแก้ปัญหาด้านบุคลิกภาพ ความสัมพันธ์และวิธีการทำงานของตนเอง ของผู้อื่น ของกลุ่ม และของสังคมได้

3.2.4 การประยุกต์เพื่อใช้ในสังคม (Social Development) ผู้เรียนสามารถนำเอาหลักการที่ได้รับไปใช้ เพื่อ แก้ปัญหาของสังคม เพื่อปรับปรุงสังคมให้ดีขึ้น และเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ในสังคมได้

3.2.5 การประยุกต์เพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ (Invention) ผู้เรียนสามารถนำหลักการที่ได้ไปประยุกต์เพื่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเอง กลุ่ม สังคม และผู้อื่น

2.4.4 องค์ประกอบของกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 2 องค์ประกอบได้แก่ผู้นำและสมาชิก ซึ่งมีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเพื่อผลสำเร็จในกระบวนการทำงานกลุ่ม

2.4.4.1 ผู้นำ

ความหมาย ผู้นำในความหมายที่แท้จริง คือ บุคคลที่พยายามรวบรวมความต้องการและประสานความคิดของสมาชิกในกลุ่มเข้าด้วยกัน ผู้นำจะมีส่วนช่วยให้กลุ่มได้กำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน และดำเนินการจนบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น โดยวิธีการที่เหมาะสม ผู้นำไม่ใช่ผู้ที่มีอำนาจสูงสุดแต่คือผู้ที่สามารถกระตุ้นให้คนทำงานด้วยกันได้ มีข้อควรคำนึงว่าคนทุกคนสามารถเป็นผู้นำที่ดีได้และเป็นสิ่งที่ทุกคนควรกระทำ ผู้ที่เป็นผู้นำควรเป็นผู้ตามที่ดีในขณะเดียวกันด้วย

2.4.4.2 ประเภทของผู้นำ

ทิสนา แคมณี (2545, น.17) ได้กล่าวถึงประเภทของผู้นำ 3 แบบไว้ดังนี้

1. อัตตาธิปไตย (Autocratic) ผู้นำแบบอัตตาธิปไตย จะทำงานแบบสั่งการ ตัดสินใจคนเดียว ไม่ให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
2. ประชาธิปไตย (Democratic) ผู้นำแบบประชาธิปไตย ทำงานแบบให้สมาชิกกลุ่มได้แสดงความคิดเห็น อภิปราย และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ กระตุ้นและเอื้อให้สมาชิกกลุ่มมีส่วนร่วม สมาชิกมีปฏิสัมพันธ์และร่วมมือกัน มีความใส่ใจต่ออารมณ์ความรู้สึกและความต้องการของสมาชิกกลุ่ม
3. ตามสบาย (Laissez-faire) ผู้นำแบบตามสบายจะไม่ตัดสินใจใด ๆ ทั้งสิ้น

2.4.4.3 ลักษณะความเป็นผู้นำ

ผู้นำไม่ว่าจะได้รับการยกย่องให้เป็นผู้นำตามธรรมชาติหรืออย่างเป็นทางการก็ตามย่อมมีบทบาทและหน้าที่ในการนำกลุ่มให้ไปสู่เป้าหมาย อย่างไรก็ตามเราจะพบว่าผู้นำจำนวนมากมีลักษณะเฉพาะตนและการทำหน้าที่ของตนแตกต่างกันไป ผู้นำที่ดีควรประกอบด้วยคุณลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. มีความรู้และสติปัญญา (Intelligence)
 - เป็นนักคิดที่คิดได้อย่างรวดเร็วและชัดเจน
 - มีความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาการทำงานและปัญหาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกได้
 - เป็นนักวางแผนที่ดีถ้วนและมีความยืดหยุ่นในการทำงาน
 - มีความสามารถในการสื่อสาร กล่าวคือ สามารถใช้ภาษาแสดงความคิดของตนให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย และสามารถเข้าใจในสิ่งที่ผู้อื่นสื่อสารมายังตนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. มีวุฒิภาวะและความสนใจในกิจกรรมต่างๆอย่างกว้างขวาง (Social Maturity & Breath)

- ให้ความสนใจและร่วมกิจกรรมต่างๆอย่างกว้างขวาง เป็นคนหูตากว้างไกล
- อดทน และมีอารมณ์มั่นคงต่อการโจมตี หรือต่อปฏิกิริยาและความขัดแย้ง ในกลุ่ม
- เป็นคนตรงไปตรงมา และวางตนเป็นกลางอยู่เสมอ ผู้นำที่ดีจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อบุคคลต่างๆ และให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ต้องไม่มีความลำเอียงอคติและความเกลียดชังผู้อื่น

3. มีแรงจูงใจ (Inner Motivation)

- ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีแรงจูงใจที่จะกระทำสิ่งต่างๆ ให้สำเร็จเป็นอย่างสูงและจะต้องมีสิ่งที่เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์ทุกคน นั่นก็คือ การรู้จักตนเองอย่างแท้จริง คือ ต้องรู้ความสามารถของตนเองและยอมรับข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ เพราะในการที่กลุ่มจะทำงานให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เขาจะต้องเป็นผู้นำที่ทำงานหนักและมีความรับผิดชอบสูงกว่าใคร ผู้นำกลุ่มที่ดีจึงไม่ควรเป็นคนที่อ่อนแอ ท้อแท้ หรือยอมแพ้ง่าย แต่ต้องเป็นคนที่อดทน และมีความตั้งใจสูง แล้วยังต้องใช้ความสามารถที่มีอยู่ในการชักจูงให้ผู้อื่นอยากทำงานและมีกำลังใจในการทำงานร่วมกับตน

- ผู้นำกลุ่มที่ดีจะต้องเป็นคนที่มีความบุคลิกภาพที่ดี

4. มีความเข้าใจที่ถูกต้องต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนมนุษย์ (Human Relations Attitudes)ผู้นำจะต้องเข้าใจว่าเขากำลังทำงานกับมนุษย์ ไม่ใช่เครื่องจักร เขาต้องพยายามหาวิธีการต่างๆ มาใช้เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ดีระหว่างกัน

- ความสำเร็จของงานคือความสำเร็จของกลุ่ม และความสำเร็จนี้เกิดขึ้นได้เมื่อเขาสามารถกระตุ้นทุกคนให้มีความร่วมมือในการทำงานนี้
- ให้ความสนใจกับความต้องการของสมาชิกทุกคน และหาทางส่งเสริมให้ทุกคนสนใจซึ่งกันและกัน

- หาวิธีแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมกับกลุ่มโดยวิธีการละมุนละม่อม

- ใช้วิธีการสั่งการแต่ไม่ใช่เผด็จการ

2.4.4.4 บทบาทความเป็นผู้นำ

บทบาทความเป็นผู้นำกลุ่มควรกระทำเพื่อให้กลุ่มสามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จด้วยดีมี 4 ประการดังต่อไปนี้

1. การริเริ่มการทำงานของกลุ่ม (Initiating) คือ บทบาทในการริเริ่มการดำเนินงานของกลุ่มและช่วยให้กลุ่มทำงานไปได้ เสนอแนวทางในการคิดและการทำงานให้กลุ่ม เสนอวิธีการ

ทำงานและกระตุ้นให้กลุ่มอภิปราย แลกเปลี่ยนความต้องการของกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการทำงาน เป็นต้น

2. การวางระเบียบการทำงาน (Regulating) คือบทบาทในการริเริ่มการแนะนำแนวทางและกระตุ้นการทำงานของกลุ่ม เช่น การตั้งเป้าหมายในการทำงาน วางขั้นตอนในการทำงานกำหนดระยะเวลาในการทำงาน การสรุปรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

3. การเสนอข้อมูล (Informing) คือบทบาทในการเสนอข้อมูลและความคิดใหม่ๆ ให้แก่กลุ่ม เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นๆ

4. การสนับสนุนบรรยากาศในการทำงาน (Supporting) คือบทบาทการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ช่วยให้ทุกคนอยากทำงาน เช่น กระตุ้นให้ทุกคนอยากทำงาน การประนีประนอม การลดความตึงเครียดในการทำงาน การควบคุมสถานการณ์ในกลุ่ม เป็นต้น

5. การประเมินผล (Evaluating) คือบทบาทที่ช่วยให้กลุ่มประเมินการทำงาน คือประเมินการตัดสินใจ จุดมุ่งหมาย และวิธีการของกลุ่มเพื่อช่วยให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องแน่นอน

ในบทบาททั้ง 5 ข้อนี้นี้ บทบาทแรกที่มีความจำเป็นมากในครั้งแรกของการทำงาน คือ บทบาทในการเสนอข้อมูลและวางระเบียบในการทำงานจะมีความจำเป็นมากในระยะเวลาที่จะหาข้อสรุปของกลุ่ม ส่วนการสร้างบรรยากาศในการทำงาน และการประเมินผลนั้นจะมีความจำเป็นในทุกๆ ระยะ

2.4.4.5 สมาชิกกลุ่ม

สมาชิกกลุ่มหมายถึงผู้ร่วมงานทุกคนที่อยู่ในกลุ่มที่มีเป้าหมายในการดำเนินงานร่วมกันและมีภาระผิดชอบร่วมกันจะทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายนั้นเพื่อประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มและสมาชิก กลุ่มที่ดีมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของกลุ่มหากกลุ่มใดมีสมาชิกที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานกลุ่ม ย่อมมีแนวโน้มที่จะได้รับความสำเร็จ คุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่ดีโดยทั่วไปมีดังนี้

ทิสนา แซมฉี (2545, น.24)

1. มีความเข้าใจและกระตือรือร้นที่จะทำงาน
2. มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มที่ดี รู้ว่าตนควรจะทำอะไรบ้าง
3. มีความรับผิดชอบในภาระหน้าที่ของตนเพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าหมาย
4. มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตย กล่าวคือเป็นผู้มีใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักใช้เหตุผลในการตัดสินใจ
5. ไม่เห็นประโยชน์ส่วนตนจนเกินไป ควรเป็นผู้รู้จักประสานประโยชน์ส่วนตนและส่วนรวมเข้าด้วยกัน

กลุ่มงานใดมีสมาชิกที่มีคุณสมบัติ 5 ประการดังกล่าวนับเป็นกลุ่มที่มีโอกาสบรรลุผลสำเร็จสูง และบุคคลใดที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นก็เป็นที่ยอมรับได้ว่าเป็นที่ยอมรับของทุกคนในกลุ่ม

2.4.4.6 แรงผลักดันต่างๆ ที่มีผลต่อการทำงานกลุ่ม

อิทธิพลที่ส่งผลต่อการทำงานกลุ่มอันจะเป็นสิ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่มจะสูงหรือต่ำ นอกจากจะเกี่ยวข้องกับตัวเราเองแล้ว สิ่งที่สำคัญอีกเรื่องที่ไม่ควรมองข้ามเป็นอย่างยิ่งก็คือ

1. การยอมรับผู้อื่น

2. การเคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น

ทั้งสองสิ่งนี้ล้วนเป็นเรื่องที่ฟังดูง่ายแต่ในความเป็นจริงแล้ว ในการทำงานกลุ่มหลายๆ คนยังไม่สามารถปฏิบัติตนในการยอมรับผู้อื่น หรือ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้อย่างเต็มที่ ซึ่งก็เป็นธรรมชาติของมนุษย์ทุกคนที่ต้องการความมั่นใจว่าสมควรจะไว้เนื้อเชื่อใจคนๆ นี้ ได้แค่ไหน ซึ่งการยอมรับผู้อื่นนี้ถึงแม้บางคนจะไม่แสดงออกจากคาพูด ท่าทาง แต่บางครั้งการนิ่งเงียบก็อาจหมายถึงการไม่ยอมรับก็เป็นได้ การยอมรับผู้อื่นอาจแสดงออกได้หลายแบบ เช่น

1. การฟังอย่างเข้าใจ ถ้าผู้ฟังไม่เข้าใจผู้พูด เพราะไม่ได้ฟังอย่างตั้งใจ ก็จะไม่สามารถตอบสนองในลักษณะที่เป็นการยอมรับได้ การตั้งใจฟัง การรับฟัง ยังเป็นการแสดงออกถึงความสนใจและความจริงใจที่มีต่อเรื่องนั้นๆ ผู้พูดก็จะรู้สึกไว้วางใจผู้ฟังมากยิ่งขึ้นด้วย

2. การแสดงความชื่นชอบ ทั้งนี้เป็นการทราบกันดีว่าคนเรามักจะชอบให้คนอื่นนิยมชมชอบตน และเห็นตนเป็นคนสำคัญ มีคุณค่า การแสดงความนิยมชมชอบในเรื่องและกาลเทศะ ที่เหมาะสมจะช่วยให้ผู้นั้นเกิดความรู้สึกพอใจ

2.4.4.7 คุรุกับกระบวนการกลุ่ม

กระบวนการกลุ่มได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยได้รับแนวคิดจากการปฏิรูปการศึกษาในสหรัฐอเมริกาของ John Dewey หลักการของ Dewey ที่ว่าโรงเรียนมีหน้าที่ในการเตรียมเด็ก ให้มีความสามารถเผชิญชีวิตในสังคมได้ ไม่ใช่มีหน้าที่แต่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น และวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมคือ การเรียนรู้จากการกระทำ (Learning by doing) ได้กลายมาเป็นหลักการที่สำคัญในการจัดการศึกษาที่เน้นการรวมกลุ่มเพื่อการเรียนรู้ การรวมกลุ่มเพื่อการทำงาน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และการให้นักเรียนปกครองตนเอง ดังนั้นครูจึงจำเป็นต้องส่งเสริมและฝึกทักษะการทำงานร่วมกันให้แก่นักเรียน เช่น ความร่วมมือในการทำงาน ความเป็นผู้นำ ผู้ตาม การเป็นสมาชิกที่ดีของกลุ่ม และทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี รวมทั้งตัวครูเองจำเป็นต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม และสามารถวิเคราะห์กระบวนการทำงานกลุ่มของผู้เรียนได้

การใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะส่งผลดีต่อตัวนักเรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และยังส่งผลถึงการปลูกฝังให้พวกเขามีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มองโลกในแง่ดีไม่เป็นคนเห็นแก่ตัว นักเรียนจะคิดว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของชั้นเรียนมากยิ่งขึ้น คิดว่าตนเองมีคุณค่า ส่งผลให้นักเรียนไขว่คว้าที่จะทำงานเพื่อได้รับการยอมรับจากเพื่อนและครู

งานและหน้าที่ของครูคือทำให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่อการรับรู้ใหม่ๆของกลุ่มนักเรียน การวางแผนจะทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำงานนั้น เป็นการส่งเสริมความพร้อมของนักเรียนให้พร้อมที่จะรับความคิดเห็นและทักษะใหม่ๆ ความรู้ใหม่ๆ นักเรียนเองก็จะสามารถทำงานร่วมกับเพื่อนๆ และครูได้ดีอีกด้วย

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.5.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2530, น.19) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่า หมายถึง คุณลักษณะรวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอนหรือคือมวลประสบการณ์ทั้งปวงที่บุคคลได้รับการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพสมอง

รัตนภรณ์ ผ่านพิเคราะห์ (2544, น.7) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลของความสามารถทางวิชาการที่ได้จากการทดสอบโดยวิธีต่าง ๆ

วิฒนชัย ธีรศิลาเวทย์ (2546, น.28) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหมายถึงความสามารถในการเข้าถึงความรู้ การพัฒนาทักษะในการเรียน โดยอาศัยความพยายามจำนวนหนึ่งและแสดงออกในรูปความสำเร็จซึ่งสามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือ

จกกล แก้วโก (2547, น.64) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงความรู้หรือทักษะซึ่งเกิดจากการทำงานที่ประสานกัน และต้องอาศัยความพยายามอย่างมาก ทั้งองค์ประกอบทางด้านสติปัญญา และองค์ประกอบที่ไม่ใช่สติปัญญาแสดงออกในรูปของความสำเร็จสามารถวัดโดยใช้แบบสอบถามหรือคะแนนที่ครูให้

พิชิต ฤทธิจรูญ (2547, น.96) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหรือพฤติกรรมหรือผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อันเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ว่าผู้เรียนมีความสามารถหรือผลสัมฤทธิ์ในแต่ละรายวิชามากน้อยเพียงใด ผลการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้หรือตามมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงและพัฒนาการสอนของครูให้มีคุณภาพประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทิสนา แชมมณี (2548, น.10) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึงการเข้าใจความรู้การ พัฒนาทักษะในด้านการเรียน ซึ่งอาจพิจารณาจากคะแนนสอบที่กำหนดให้คะแนนที่ได้จากงานที่ ครุมอบหมายให้ทั้งสองอย่าง

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ การตรวจสอบความสามารถหรือความสัมฤทธิ์ ผลของบุคคลว่าเรียนรู้แล้วผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ใน ทิศทางเพิ่มขึ้น โดยใช้แบบทดสอบทางด้านเนื้อหาและด้านการปฏิบัติที่ได้เรียนไปแล้ว

2.5.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

มีผู้ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ต่าง ๆ กันดังนี้ Bloom (1976, p.139) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนว่ามีอยู่ 3 ตัว แปร คือ

1. พฤติกรรมด้านปัญญา (Cognitive Entry Behavior) เป็นพฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ความเข้าใจ หมายถึง การเรียนรู้ที่จำเป็นต้องการเรียนรู้เรื่องนั้นและมีมาก่อนเรียน ได้แก่ ความถนัด และพื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเหมาะสมกับการเรียนรู้ใหม่

2. ลักษณะทางอารมณ์ (Affective Entry Characteristics) เป็นตัวกำหนดด้านอารมณ์ หมายถึง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความกระตือรือร้นที่มีต่อเนื้อหาที่เรียน รวมถึงทัศนคติของผู้เรียนที่มี ต่อเนื้อหาวิชา ต่อ โรงเรียน และระบบการเรียนและมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง

3. คุณภาพของการสอน (Quality of Instruction) เป็นตัวกำหนดประสิทธิภาพในการ เรียนของผู้เรียน ซึ่งประกอบด้วยการชี้แนะ หมายถึง การบอกจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนและ งานที่จะต้องทำให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การให้ การเสริมแรงของครู การใช้ข้อมูลย้อนกลับ หรือการให้ผู้เรียนรู้ผลว่า ตนเองกระทำได้อีกต้อง หรือ ไม่ และการแก้ไขข้อบกพร่อง

สุชาดา ศรีศักดิ์ (2544, น.11-12) กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ อายุ เพศ สติปัญญา เจตคติ แรงจูงใจ พื้นฐานความรู้ เดิมรวมทั้งความสนใจ

2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ คุณวุฒิ ระยะเวลาที่สอน ความสามารถ เจตคติของ ผู้สอน

3. องค์ประกอบด้านอื่นๆ ได้แก่ องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจ ระดับสังคมของผู้เรียน ระดับการศึกษาของบิดามารดา ขนาดของโรงเรียนและอุปกรณ์

ธนพร สิ้นคู่ย (2552, น.23) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ หลายสาเหตุ ได้แก่ สาเหตุจากตัวนักเรียน เช่นด้านสติปัญญา ความรู้พื้นฐาน เจตคติ สาเหตุ

สิ่งแวดล้อมทางบ้านหรือพื้นฐานทางครอบครัวสาเหตุจากกระบวนการทางการศึกษา หรือคุณภาพ การสอนของครู

นิรมล บุญรักษา (2554, น.23) องค์ประกอบที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วย ด้านตัวผู้เรียน หมายถึงพฤติกรรมความรู้ ความคิด และสติปัญญาความสามารถด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ ความถนัด ความสนใจและพื้นฐานเดิมของผู้เรียน ด้านอารมณ์ หมายถึง อารมณ์ ความ กระตือรือร้น แรงจูงใจที่จะทำให้เกิดการอยากเรียนรู้ เจตคติต่อเนื้อหาวิชา ระบบการเรียน และ พื้นฐานทางครอบครัว คุณภาพการสอน หมายถึง สามารถทำให้นักเรียนอยากเรียนรู้ สนใจ นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนการสอน มีการให้แรงเสริมของครู บุคลิกภาพของครูผู้สอน มีการประเมินผล การสอนเพื่อการใช้ข้อมูลย้อนกลับ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องในการสอน

สรุปได้ว่าองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคือ ความรู้พื้นฐาน ความ เข้าใจ ความถนัด ความคิดและสติปัญญาความสามารถด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อมทางบ้านของผู้เรียน ซึ่งครูผู้สอนต้องเข้าใจในความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน นำไปสู่การถ่ายทอดประสบการณ์ ความรู้ให้ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ มีสื่อการเรียนการสอนที่ชัดเจน ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความ เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น

2.5.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กัณฑ์ เทียนกัณฑ์เทศน์ (2540, น.28) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผู้ที่ประกอบอาชีพ ครูผู้สอน ผู้ให้การฝึกอบรม ไม่ว่าจะอยู่ในสถานการศึกษาใดหรือในหน่วยงานธุรกิจย่อมจะต้อง ทราบผลว่า ผลของการสอน การฝึกอบรมจะบรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด เราสามารถนำวิธีการ ดำเนินการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเข้าไปใช้วัดผลได้เสมอ การวัดและประเมินผลเป็น กระบวนการย่อยที่ประกอบอยู่ในกระบวนการเรียนการสอนขั้นสุดท้ายเพื่อให้ทราบว่ากระบวนการ เรียนการสอนบรรลุผลเพียงใด ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องชัดเจนและวัดผลได้

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, น.29-30) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ รวมถึงความรู้ ความสามารถของบุคคลอันเป็นผลมาจากการเรียนการสอน หรือมวลประสบการณ์ ทั้งปวงที่บุคคลได้จากการเรียนการสอน ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ของสมรรถภาพทางสมอง ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถสมองของ บุคคล เรียนแล้วรู้อะไรบ้าง และมีความสามารถด้านใดมากน้อยเท่าไร

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2545) การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นการวัด ความสำเร็จทางการเรียน หรือวัดประสบการณ์ทางการเรียนที่ผู้เรียนได้รับจากการเรียนการสอน โดยวัดตามจุดมุ่งหมายของการสอนหรือวัดผลสำเร็จจากการศึกษาอบรมในโปรแกรมต่าง ๆ

สรุปได้ว่า การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นกระบวนการวัดความรู้ ความสามารถ ความเข้าใจและสติปัญญาว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้น้อยเพียงใดหลังจากเรียนในเรื่องนั้น ๆ ซึ่งการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องชัดเจนและวัดผลได้

2.5.4 ความหมายของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ส้วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543, น.209) เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้ของนักเรียนที่ได้เรียนไปแล้ว ซึ่งมักจะเป็นข้อคำถามให้นักเรียนตอบด้วยกระดาษและดินสอ (paper and pencil test) กับให้นักเรียนปฏิบัติจริง

สมบูรณ์ ต้นยะ (2545, น.143) เป็นแบบทดสอบที่ใช้สำหรับวัดพฤติกรรมทางสมองของผู้เรียนว่ามีความรู้ ความสามารถในเรื่องที่เรียนรู้อยู่มาแล้ว หรือได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วมากน้อยเพียงใด

สมนึก ภัทธิยชนี (2546, น.63-72) เป็นแบบทดสอบวัดสมรรถภาพของสมองด้านต่างๆ ที่นักเรียนได้เรียนรู้อยู่มาแล้ว

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547, น.96) การที่จะทำให้ทราบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีการพัฒนาตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้อะไรหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ต้องใช้วิธีการทดสอบที่มีความถูกต้อง เทียบตรง มีคุณภาพการสร้างอย่างถูกต้องตามหลักวิชาที่เรียกว่าแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กล่าวโดยสรุป แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวัดทางด้านความรู้ ความสามารถ และ ทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียน ที่ได้เรียนรู้อะไร หรือได้รับการสอนและการฝึกฝนมาแล้ว ว่าผู้เรียนมีความรอบรู้น้อยเพียงใด

2.5.5 ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภัทรา นิคมานนท์ (2540, น.61-68) กล่าวถึงประเภทของแบบทดสอบด้านพุทธิพิสัยว่า โดยทั่วไปแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบอัตนัย หมายถึง แบบทดสอบที่ถามให้ตอบยาวๆ แสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง ประเภทที่ 2 คือแบบทดสอบแบบปรนัย หมายถึง แบบทดสอบประเภทถูก – ผิด จับคู่ เติมคำและเลือกตอบ โดยใช้เกณฑ์ที่ใช้จำแนกประเภทของแบบทดสอบได้แก่

1. จำแนกตามกระบวนการในการสร้าง จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

1.1 แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราวเพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์และความสามารถทางวิชาการของเด็ก

1.2 แบบทดสอบมาตรฐาน เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นด้วยกระบวนการหรือวิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้น เมื่อสร้างขึ้นแล้วมีการนำไปทดลองสอบและนำผลมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

2. จำแนกตามจุดมุ่งหมายในการใช้ประโยชน์ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ หมายถึง แบบทดสอบที่ใช้วัดปริมาณความรู้ความสามารถ ทักษะเกี่ยวกับด้านวิชาการที่ได้เรียนรู้ว่ามีมากน้อยเพียงใด

2.2 แบบทดสอบความถนัด เป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดความสามารถที่เกิดจากการสะสมประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้มาในอดีต

3. จำแนกตามรูปแบบคำถามและวิธีการตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

3.1 แบบทดสอบอัตนัย มีจุดมุ่งหมายที่จะให้ผู้สอบได้ตอบยาวๆ แสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่

3.2 แบบทดสอบปรนัย เป็นแบบทดสอบที่ถามให้ผู้สอบตอบสั้นๆ ในขอบเขตจำกัด คำถามแต่ละข้อวัดความสามารถเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพียงเรื่องเดียว ผู้สอบไม่มีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย

4. จำแนกตามลักษณะการตอบ จำแนกได้ 3 ประเภทคือ

4.1 แบบทดสอบภาคปฏิบัติ เช่น ข้อสอบวิชาพลศึกษา ให้แสดงท่าทางประกอบเพลงวิชาประดิษฐ์ ให้ประดิษฐ์ของใช้ด้วยเศษวัสดุ การให้คะแนนจากการทดสอบประเภทนี้ครูต้องพิจารณาทั้งด้านคุณภาพผลงาน ความถูกต้องของวิธีการปฏิบัติรวมทั้งความคล่องแคล่วและปริมาณของผลงานด้วย

4.2 แบบทดสอบเขียนตอบ เป็นแบบทดสอบที่ใช้เขียนตอบทุกชนิด

4.3 แบบทดสอบด้วยวาจา เป็นแบบทดสอบที่ผู้สอบใช้การโต้ตอบด้วยวาจา

5. จำแนกตามเวลาที่กำหนดให้ตอบ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

5.1 แบบทดสอบวัดความเร็ว เป็นแบบทดสอบที่มุ่งวัดทักษะความคล่องแคล่วในการคิดความแม่นยำในความรู้เป็นสำคัญ มักมีลักษณะค่อนข้างง่าย แต่ให้เวลาในการทำข้อสอบน้อย ผู้สอบต้องแข่งขันกันสอบ ใครที่ทำเสร็จก่อนและถูกต้องมากที่สุดถือว่ามีประสิทธิภาพสูงกว่า

5.2 แบบทดสอบวัดประสิทธิภาพสูงสุด แบบทดสอบลักษณะนี้มีลักษณะค่อนข้างยากและให้เวลาทำมาก

6. จำแนกตามลักษณะและโอกาสในการใช้ จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

6.1 แบบทดสอบย่อย เป็นแบบทดสอบที่มีจำนวนข้อคำถามไม่มากนัก มักใช้สำหรับประเมินผลเมื่อเสร็จสิ้นการเรียนการสอนในแต่ละหน่วยย่อย โดยมีจุดประสงค์หลักคือเพื่อปรับปรุงการเรียนเป็นสำคัญ

6.2 แบบทดสอบรวม เป็นแบบทดสอบที่ถามความรู้ความเข้าใจรวมหลายๆเรื่อง หลากๆเนื้อหาหลายๆจุดประสงค์ มีจำนวนมากข้อ มักใช้ตอนสอบปลายภาคเรียนหรือปลายปีการศึกษา จุดมุ่งหมายสำคัญคือใช้เปรียบเทียบแข่งขันระหว่างผู้สอบด้วยกัน

7. จำแนกตามเกณฑ์การนำผลจากการสอบไปวัดประเมิน จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

7.1 แบบทดสอบอิงเกณฑ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวัดระดับความรู้พื้นฐานและความรู้ที่จำเป็นในการบ่งบอกถึงความรอบรู้ของผู้เรียนตามวัตถุประสงค์

7.2 แบบทดสอบอิงกลุ่ม เป็นแบบทดสอบที่มุ่งนำผลการสอบไปเปรียบเทียบกับบุคคลอื่นในกลุ่มที่ใช้ข้อสอบเดียวกัน ถ้าใครมีความสามารถเหนือใครเพียงใดเหมาะสำหรับใช้เพื่อการสอบที่มีการแข่งขันมากกว่าเพื่อการเรียนการสอน

8. จำแนกตามสิ่งเร้า จำแนกได้ 2 ประเภทคือ

8.1 แบบทดสอบทางภาษา ได้แก่ การใช้คำพูดหรือตัวหนังสือไปเร้าผู้สอบโดยการพูดหรือเขียนออกมา

8.2 แบบทดสอบที่ไม่ใช้ภาษา ได้แก่ การใช้รูป กิริยาท่าทางหรืออุปกรณ์ต่างๆไปเร้าให้ผู้สอบตอบสนอง

ส่วน สายยศและอังคณา สายยศ (2543, น.209) ได้แบ่งแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

1. แบบทดสอบของครู หมายถึง ชุดของคำถามที่ครูเป็นผู้สร้างขึ้น ซึ่งเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความรู้ที่นักเรียนได้เรียนในห้องเรียนมีความรู้มากแค่ไหน บกพร่องตรงไหนจะได้สอนซ่อมเสริมหรือเป็นการวัดความพร้อมที่จะได้เรียนในบทเรียนใหม่ขึ้นอยู่กับความต้องการของครู

2. แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบประเภทนี้สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาหรือจากครูผู้สอนวิชานั้น แต่ผ่านการทดลองหลายครั้ง จนกระทั่งมีคุณภาพดีจึงสร้าง

เกณฑ์ปกติของแบบทดสอบนั้น สามารถใช้เป็นหลักเปรียบเทียบผลเพื่อประเมินค่าการเรียนการสอนในเรื่องใดๆก็ได้ แบบทดสอบมาตรฐานที่มีคู่มือดำเนินการสอบบอกรูปวิธีสอบและยังมีมาตรฐานในด้านการแปลคะแนนด้วยทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐานมีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนกันเป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้วจะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามวัดได้ ซึ่งควรวัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมต่างๆ ดังนี้

1. ความรู้ ความจำ
2. ความเข้าใจ
3. การนำไปใช้
4. การวิเคราะห์
5. การสังเคราะห์
6. การประเมินค่า

สมนึก ภัททิยธนี (2546, น.163) แบบทดสอบที่วัดสมรรถภาพสมองด้านต่าง ๆ ที่นักเรียนได้รับการเรียนผ่านมาแล้ว อาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างกับแบบทดสอบมาตรฐานซึ่งทั้งแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นและแบบทดสอบมาตรฐานมีวิธีการในการสร้างข้อคำถามเหมือนกัน เป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรมที่สอนไปแล้ว จะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามได้ ซึ่งควรจัดให้ครอบคลุมพฤติกรรมด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. วัดด้านความรู้ความจำ
2. วัดด้านความเข้าใจ
3. วัดด้านการนำไปใช้
4. วัดด้านการวิเคราะห์
5. วัดด้านการสังเคราะห์
6. วัดด้านการประเมินค่า

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (อ้างถึงใน อมรรัตน์ ทรัพย์ดี, 2552, น.23) ประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเฉพาะกลุ่มที่ครูสอน เป็นแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นใช้กันทั่วไปในสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบทดสอบข้อเขียนซึ่งแบ่งออกได้อีก 2 ชนิด คือ

1.1 แบบทดสอบอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่กำหนดคำถามหรือปัญหาให้แล้วให้ผู้ตอบเขียนโดยแสดงความรู้ ความคิด เจตคติ ได้อย่างเต็มที่

1.2 แบบทดสอบปรนัย หรือแบบให้ตอบสั้น ๆ เป็นแบบทดสอบที่กำหนดให้ผู้สอบเขียนตอบสั้น ๆ หรือมีคำตอบให้เลือกแบบจำกัดคำตอบ ผู้ตอบไม่มีโอกาสแสดงความรู้ ความคิด ได้อย่างกว้างขวางเหมือนแบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบชนิดนี้แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ แบบทดสอบถูก-ผิด แบบทดสอบเติมคำ แบบทดสอบจับคู่ และแบบทดสอบเลือกตอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน หมายถึง แบบทดสอบที่มุ่งวัดผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนทุกๆ ไป ซึ่งสร้างโดยผู้เชี่ยวชาญ มีการวิเคราะห์และปรับปรุงอย่างดีจนมีคุณภาพ มีมาตรฐาน กล่าวคือ มีมาตรฐานในการดำเนินการสอน วิธีการให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

สรุปได้ว่าประเภทของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบ่งออกเป็นหลายประเภท คือ แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นมาเอง แบบทดสอบมาตรฐาน แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบอัตนัย แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบภาคปฏิบัติ แบบทดสอบเขียนตอบ แบบทดสอบด้วยวาจา แบบทดสอบวัดความเร็ว แบบทดสอบย่อย แบบทดสอบรวม แบบทดสอบอิงเกณฑ์ แบบทดสอบอิงกลุ่ม การจะเลือกใช้แบบทดสอบประเภทใดนั้นขึ้นอยู่กับครูผู้สอน ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของรายวิชานั้นๆ ที่เหมาะสม

2.5.6 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

การสร้างแบบทดสอบให้มีคุณภาพ สามารถปรับปรุงได้โดยฝึกเขียนข้อสอบได้รับความวิจาร์ณและข้อเสนอแนะ ผู้สอนต้องเข้าใจทั้งจุดประสงค์และเนื้อหาที่จะวัด ต้องรู้ถึงกระบวนการคิดในการปฏิบัติงานของผู้เรียน รู้ระดับความสามารถในการอ่านและการใช้ศัพท์ของผู้สอบ รู้จักลักษณะเด่นและข้อบกพร่องของข้อสอบแต่ละชนิดเพื่อนำไปใช้ให้เหมาะสม

พิชิต ฤทธิ์จรูญ (2547, น.97-100) ให้แนวการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ดังนี้

1. วิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตร
2. กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้
3. กำหนดชนิดของข้อสอบและศึกษาวิธีสร้าง
4. เขียนข้อสอบ
5. ตรวจสอบข้อสอบ
6. จัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง
7. ทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ
8. จัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

สุมาลี จันทร์ชลอ (2547, น.50) เสนอวิธีการสร้างข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ดังนี้

1. ข้อสอบควรใช้ประเมินจุดประสงค์ที่สำคัญของการสอนที่สามารถสอบวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่เป็นข้อเขียน

2. ข้อสอบควรสะท้อนให้เห็นทั้งจุดประสงค์ที่เป็นเนื้อหาและจุดประสงค์ที่เป็นกระบวนการ การสำคัญที่เน้นในหลักสูตร

3. ข้อสอบควรจะสะท้อนให้เห็นทั้งจุดประสงค์ในการวัด เช่น วัดประเมินความแตกต่างระหว่างบุคคลหรือวัดเพื่อแยกผู้ที่ได้เรียนรู้

4. ข้อสอบควรมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้อ่านและมีความยาวที่พอเหมาะ

สรุปได้ว่า หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ข้อสอบควรสะท้อนให้เห็นทั้งจุดประสงค์ที่เป็นเนื้อหาและจุดประสงค์ที่เป็นกระบวนการสำคัญที่เน้นในหลักสูตร ซึ่งต้องมีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของผู้อ่านและมีความยาวที่พอเหมาะ หลังจากนั้นทำการเขียนข้อสอบพร้อมทั้งตรวจทานข้อสอบ แล้วนำไปจัดพิมพ์แบบทดสอบฉบับทดลอง ทำการทดลองสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ สุดท้ายจัดทำแบบทดสอบฉบับจริง

2.5.7 ประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

พรพิศ เกื้อนมนเฑียร (อ้างถึงใน อมรรัตน์ ทรัพย์ดี, 2552, น.32) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ใช้สำหรับ

1. วัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม
2. ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
3. ให้แยกประเภทนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยๆตามความสามารถ
4. การวินิจฉัยสมรรถภาพเพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือได้ตรงจุด
5. เปรียบเทียบความงอกงาม
6. ตรวจสอบประสิทธิภาพของการเรียน
7. พยากรณ์ความสำเร็จในการศึกษา
8. การแนะแนว
9. การประเมินผลการศึกษา
10. การศึกษาค้นคว้าวิจัย

พวงรัตน์ ทวีรัตน์ (2543, น.19) ประโยชน์ของแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้

1. ใช้สำรวจทั่วไปเกี่ยวกับตำแหน่งการเรียนในโรงเรียนเมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ ปกติ ให้เข้าใจนักเรียนได้ดีขึ้น

2. ใช้แนะแนวและประเมินค่าเกี่ยวกับการสอบได้สอบตกของแต่ละบุคคลจุดอ่อน และจุดเด่นของแต่ละบุคคล การสอนซ่อมเสริมให้กับนักเรียนฉลาด และนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ การปรับปรุงการสอน

3. ใช้จัดกลุ่มนักเรียนเพื่อประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน

4. ช่วยในการวิจัยทางการศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนในวิชาที่สอบแตกต่างกัน โดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นเครื่องมือวัด

สรุปได้ว่า แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ใช้สำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่มแล้วทำการเปรียบเทียบตรวจสอบพัฒนาการของผู้เรียน ว่าบรรลุจุดประสงค์หรือไม่หากเกิดผลในทางที่ดีก็ดำเนินต่อ แต่ถ้าหากไม่บรรลุจุดประสงค์ก็นำไปปรับปรุงการเรียนการสอนหรือทำการวิจัยแล้วทำการประเมินผลการศึกษากครั้ง

2.6 ความพึงพอใจ

2.6.1 ความหมายของความพึงพอใจ (Satisfaction)

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นคำที่มีความหมายหลากหลาย ดังต่อไปนี้

ธนวรรณ เทียนเจษฎา (2548, น.59) กล่าวว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ ในทางบวก และเป็นความรู้สึกที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาหรือสถานการณ์เปลี่ยนไป ดังนั้นความพึงพอใจในการเรียนรู้จึงหมายถึง ความรู้สึกพอใจที่มีต่อการได้ร่วมปฏิบัติการกิจกรรมการเรียนการสอนจนบรรลุผลหรือเป้าหมายในการเรียนรู้

สกลใจ วิบูลย์กิจ (2544, น.42) กล่าวว่าความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของอารมณ์บุคคลที่มีต่อองค์ประกอบของงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคคลนั้น

ฉัฐสิทธิ์ วงตลาด (2544, น.10) กล่าวว่าไว้ว่า ความพึงพอใจในการทำงาน หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติงาน และการที่บุคคลปฏิบัติงานด้วยความสุข จนเป็นผลให้

การทำงานนั้นประสบความสำเร็จสนองนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กรในองค์กรทุกองค์กร องค์กรใดก็ตามถ้ามีบุคคลที่ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีความพึงพอใจ มีความสุขขององค์กรนั้นจะพัฒนาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

นิคม พรหมย้อย (ดาวิ มุศรีพันธุ์, 2544, น.41 ; อ้างอิงมาจาก นิคม พรหมย้อย, 2529, น.10) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพของสภาวะจิตใจที่ปราศจากผลรวมของคะแนนทดสอบหลังเรียน – ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน(จำนวนนักเรียน × คะแนนเต็ม) – ผลรวมของคะแนนทดสอบก่อนเรียน ความเครียด ทั้งนี้เพราะธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการ ถ้าความต้องการนั้นได้รับการตอบสนองทั้งหมดหรือบางส่วน ความเครียดจะน้อยลง ความพึงพอใจจะ

เกิดขึ้นและในทางกลับกัน ถ้าความต้องการนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง ความเครียด ความไม่พึงพอใจจะเกิดขึ้น

พิน คงพูน (คาริ มุศรีพันธุ์, 2544, น.39 ; อ้างอิงมาจาก พิน คงพูน, 2529, น.21) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกรัก ชอบ ยินดี เต็มใจ หรือเจตคติของบุคคลที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ

เว็ทซ์ และยูเกิล (คาริ มุศรีพันธุ์, 2544, น.39 ; อ้างอิงมาจาก Wexcy and Yulki, 1984, p.44) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นงาน เป็นวิถีทางที่บ่งบอกถึงความรู้สึกของพนักงานที่มีต่องาน ดังนั้น ความพึงพอใจในงาน คือ ทักษะคติโดยทั่ว ๆ ไปของบุคคลที่จะนำไปสู่การประเมินผลและความคาดหวังต่องาน

กู๊ด (Good, 1973, p.161) ได้ให้ความหมายว่า ความพึงพอใจหมายถึง สภาพหรือระดับความพึงพอใจที่เป็นผลมาจากความสนใจและเจตคติของบุคคลที่มีต่องานที่เปิดเวที (สุภศิริ โสมาเกต, 2544, น.49 ; อ้างอิงมาจาก Applewhite, 1965, p.6) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกส่วนตัวของบุคคลในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีความหมายกว้าง รวมไปถึงความพึงพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้วย การมีความสุขที่ทำงานร่วมกับคนที่เข้าได้ มีทัศนคติที่ดีต่องานด้วยสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกทางบวกของคนต่อสิ่งต่าง ๆ ทั้งงานและสภาพแวดล้อม เมื่อเกิดความพึงพอใจก็จะแสดงออกในทางที่ดีและมีความสุขกับสิ่งนั้น

2.6.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งที่ได้รับประสบการณ์ และแสดงออกหรือมีพฤติกรรมตอบสนองในลักษณะแตกต่างกันออกไป ความพึงพอใจต่อสิ่งต่าง ๆ นั้นจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับแรงจูงใจ การสร้างแรงจูงใจหรือการกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจกับผู้ปฏิบัติงานจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้งานหรือสิ่งที่ทำนั้นประสบความสำเร็จ การศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจเป็นการศึกษาทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ ที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์มีดังต่อไปนี้

สก็อต (สุภศิริ โสมาเกต, 2544, น.49 ; อ้างอิงมาจาก Scott, 1970, p.124) เสนอแนวคิดในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความพึงพอใจต่อการทำงานที่จะให้ผลเชิงปฏิบัติมีลักษณะดังนี้

1. งานควรมีส่วนสัมพันธ์กับความปรารถนาส่วนตัว งานจะมีความหมายต่อผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างแรงจูงใจภายในเป้าหมายของงาน ต้องมีลักษณะดังนี้
 - 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
 - 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง

3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้เมื่อนำแนวคิดของ สก๊อต มาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจต่อกิจกรรมการเรียนการสอน มีแนวทางดังนี้

3.3.1 ศึกษาความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน และระดับความสามารถหรือพัฒนาการตามวัยของผู้เรียน

3.3.2 วางแผนการสอนอย่างเป็นกระบวนการและประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ

3.3.3 จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วมและกำหนดเป้าหมายในการทำงาน สะท้อนผลงานและการทำงานร่วมกันได้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมาย หรือที่ต้องปฏิบัติให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนจึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียนรู้ของผู้เรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนรู้หรือการปฏิบัติงานมีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน ดังนี้

ศุภศิริ โสมาเกต (2544, น.53)

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการตอบสนอง

2. ผลของการปฏิบัติงานนำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจและผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่น ๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่ความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัลหรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็นผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards)

แนวคิดพื้นฐานดังกล่าว เมื่อนำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีบทบาทสำคัญ ในการจัดการกิจกรรม วิธีการ สื่ออุปกรณ์ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในการเรียน จนบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง โดยให้ผู้เรียนได้รับผลตอบแทนจากการเรียนรู้แต่ละครั้ง โดยเฉพาะผลตอบแทนภายในหรือรางวัลภายในที่เป็นความรู้สึกของผู้เรียน เช่น ความรู้สึกถึงความสำเร็จของตนเมื่อสามารถเอาชนะสิ่งต่างๆ ได้ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ความมั่นใจ โดยครูอาจให้ผลตอบแทนภายนอก เช่น คำชมเชยหรือการให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่น่าพึงพอใจ

ความพึงพอใจในการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์กันในทางบวก คือ เมื่อเกิดความพึงพอใจ จะเกิดผลที่ดีต่อการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่ดีหรือที่น่าพอใจทำให้เกิดความพึงพอใจ กิจกรรมที่จัดขึ้นจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบที่ทำให้เกิดแรงจูงใจจนเกิดความพึงพอใจความ

พึงพอใจในการเรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw หมายถึง ความรู้สึกชอบ สนุกสนาน ชื่นชมยินดีและเต็มใจที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เรียนด้วยกลุ่มร่วมมือแบบ Jigsaw เพื่อให้งานนั้นสำเร็จ ผู้เรียนจะมีความภาคภูมิใจในความสำเร็จนั้น และจะสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจต่อไป

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความคิดเห็นหรือความรู้สึกส่วนบุคคลที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งผู้เรียนได้เปรียบเทียบความต้องการของตนเองกับการเรียนรู้ที่ได้รับ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัญญาภูมิ หลาบคา (2549, น.1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ สุ จิ ปุ ลิ ที่ใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 85.34/83.47 นอกจากนี้ นักเรียนที่เรียนด้วยแผนการจัดการเรียนรู้แบบ สุ จิ ปุ ลิ โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ทินรัตน์ กาญจนกุญชร (2550, บทคัดย่อ) ผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ/กระบวนการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเตรียมทหารผลการศึกษาพบว่า 1) กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น มีประสิทธิภาพ 80.88/82.57 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทักษะ/กระบวนการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เจตน์สฤษดิ์ อินทร์จันทร์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง ด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบ สุ จิ ปุ ลิ ที่มีต่อความสามารถในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นโท ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการฟัง การคิด การถาม การเขียน มีคะแนน 70.09 จากทั้งหมด 100 คะแนน หรือ ร้อยละ 70.09 นักเรียนมีคะแนนทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนกออกเป็นแต่ละด้านจะเห็นได้ว่าความสามารถทางการฟัง การคิด การถาม การเขียน ด้วยการ

เรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง วิชาธรรมวิภาค โดยด้านการฟัง คะแนนที่ได้ 18.85 (S.D. 1.61) ด้านการคิด คะแนนที่ได้ 15.48 (S.D. 1.99) ด้านการถาม คะแนนที่ได้ 16.91 (S.D. 2.20) ด้านการ

เจียน คะแนน ที่ได้ 18.85 (S.D. 1.96) แสดงให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนนั้นมีความสามารถทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับดี

ปริยานุช สถาวรมณี (2548, น.152-155) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ 10 กิจกรรมใน ลักษณะ

การเข้าค่ายพักแรม โดยศึกษาตามแนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano) พบว่า ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจำแนก ด้านการจัดหมวดหมู่ ด้านการสรุป ด้าน การ

ประยุกต์และด้านการคาดการณ์ หลังการทดลองมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลางมี ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดเชิงวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บุญช่วย สังข์ศิริ (2549, น.1) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยใช้นิทานธรรมะ เป็นสื่อการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเทียนถวาย จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีคะแนนเฉลี่ยวัดผลหลังเรียน 25.0 สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยวัดผลก่อนเรียน 20.5 45 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความก้าวหน้าในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และการเขียน ระหว่าง เรียนของนักเรียนมีความก้าวหน้าสูงขึ้นทุกแผน โดยมีอัตราพัฒนาการเฉลี่ย 8.44 คะแนน ต่อคน นักเรียนส่วนมากมีพฤติกรรมตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์หลังเรียนในระดับดี

รัศมี ประทุมมา (2552) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่ม สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 91.85/86.33 ซึ่งสูง กว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01

ถเวียน ดงเรืองศรี (2553) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า 1) แบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการ การเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพ เท่ากับ 86.46/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ด้านการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลัง

เรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) คำนี ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเท่ากับ 0.7308 หรือมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น ร้อยละ 73.08 4) ความพึงพอใจของ นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก

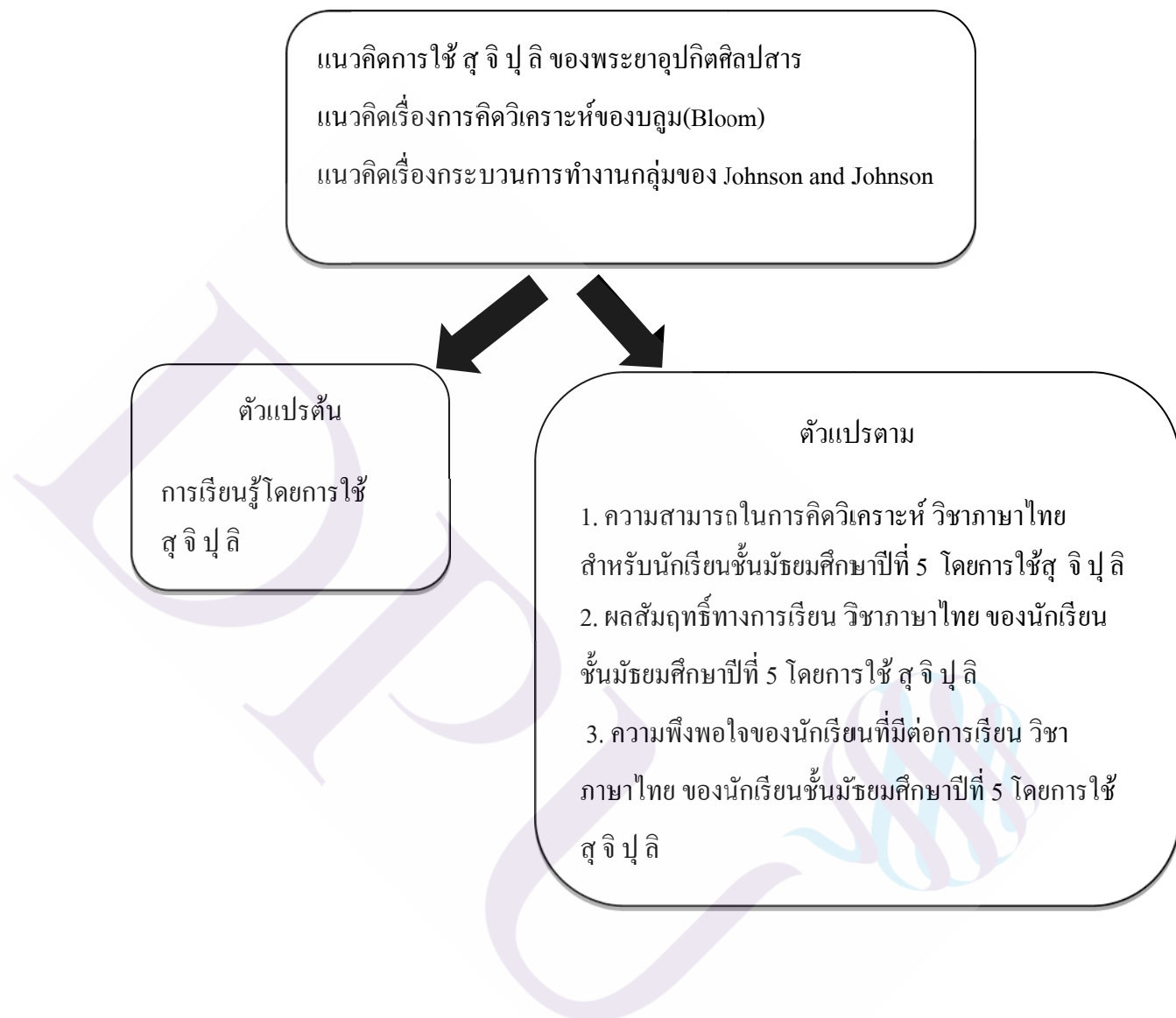
แซมส์ (สกุลการ สังข์ทอง, 2548, น.26 ; จุดอ้างอิงจาก Sams, 2004) ได้ศึกษาวิธี สอน ไวยากรณ์เพื่อให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และเขียนบรรยายได้โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ประโยคผ่าน กระบวนการตั้งคำถาม เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆของประโยคให้ชัดเจน พบว่า การสอนด้วยวิธีนี้ทำให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้นและนักเรียน สามารถเขียนอธิบายเป็นขั้นตอน ในรูปของแผนภาพได้ ซึ่งแผนภาพจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนเข้าใจ เนื้อหาได้ดีขึ้น เพราะแผนภาพจะช่วยให้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประเด็นหลักและประเด็น

ย่อยต่างๆในประโยคได้ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนขยายประโยคและเชื่อม ประโยคความคิดในประโยคหลักให้เข้ากับประโยคย่อยต่างๆได้

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนสามารถพัฒนาได้โดย วิธีการสอนที่หลากหลายซึ่งต้องจัดรูปแบบการเรียนการสอน โดยใช้รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ และด้วยวิธีต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้นักเรียนเกิดการพัฒนาความคิดวิเคราะห์จากเดิม และมีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนดีขึ้น ช่วยพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่มให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการร่วมมือกันในการทำงาน ระหว่างกลุ่มเพื่อน และยังช่วยพัฒนาเจตคติต่อวิชาที่เรียน ต่อครูผู้สอนได้ดีขึ้น จึงเป็นประเด็น สำคัญที่ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำมาศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยการใช้กระบวนการ กลุ่มเพื่อพัฒนาความคิดวิเคราะห์ในตัวนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศและต่างประเทศดังกล่าวข้างต้น พบว่ามีการวิจัยที่มี ความสอดคล้องใกล้เคียงกันแต่ยังไม่มีใครศึกษาวิจัยเรื่องนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงนำมาเป็นแนวทางใน การทำวิจัยเรื่องการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

2.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิดในงานวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยทดลอง เรื่อง การใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยใน
สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย
- 3.4 ขั้นตอนการรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากร

นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 4 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 60
คน ภาคเรียนที่ 1/2561

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 1 จำนวน 32 คน ใช้วิธีการ
เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการเรียนรู้อาษาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่เป็นปรนัย ชนิด 4
ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ
3. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ชุด

3.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.3.1 การสร้างแผนการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน

1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551
2) ศึกษาและวิเคราะห์ หลักสูตรของวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้ สุ จิ ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์จำนวน 4 แผน คือ

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี จำนวน 4 คาบ

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่องลิลิตตะเลงพ่าย จำนวน 5 คาบ

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่องมัทนะพาธา จำนวน 4 คาบ

แผนจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่องโคลนคิดล้อ จำนวน 2 คาบ

4) นำแผนจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

5) นำแผนจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในแผนจัดการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2550, น.58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่าความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนจัดการเรียนรู้ไม่มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัด

นำแผนการจัดการเรียนรู้โดยการใช้ สุ จิ ฎิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3.2 การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 1) ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ศึกษาและวิเคราะห์สาระการเรียนรู้ ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง
- 3) สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ
- 4) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาและนำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ
- 5) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในแบบทดสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2550, น.58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่าความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้
 - +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
 - 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
 - 1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 6) ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ที่เรียนวิชาภาษาไทย จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำมาแก้ไขปรับปรุง เพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) เป็นรายข้อ โดยเลือกเฉพาะข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.2 – 0.8 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.2 ขึ้นไป
- 7) นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 สร้างแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่มและแบบประเมินตนเอง ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างและพัฒนา ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่มและแบบประเมินตนเอง
- 2) ผู้ศึกษาค้นคว้าได้กำหนดรูปแบบประเมินพฤติกรรมกลุ่มและแบบประเมินตนเอง
- 3) ดำเนินการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง แบบละ 1 ชุด

4) นำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5) นำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องขององค์ประกอบต่างๆ ในแบบทดสอบ ความถูกต้องและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ตลอดจนข้อบกพร่องอื่นๆ โดยคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2550, น.58-66) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.66 – 1.00 ถือว่าความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

- ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
 - ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
 - ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วัด
- 6) นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.3.4 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบทดสอบความพึงพอใจ

2) กำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน เนื้อหาที่จะวัด และเลือกรูปแบบเครื่องมือที่จะวัด

3) สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยสอบถามความพึงพอใจในด้านเนื้อหาบทเรียน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการสอนโดยใช้แนวคิดหัวใจนักปราชญ์ ด้านครูผู้สอน และด้านการวัดและการประเมินผล ลักษณะของรูปแบบการวัดเป็นแบบใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) โดยมีระดับคะแนน ดังนี้

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจ ของนักเรียนที่มีต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ชุด 25 ข้อ เป็นคำถามปลายเปิดแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยใช้มาตรวัดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2535)

คะแนน	ระดับความพึงพอใจ
5 คะแนน	มากที่สุด
4 คะแนน	มาก
3 คะแนน	ปานกลาง
2 คะแนน	น้อย

1 คะแนน	น้อยที่สุด
ผลการประเมินที่ได้นำไปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้	
ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ มาก
ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับ น้อยที่สุด

4) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

5) นำแบบสอบถามความพึงพอใจ ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ประเมินคุณภาพของเครื่องมือ ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม ผู้วิจัยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง การพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา และความสอดคล้องของแบบสอบถาม เพื่อดูว่าข้อคำถามแต่ละข้อสร้างได้ตรงตามตารางวิเคราะห์

ซึ่งมีเกณฑ์การประเมินดังนี้

ให้คะแนน +1	หมายถึง	แน่ใจว่าแบบสอบถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
ให้คะแนน 0	หมายถึง	ไม่แน่ใจว่าแบบสอบถามวัดได้ตรงตามจุดประสงค์
ให้คะแนน -1	หมายถึง	แน่ใจว่าแบบสอบถามวัดได้ไม่ตรงตามจุดประสงค์

6) นำแบบวัดความพึงพอใจที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว ไปใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 4 แผน รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

3.4.1 ครูชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ

3.4.2 นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pretest) จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ มาให้นักเรียนทดสอบ

3.4.3 ครูจัดกลุ่มนักเรียนด้วยการให้จับฉลาก เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน แบบละความสามารถ โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน

3.4.4 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง และมีการวัดและประเมินการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูล ทั้งนี้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมตามแผนจัดการเรียนรู้ที่วางไว้

3.4.5 นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเองเมื่อเสร็จสิ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

3.4.6 นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (Posttest) จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

3.4.7 นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ

3.4.8 นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปวิเคราะห์ทางสถิติ อภิปรายโดยใช้ตารางและการพรรณนา

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

3.5.1 นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และ t – test (Dependent Samples)

3.5.2 แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.3 ประมวลผลและอภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (mean) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.105)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{N}$$

โดย	\bar{x}	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนน
	N	แทน	จำนวนทั้งหมด

3. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.106)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

โดย	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum x^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	กำลังสองของคะแนนผลรวม
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.2 สถิติในการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง IOC : Index of objective Congruence (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.64) จากสูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

โดย	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้อง
	$\sum R$	แทน	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2. การหาค่าความยากง่าย (Difficulty) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร P ดังนี้ (สมนึก กัททิษณี, 2541, น.195)

$$P = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน ค่าความยากของข้อสอบ
	R	แทน จำนวนผู้ตอบถูก
	N	แทน จำนวนคนทั้งหมด

3. ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (บุญชม ศรีสะอาดและคณะ, 2550, น.85)

$$r = \frac{H-L}{N}$$

เมื่อ	r	แทน ค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบ
	H	แทน จำนวนคนในกลุ่มสูงตอบถูก
	L	แทน จำนวนคนในกลุ่มต่ำตอบถูก
	N	แทน จำนวนคนทั้งหมดในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

4. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR_{20} ตามวิธีของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.85-86)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left(1 - \frac{\sum pq}{S^2} \right)$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อ
	P	แทน	สัดส่วนของผู้ตอบถูกในแต่ละข้อ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ตอบผิดในแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ใช้สถิติ t – test (Dependent Samples) (บุญชม ศรีสะอาด, 2545, น.109) ดังนี้

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n\sum D^2 - (\sum D)^2}{(n-1)}}}$$

เมื่อ	t	แทน	สถิติทดสอบที่จะใช้เปรียบเทียบกับค่าวิกฤต จากการแจกแจงแบบ t เพื่อทราบนัยสำคัญ
	D	แทน	ค่าผลต่างระหว่างคู่คะแนน
	n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างหรือจำนวนคู่คะแนน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมของความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะ
	$(\sum D)^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของความแตกต่างระหว่างคะแนนทดสอบของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดฝึกทักษะ

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 2) เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

1. นักเรียนมีการพัฒนาการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ อยู่ในระดับมาก

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 3 ผลความพึงพอใจต่อการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน

กลุ่ม	รายงามหาเวสสันดร ชาดก กัณฑ์มัทรี	ลิลิตตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โคลนคดีล่อ	รวม	คิดเป็น ร้อยละ	คะแนนผ่านเกณฑ์ไม่ต่ำ กว่าร้อยละ 80
1	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน
2	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
3	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
4	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
5	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
6	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
คะแนนเฉลี่ย	8.33	7.50	8.33	8.33	32.50		

จากตารางที่ 4.1 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน พบว่า นักเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.66

ตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล

ลำดับ	รายชื่อนามสกุล ชานก กัณท์มิตร	ลิลิตตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โคลนคดีล่อ	รวม	คิดเป็น ร้อยละ	คะแนนผ่านเกณฑ์ ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80
1	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
2	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
3	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
4	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
5	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
6	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
7	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
8	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
9	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
10	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
11	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
12	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน
13	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
14	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
15	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
16	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน
17	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน
18	8	7	8	9	32	80	ผ่าน
19	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน
20	9	7	9	9	34	85	ผ่าน
21	8	8	9	8	33	82.5	ผ่าน

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ลำดับ	รายยาวมหาวลัตสันดร ชาตก กัณฑ์มัทรี	ลิลิตตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โคลนติดลือ	รวม	คิดเป็น ร้อยละ	คะแนนผ่านเกณฑ์ ต่ำกว่าร้อยละ 80
22	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
23	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
24	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
25	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
26	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
27	8	8	8	8	32	80	ผ่าน
28	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
29	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
30	9	8	8	8	33	82.5	ผ่าน
31	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน
32	8	7	8	8	31	77.5	ไม่ผ่าน

จากตารางที่ 4.2 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์ภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ปุ ลี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75

ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5
วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ฎี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน
เป็นรายบุคคล

ลำดับ	รายยาวมหาวิทยาลัย ขาด กัณฑ์ที่มี	ดิติตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โกลนตีตลิ่ง	รวม	แปลผล
1	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก
2	3.5	3.6	3.5	3.5	3.53	ดีมาก
3	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก
4	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
5	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก
6	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
7	3.5	3.6	3.5	3.5	3.53	ดีมาก
8	3.5	3.6	3.5	3.5	3.53	ดีมาก
9	3.8	3.5	3.8	4	3.78	ดีมาก
10	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
11	3.8	3.5	3.8	4	3.78	ดีมาก
12	4	3.5	4	3.6	3.78	ดีมาก
13	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
14	3.5	3.6	3.5	3.5	3.53	ดีมาก
15	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
16	4	3.5	4	3.6	3.78	ดีมาก
17	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก
18	4	3.5	4	3.6	3.78	ดีมาก
19	3.5	3.5	3	3.5	3.38	ดี
20	4	3.5	4	3.6	3.78	ดีมาก

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ลำดับ	ร่ายยาวทหาเวสสันดร ขาด กัณท์มัทรี	ลิติตะเจงพ่าย	มัทนะพาธา	โคลนตัดล้อ	รวม	แปลผล
21	3.5	3.6	3.5	3.5	3.53	ดีมาก
22	4	3.5	4	3.6	3.78	ดีมาก
23	3.5	3.5	3.6	3.1	3.43	ดี
24	3.5	3.5	3.6	3.1	3.43	ดี
25	3.8	3.5	3.8	4	3.78	ดีมาก
26	3.5	3.5	3.6	3.1	3.43	ดี
27	3.5	3.5	3.6	3.1	3.43	ดี
28	3.5	3.5	3.6	3.1	3.43	ดี
29	3.8	3.5	3.8	4	3.78	ดีมาก
30	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก
31	3.8	3.5	3.8	4	3.78	ดีมาก
32	4	3.3	3.5	3.5	3.58	ดีมาก

จากตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม การคิดวิเคราะห์ภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน แสดงเป็นรายบุคคล พบว่า นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมอยู่ระดับดีมาก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 65.62 ระดับดี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 34.37

ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนประเมินตนเอง การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน เป็นรายบุคคล

ลำดับ	ร่ายยาวมหาวงศ์สันดร ชาตก กัณท์มัทรี	ดิถีตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โกลนตีดื้อ	รวม	แปลผล
1	4	4	3.8	3.5	3.83	ดีมาก
2	3.5	3.8	3.6	4	3.73	ดีมาก
3	3.8	3.1	2.8	3.3	3.25	ดี
4	2.5	2.5	2.6	2.8	2.60	ดี
5	3.3	3.3	3.5	3.6	3.43	ดี
6	3.5	3.5	3.6	4	3.65	ดีมาก
7	3.3	3.3	3	3.1	3.18	ดี
8	3	3	3.3	2.8	3.03	ดี
9	2.6	3	2.3	2.8	2.68	ดี
10	2.8	3.1	3.1	3	3.00	ดี
11	3.3	3.6	3.1	3.5	3.38	ดี
12	4	3.6	4	3.3	3.73	ดีมาก
13	3.1	2.8	2.6	3	2.88	ดี
14	3.6	3.6	3.8	3.8	3.70	ดีมาก
15	3.5	3.8	4	3.5	3.70	ดีมาก
16	3.5	3.3	3.6	3.5	3.48	ดี
17	4	4	3.8	3.5	3.83	ดีมาก
18	3.3	3.5	3.3	3.6	3.43	ดี
19	2.8	3.1	3	2.8	2.93	ดี
20	3	4	3.6	3.6	3.55	ดีมาก

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลำดับ	ร่ายงามหาเวสสันดร ชาดก กัณฑ์มัทรี	ลิลิตตะเลงพ่าย	มัทนะพาธา	โคลนตัดล้อ	รวม	แปลผล
21	3.3	2.6	3	2.8	2.93	ดี
22	3.5	3.6	3.1	3.6	3.45	ดี
23	3.8	3.8	3.8	4	3.85	ดีมาก
24	2.8	3.1	3	3.1	3.00	ดี
25	3.8	3.3	3.5	3.6	3.55	ดีมาก
26	3.3	3.3	3.5	3.5	3.40	ดี
27	2.8	3.3	3.3	2.8	3.05	ดี
28	2.6	2.8	2.8	3	2.80	ดี
29	3.6	3.6	3.8	3.8	3.70	ดีมาก
30	3.8	3.8	3.6	4	3.80	ดีมาก
31	3.5	4	3.8	3.3	3.65	ดีมาก
32	3.3	4	3.6	3	3.48	ดี

จากตารางที่ 4.4 แสดงคะแนนประเมินตนเอง การคิดวิเคราะห์ภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ บุ ลี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน แสดงเป็นรายบุคคล พบว่านักเรียนมีคะแนนประเมินตนเอง อยู่ระดับดีมาก จำนวน 12 คน คิดเป็น ร้อยละ 37.5 และระดับดี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 62.5

ตารางที่ 4.5 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ฬุ ลี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและประเมินตนเอง นักเรียนจำนวน 32 คน

ลำดับ	การคิดวิเคราะห์	แปลผล	พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม	แปลผล	ประเมินตนเอง	แปลผล
1	77.5	ไม่ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.83	ดีมาก
2	85	ผ่าน	3.53	ดีมาก	3.73	ดีมาก
3	77.5	ไม่ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.25	ดี
4	80	ผ่าน	3.38	ดี	2.60	ดี
5	77.5	ไม่ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.43	ดี
6	80	ผ่าน	3.38	ดี	3.65	ดีมาก
7	85	ผ่าน	3.53	ดีมาก	3.18	ดี
8	85	ผ่าน	3.53	ดีมาก	3.03	ดี
9	82.5	ผ่าน	3.78	ดีมาก	2.68	ดี
10	80	ผ่าน	3.38	ดี	3.00	ดี
11	82.5	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.38	ดี
12	82.5	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.73	ดีมาก
13	80	ผ่าน	3.38	ดี	2.88	ดี
14	85	ผ่าน	3.53	ดีมาก	3.70	ดีมาก
15	80	ผ่าน	3.38	ดี	3.70	ดีมาก
16	82.5	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.48	ดี
17	82.5	ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.83	ดีมาก
18	80	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.43	ดี
19	82.5	ผ่าน	3.38	ดี	2.93	ดี
20	85	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.55	ดีมาก

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลำดับ	การคิดวิเคราะห์	แปลผล	พฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม	แปลผล	ประเมินตนเอง	แปลผล
21	82.5	ผ่าน	3.53	ดีมาก	2.93	ดี
22	80	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.45	ดี
23	80	ผ่าน	3.43	ดี	3.85	ดีมาก
24	82.5	ผ่าน	3.43	ดี	3.00	ดี
25	80	ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.55	ดีมาก
26	80	ผ่าน	3.43	ดี	3.40	ดี
27	80	ผ่าน	3.43	ดี	3.05	ดี
28	82.5	ผ่าน	3.43	ดี	2.80	ดี
29	77.5	ไม่ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.70	ดีมาก
30	82.5	ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.80	ดีมาก
31	77.5	ไม่ผ่าน	3.78	ดีมาก	3.65	ดีมาก
32	77.5	ไม่ผ่าน	3.58	ดีมาก	3.48	ดี

จากตารางที่ 4.5 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ฎ ลี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จากพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม และประเมินตนเอง นักเรียนจำนวน 32 คน พบว่า นักเรียนที่มีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 มีคะแนนพฤติกรรมและการประเมินตนเองอยู่ในระดับดีมากและดี นักเรียนที่มีคะแนนไม่ผ่านเกณฑ์ มีคะแนนพฤติกรรมและการประเมินตนเองอยู่ในระดับดีมากและดี

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4.6 แสดงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

แบบทดสอบ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	\bar{x}	S.D.	t	Sig.(2-tailed)
ก่อนเรียน	32	20	6.68	2.11	13.81*	0.000
หลังเรียน	32	20	14.15	2.21		

*อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน ที่เรียนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลความพึงพอใจต่อการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4.7 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลความหมาย
1.เนื้อหา	4.22	0.64	มากที่สุด
1.1 เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด	4.31	0.59	มากที่สุด
1.2 เนื้อหามีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด	4.16	0.77	มาก
1.3 เนื้อหาเหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.00	0.51	มาก
1.4 ภาษาเข้าใจง่าย เหมาะสมกับระดับผู้เรียน	4.31	0.64	มากที่สุด
1.5 สื่อการสอน ภาพที่นำมาประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	4.31	0.64	มากที่สุด

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ความหมาย
2. กิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.67	มาก
2.1 สอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหา	4.53	0.62	มากที่สุด
2.2 เวลาปฏิบัติงานที่เหมาะสม	4.06	0.72	มาก
2.3 มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน	4.25	0.62	มากที่สุด
2.4 เรียงลำดับการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม	4.19	0.59	มาก
2.5 มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย	4.22	0.75	มากที่สุด
2.6 ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมฝึกทักษะการ คิดวิเคราะห์	4.22	0.61	มากที่สุด
2.7 นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกันมี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน	4.00	0.67	มาก
2.8 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม	4.22	0.75	มากที่สุด
2.9 นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น	4.16	0.63	มาก
3. การสอนโดยใช้แนวคิดหัวใจนักปราชญ์	4.12	0.69	มาก
3.1 ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการ เรียนรู้มากขึ้น	4.25	0.72	มากที่สุด
3.2 ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์จาก กิจกรรมการเรียนรู้	4.13	0.61	มาก
3.3 ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจในบทเรียน	3.94	0.72	มาก
3.4 ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น	4.16	0.72	มาก
4. ครูผู้สอน	4.22	0.68	มากที่สุด
4.1 ครูผู้สอนคอยชี้แนะแนวทางการทำกิจกรรมให้ นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน	4.47	0.57	มากที่สุด
4.2 ครูให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนใน การเรียนรู้อย่างทั่วถึง	4.19	0.69	มาก

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	แปล ความหมาย
4.3 คอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดเวลา	4.25	0.67	มากที่สุด
4.4 ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม	3.97	0.69	มาก
5. การวัดและการประเมินผล	4.19	0.69	มาก
5.1 มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้	4.31	0.59	มากที่สุด
5.2 มีการประเมินตามสภาพความเป็นจริงครอบคลุมกับเนื้อหาที่เรียนรู้	4.28	0.63	มากที่สุด
5.3 นักเรียนได้ประเมินตนเองหลังจากการเรียนรู้ทำให้ทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง	3.97	0.78	มาก
เฉลี่ยโดยรวม	4.19	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.7 แสดงระดับความพึงพอใจต่อการใช้ สู่ จี ภูเก็ต เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน พบว่า ในภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.64) 2) ด้านครูผู้สอน ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.68) 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.20$ SD. = 0.67) 4) ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.69) 5) ด้านการสอนโดยใช้ สู่ จี ภูเก็ต ($\bar{x} = 4.12$ SD. = 0.69) มีรายละเอียดดังนี้

ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.64) ได้แก่ 1) ภาษาเข้าใจง่ายเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ($\bar{x} = 4.31$ SD. = 0.64) 2) เนื้อหาสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนด ($\bar{x} = 4.31$ SD. = 0.59) 3) สื่อการสอน ภาพที่นำมาประกอบมีความเหมาะสมกับเนื้อหา ($\bar{x} = 4.31$ SD. = 0.64) 4) เนื้อหาที่มีความเหมาะสมกับเวลาที่กำหนด ($\bar{x} = 4.16$ SD. = 0.77) 5) เนื้อหาเหมาะสมกับระดับผู้เรียน ($\bar{x} = 4.00$ SD. = 0.51)

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.20$ SD. = 0.67) ได้แก่ 1) สอดคล้องกับจุดประสงค์ และเนื้อหา ($\bar{x} = 4.53$ SD. = 0.62) 2) มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน ($\bar{x} = 4.25$ SD. = 0.62) 3) มีการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.75) 4) ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทำ กิจกรรมฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.61) 5) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.75) 6) เรียงลำดับการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.59) 7) นักเรียนมีความรับผิดชอบมากขึ้น ($\bar{x} = 4.16$ SD. = 0.63) 8) เวลาปฏิบัติงานที่เหมาะสม ($\bar{x} = 4.06$ SD. = 0.72) 9) นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน/มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ($\bar{x} = 4.00$ SD. = 0.67)

ด้านการสอนโดยการใช้ สุนิ จี ฟู ลิ ($\bar{x} = 4.12$ SD. = 0.69) ได้แก่ 1) ช่วยให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ($\bar{x} = 4.25$ SD. = 0.72) 2) ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น ($\bar{x} = 4.16$ SD. = 0.72) 3) ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดวิเคราะห์จากกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.13$ SD. = 0.61) 4) ช่วยให้นักเรียนมีความตั้งใจในบทเรียน ($\bar{x} = 3.94$ SD. = 0.72)

ด้านครูผู้สอน ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.68) ได้แก่ 1) ครูผู้สอนคอยชี้แนะแนวทางการทำ กิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.47$ SD. = 0.57) 2) คอยกระตุ้นให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ตลอดเวลา ($\bar{x} = 4.25$ SD. = 0.67) 3) ครูให้คำปรึกษาและคำแนะนำแก่นักเรียนในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.69) 4) ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นในการทำกิจกรรม ($\bar{x} = 3.97$ SD. = 0.69)

ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.69) ได้แก่ 1) มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนเรียนและหลังการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.31$ SD. = 0.59) 2) มีการประเมินตามสภาพความเป็นจริงครอบคลุมกับเนื้อหาที่เรียนรู้ ($\bar{x} = 4.28$ SD. = 0.63) 3) นักเรียนได้ประเมินตนเองหลังจากการเรียนรู้ ทำให้ทราบผลการเรียนรู้ของตนเอง ($\bar{x} = 3.97$ SD. = 0.78)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 สรุปผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการ ใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนมีการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์หภาษาไทย โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05
3. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ อยู่ในระดับมาก

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
ประชากร นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 60 คน ภาคเรียนที่ 1/2561
กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนโรงเรียนวัดน้อยนพคุณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียนจำนวน 32 คน

ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้โดยใช้ สู่ จิ ภูเก็ต

ตัวแปรตาม

- ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ สู่ จิ ภูเก็ต

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ สู่ จิ ภูเก็ต

- ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียน วิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการใช้ สู่ จิ ภูเก็ต

3. เนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 เรื่อง คือ 1) ร่ายยาวมหาเวศสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี 2) ลิลิตตะเลงพ่าย 3) มัทนะพาธา 4) โคลนติดล้อ ตอน ความนิยมเป็นเสมียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สู่ จิ ภูเก็ต เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 4 แผน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบที่เป็นปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง

4. แบบสอบถามความพึงพอใจต่อการ ใช้ สู่ จิ ภูเก็ต เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 1 ชุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองใช้เวลาในการสอนทั้งหมด 4 แผน รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 ตามลำดับชั้นตอน ดังนี้

1. ครูชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สู่ จิ ภูเก็ต

2. นำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pretest) จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ มาให้นักเรียนทดสอบ

3. ครูจัดกลุ่มนักเรียนด้วยการให้จับฉลาก เพื่อให้แต่ละกลุ่มมีนักเรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อนคละกัน แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 5-6 คน

4. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 4 แผน 15 ชั่วโมง และมีการวัดและประเมินการเรียนรู้เพื่อใช้เป็นข้อมูล ทั้งนี้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครอบคลุมตามแผนจัดการเรียนรู้ที่วางไว้

5. นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเองเมื่อเสร็จสิ้นในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

6. นักเรียนทำแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์หลังเรียน (Posttest) จำนวน 1 ชุด 20 ข้อ ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน มาให้นักเรียนทดสอบ

7. นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ

8. นำข้อมูลทั้งหมดมาสรุปวิเคราะห์ทางสถิติ อภิปรายโดยใช้ตารางและการพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. นำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ t – test (Dependent Samples)

2. แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3. ประมวลผลและอภิปรายผล โดยใช้ตารางและการพรรณนา

5.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน ที่เรียนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ในภาพรวมของความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.64) 2) ด้านครูผู้สอน ($\bar{x} = 4.22$ SD. = 0.68) 3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.20$ SD. = 0.67) 4) ด้านการวัดและการประเมินผล ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.69) 5) ด้านการสอนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ ($\bar{x} = 4.12$ SD. = 0.69)

5.2 อภิปรายผล

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาการการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียน มีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีนักเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 18.75 เนื่องจากการคิดวิเคราะห์ดังกล่าวนักเรียนได้ทำงานเป็นกลุ่ม จึงประสบความสำเร็จมีคะแนนผ่านเกณฑ์จำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.33 และไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.66 แต่เมื่อนำคะแนนมาจำแนกเป็นรายบุคคล นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 1 กลุ่ม คือนักเรียนจำนวน 6 คน ที่กล่าวไว้ข้างต้น ดังที่พระยาอุปกิตศิลปสาร ได้กล่าวถึง การอ่าน การคิด และการเขียน ไว้ในหัวใจนักปราชญ์ ว่า การฟัง ผู้ที่เป็นนักปราชญ์จะต้องฟังมากและอ่านมาก เมื่ออ่านแล้วต้องคิด ก็คือ จินต เมื่อเราฟังหรืออ่านเรื่องราวใด ต้องคิดตาม เมื่อฟังหรืออ่านถ้าพบข้อความหรือถ้อยคำที่สงสัยหรือไม่เข้าใจต้องค้นคว้าหาความเข้าใจสอบถามผู้ที่รู้เพื่อต้องการความรู้จริง และลงมือเขียน เป็นการแสดงผลของการฟัง การอ่าน การใช้ความคิด และการถาม และฉวีลย์ มาศจรัส อ้างถึงใน ปานรวี วยุทธวิชัย (2548, น.43) กล่าวว่า หัวใจนักปราชญ์ คือ สุ จิ ปุ ลิ เป็นจุดเริ่มต้นในการเรียนรู้ของมนุษย์ เป็นปฐมบทที่สำคัญของการอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ ดังที่เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2546, น.24) ได้กล่าวถึงการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นความสามารถในการจำแนกแจกแจงและแยกแยะองค์ประกอบต่าง ๆ ของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือ เรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งอาจจะเป็นวัตถุ สิ่งของ เรื่องราว หรือเหตุการณ์ และหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของสิ่งที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินรัตน์ กาญจนกฤษช (2550, บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่องแคลคูลัสเบื้องต้น โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ/กระบวนการ

สื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเตรียมทหาร ผลการศึกษาพบว่า ทักษะ/กระบวนการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนภายหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเจตน์สฤกษ์ อินทร์จันทร์ (2554, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบอิลีร์นิง ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้แบบ สุ จิ ปุ ลิ ที่มีต่อความสามารถในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นโท ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางด้านการฟัง การคิด การถาม การเขียน มีคะแนน 70.09 จาก ทั้งหมด 100 คะแนน หรือ ร้อยละ 70.09 นักเรียนมีคะแนนทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนก ออกเป็นแต่ละด้านจะเห็นได้ว่า ความสามารถทางด้านการฟัง การคิด การถาม การเขียน ด้วยการ เรียนแบบอิลีร์นิง วิชาธรรมวิภาค โดยด้านการฟัง คะแนนที่ได้ 18.85 (S.D. 1.61) ด้านการคิด คะแนนที่ได้ 15.48 (S.D. 1.99) ด้านการถาม คะแนนที่ได้ 16.91 (S.D. 2.20) ด้านการเขียน คะแนน ที่ได้ 18.85 (S.D. 1.96) แสดงให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนนั้นมีความสามารถทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดี

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน ที่เรียนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์หวิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สามารถใช้พัฒนาการคิดวิเคราะห์การอ่านได้ จากคะแนนก่อนเรียนมีคะแนนค่าเฉลี่ย 6.68 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.11 หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ มีคะแนนสูงขึ้น มีคะแนนค่าเฉลี่ย 14.15 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.21 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทินรัตน์ กาญจนกาญจกร (2550, บทคัดย่อ) ผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ/กระบวนการสื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเตรียมทหาร ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หลัก “สุ จิ ปุ ลิ” เรื่อง แคลคูลัสเบื้องต้น สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เจตน์สฤกษ์ อินทร์จันทร์ (2554, น.1) ได้ศึกษาผลการเรียนแบบอิลีร์นิง ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้แบบ สุ จิ ปุ ลิ ที่มีต่อความสามารถในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นโท ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางด้านการฟัง การคิด การถาม การเขียน มีคะแนน 70.09 จาก ทั้งหมด 100 คะแนน หรือ ร้อยละ 70.09 นักเรียนมีคะแนนทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับดี เมื่อจำแนก ออกเป็นแต่ละด้านจะเห็นได้ว่าความสามารถทางด้านการฟัง การคิด การถาม การเขียน ด้วยการ เรียนแบบอิลีร์นิง วิชาธรรมวิภาค โดยด้านการฟัง คะแนนที่ได้ 18.85 (S.D. 1.61) ด้านการคิด คะแนนที่ได้ 15.48 (S.D. 1.99) ด้านการถาม คะแนนที่ได้ 16.91 (S.D. 2.20) ด้านการเขียน คะแนน ที่ได้ 18.85 (S.D. 1.96) แสดงให้เห็นว่าสามเณรนักเรียนนั้นมีความสามารถทั้ง 4 ด้าน

อยู่ในระดับดี ปริยานุช สถาวรณิ (2548, น.152-155) ได้ศึกษาการพัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริม เพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ 10 กิจกรรมใน ลักษณะการเข้าค่ายพักแรม โดยศึกษาตามแนวคิดของมาร์ซาโน (Marzano) พบว่า นักเรียนที่มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลางมีค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดเชิงวิเคราะห์สูงกว่านักเรียนที่มี ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และรัศมี ประทุมมา (2552) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ในการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01

ตอนที่ 3 ผลความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและ วรรณกรรม โดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ในภาพรวมของ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$ SD. = 0.67) เมื่อพิจารณารายด้านจากค่าเฉลี่ยมากไปหา น้อย คือด้านเนื้อหา ด้านครูผู้สอน ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการวัดและการประเมินผล ด้าน การสอนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ ซึ่งนักเรียนแสดงความพึงพอใจในประเด็นช่วยทำให้นักเรียนมีความ กระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้นและครูผู้สอนคอยกระตุ้นให้นักเรียนมีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา กล่าวได้ว่านักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในส่วนด้านเนื้อหามากที่สุด เนื้อหาสอดคล้องกับ จุดประสงค์ที่กำหนดและภาษาเข้าใจง่าย เหมาะสมกับระดับของผู้เรียน ซึ่งสัมพันธ์กับกิจกรรมการ เรียนรู้ แต่ข้อสังเกต การสอนโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ นักเรียนให้คะแนนความพึงพอใจต่ำกว่าหัวข้ออื่น ตัว แปรที่สำคัญคือ ครูผู้สอน เนื้อหาที่เรียน ซึ่งเป็นเรื่องทางด้านวรรณคดี นักเรียนส่วนใหญ่จะไม่ สนใจหรือต้องการเรียนแต่ กระบวนการกลุ่มช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีความตั้งใจใน การเรียนเพิ่มขึ้น เช่น เรื่องรายชามหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ลิลิตตะเลงพ่าย และ มัทนะพาธา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เถวียน ดงเรืองศรี (2553) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาทักษะการ คิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ความพึงพอใจของ นักเรียนที่เรียนด้วยแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยรวมทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากและกาญจนา ทิปะนะและชาดา กลิ่นเจริญ (2553) ได้ศึกษา การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์และเขียนสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านคิดวิเคราะห์ และเขียน อยู่ใน ระดับมาก

5.3 ข้อค้นพบในการวิจัย

จากงานวิจัยมีข้อค้นพบ คือ การนำรูปแบบการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์โดยการใช่ สุ จิ ปุ ลิ มาใช้ในการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นั้น เนื่องจากเป็นแนวคิดที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน นักเรียนจึงมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้นและมีการทำงานแบบกลุ่มทำให้นักเรียนได้ช่วยกันวิเคราะห์แลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มของตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในห้องเรียน และมีครูผู้สอนคอยติดตามให้คำปรึกษาแนะนำตลอดการทำกิจกรรม

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ครูผู้สอนจะต้องเตรียมเอกสารเพิ่มเติมหรือข้อมูลทางเว็บไซต์หรือติดต่อประสานงานกับห้องสมุดเพื่อให้นักเรียนได้เข้าไปศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องที่นักเรียนกำลังเรียนรู้ออกห้องเรียน เช่น เรียนรู้ในห้องสมุดเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศและนักเรียนได้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารจริง

2. ครูอาจต้องกำหนดเวลาในการทำกิจกรรมกลุ่มและแจ้งระยะเวลาในขณะที่ทำกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนทำงานให้เสร็จตามเวลา ไม่กระทบกับการเรียนในวิชาต่อไป

3. เนื่องจากรูปแบบการสอนการคิดวิเคราะห์โดยการใช่ สุ จิ ปุ ลิ ในการสอนวรรณคดีเป็นรูปแบบการสอนใหม่ซึ่งนักเรียนยังไม่เคยเรียนรู้มาก่อน ในคาบแรกๆ ครูต้องติดตามแต่ละกลุ่มอย่างใกล้ชิด นักเรียนจะถามบ่อยๆ เนื่องจากยังไม่เข้าใจหลักการคิดวิเคราะห์ที่ครูนำมาใช้ คือ ทฤษฎีหลักการคิดวิเคราะห์ของบลูม ได้แก่ เรื่องความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการ เพราะแต่ละเรื่องมีข้อปลีกย่อยที่นักเรียนต้องนำมาใช้ในการวิเคราะห์

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษารูปแบบการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์โดยการใช่ สุ จิ ปุ ลิ วิชาภาษาไทยในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3)

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กังวล เทียนกัณฑ์ เทศน์. (2540). *การวิเคราะห์การประเมินผลทางการศึกษาเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อกรุงเทพมหานคร.
- กาญจนา ทีปนะและชาดา กลิ่นเจริญ. (2553). *การพัฒนาชุดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2*. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2546). *การคิดเชิงวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชักเชสมิเดีย.
- โกวิท วรพิพัฒน์. (2544). *ต้นคิด คิดเป็น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จกมล แก้วโก. (2547). *การเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์เจตคติวิธีสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบสตอรี่ไลน์กับวิธีสอนแบบปกติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- จารุวรรณ เทียนเงิน. (2547). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การพินิจวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ใช้วิธีสอนตามแนวคิดของสเตอร์นเบอร์เกอร์กับวิธีสอนแบบปกติ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจตน์สถัญญ์ อินทร์จันทร์ (พระ). (2554). *ผลการเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง ด้วย กิจกรรมการเรียนรู้แบบสุ จี ปุ ลี ที่มีต่อความสามารถในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นโท*. สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2560, จาก http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Jetsarit_Inchan/fulltext.pdf.
- ชัตสุณี สินธุสิงห์. (2532). *วรรณคดีที่ศนา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. (2542). *การคิดแบบสร้างสรรค์และการทำแผนที่ทางความคิด*. กรุงเทพฯ: วชิราวุธวิทยาลัย.
- ชาติรี สำราญ. (2548). *สอนให้ผู้เรียนคิดวิเคราะห์ได้อย่างไร*. *สานปฏิรูป*, 8(83), น. 40-41.
- ชำนาญ เอี่ยมสำอาง. (2539). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาโดยการสอนแบบสืบสวนทางนิติศาสตร์กับการสอนตามคู่มือครู* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

- ณัฐสิทธิ์ วงศ์ตลาด. (2544). ความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานศึกษาธิการ
อำเภอในจังหวัดอุดรธานี. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดิลก ดิลกานนท์. (2543). การฝึกทักษะการคิดเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์. (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เถวียน ดงเรืองศรี. (2553). การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย
มหาสารคาม.
- ทินรัตน์ กาญจนกฤษ. (2550). ผลของการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์เรื่อง แคลคูลัส
เบื้องต้นโดยใช้ หลัก “สุจิตปุลิ” ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะ/กระบวนการ
สื่อสารทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนเตรียมทหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- ทิสนา แจมมณีและคณะ. (2544). วิทยาด้านการคิด. กรุงเทพฯ: สถาบันคุณภาพวิชาการ
- ทิสนา แจมมณี. (2545). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มี
ประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชนพร สิ้นคู่. (2552). ผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมวิชาภาษาไทยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ และเจตคติ
ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนชุมชน 2 บ้านกนไผ่แดงจังหวัด
พิษณุโลก (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชนวรรณ เทียนเจษฎา. (2548). การเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านการอ่านจับใจความภาษาไทยชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมกลุ่มแบบจิ๊กซอว์กับการจัดกิจกรรมตามคู่มือครู
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิคม พรหมย่อย. (2529). ความพึงพอใจในการทำงานของครูโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในภาคใต้.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). สงขลา: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิรมล บุญรักษา. (2554). ผลการใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระงานบ้านที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ และเจตคติ
ทางการเรียนวิชาการงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนวัดท่าข้าม (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย สุโขทัย
ธรรมาธิราช.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 6). มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- บุญชม ศรีสะอาด และคณะ. (2550). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย*. กทม.: ประสานการพิมพ์.
- บุญช่วย สังข์ศิริ. (2549). *การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนโดยใช้นิทาน
ธรรมะเป็นสื่อการสอนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวัดเทียนถวาย จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทีป ยอดเกตุ. (2550). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทยเพื่อ
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต)* พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ปรียานุช สถาพรมณี. (2548). *พัฒนากิจกรรมในหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดเชิง
วิเคราะห์ของนักเรียน (ปริญญาโท)* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัญญาภูมิ หลาบคำ. (2549). *การพัฒนาแผนการเรียนรู้แบบ สู่ จี ปู ลี เรื่อง หลักธรรมทาง
พระพุทธศาสนา กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. มหาสารคาม:
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปานรวี ขงยุทธวิชัย. (2548). *การอ่าน เขียน คิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์*. กรุงเทพฯ: สถาบัน
ส่งเสริมและพัฒนาการอ่านการเขียนแห่งประเทศไทย.
- พรพิศ เกื้อนมนต์เกียรติ. (2542). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในการเรียนวิชา
ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2530). *การสร้างและพัฒนาแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: สำนัก
ทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7)*.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. (2547). *ระเบียบวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เฮอออฟเคอมีส.
- พิน คงพูน. (2529). *ความพึงพอใจต่อบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบของคณะกรรมการการ
ประถมศึกษาจังหวัด 14 จังหวัดภาคใต้ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สงขลา:
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ไพรินทร์ เหมบุตร. (2549). *การใช้สื่อการสอน*. จาก <http://rs.kpp1ed.s.orgpairin/work>.

- ภัทรา นิคมานนท์. (2540). *การประเมินผลการเรียน*. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ์การพิมพ์.
- รัตนากรณ์ ผ่านพิเคราะห์. (2544). *การพัฒนาทักษะการคิด ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการคิดด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัศมี ประทุมมา. (2550). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัศมี ประทุมมา. (2552). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. อุบลราชธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วัชรานเฒ่าเรียนดี. (2545). *การนิเทศการสอน (Supervision Instruction)*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วนิช สุธารัตน์. (2547). *ความคิดและความคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิไลวรรณ ปิยะปกรณ์. (2535). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการสอน เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ .
- วีระ สุดสังข์. (2550). *การคิดวิเคราะห์ที่คิดอย่างมีวิจารณญาณและคิดสร้างสรรค์*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ศลใจ วิบูลกิจ. (2534). *ความสัมพันธ์ระหว่างเทคนิคการประสานงานของศึกษาธิการอำเภอ กับความพึงพอใจในการทำงานของเจ้าหน้าที่ในสำนักงานศึกษาธิการอำเภอ เขตการศึกษา 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. สงขลา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สงขลา.

- ศุภศิริ โสมาเกตต์.(2544). “การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนและความพึงพอใจในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างการเรียนรู้โดยโครงการกับการเรียนรู้ตามคู่มือครู (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมจิต สวชนไพบุลย์. (2541). การประชุมปฏิบัติการสอนวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สมนึก กัททิษณิน. (2546). การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4). กทม: ประสานการพิมพ์.
- สมบูรณ์ ดันยะ. (2545). การประเมินทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2548). *สานฝัน...ด้วยการคิด*. กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2549). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2* (พ.ศ. 2552-2561). กรุงเทพฯ : พริกหวานกราฟฟิค.
- สุนน อมรวีวัฒน์. (2541). *ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้ ในเอกสารประกอบการนำเสนอแนวคิดและแนวทางเรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ.
- สุมาลี จันทร์ชลอ. (2547). *การวัดและประเมินผล*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อส่งเสริมกรุงเทพมหานคร.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2548). *การสอนคิดเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- สุวิทย์ มูลคำ และคณะ. (2547). *กลยุทธ์การพัฒนากระบวนการคิด*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อี.เค. บุคเส็งยม โตรันต์. (2546). *การสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 67(82), น. 28.*
- เสถียร จิรรังสีมันต์. (2549). *ความรู้เกี่ยวกับองค์กรเครือข่าย*. กรุงเทพฯ: สำนักส่งเสริมและประสานการมีส่วนร่วมองค์กรเครือข่าย
- สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อมรรัตน์ ทรัพย์ดี. (2552). *การพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติมสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องวังนารายณ์ราชนิเวศน์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (สารนิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อาร์ม โปธิ์พัฒน์. (2550). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แผนผังมโนคติ (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อนุก พ.อนุกุลบุตร. (2547). การคิดวิเคราะห์. วารสารวงการครู 2, น. 60-63.

อรพรรณ พรสีมา. (2543). การคิด. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาทักษะการคิด.

อุปกิตศิลปสาร (พระยา). (2546). หัวใจนักปราชญ์ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดวรรณคดีวิภังค์ (เล่ม 2 ท 503 ท 504) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ภาษาต่างประเทศ

Bloom, B.S. (1976). *Human Characteristics and School Learning* (5th ed). New York: Kingsport Press.

Bloom, Benjamin S.; & et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Handbook I: Cognitive Domain* (17th ed). New York: David Mackay.

Bloom, Benjamin S., et al. (1971). *Hand book on Formative and Summative Evaluation of Student Learning*. New York: Mc Graw-Hill Book Company

Ennis, R.H. (1985). *A logical basis for measuring critical thinking skill*. Educational Leadership. 45-48.

Good C.V. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed). New York : McGraw Hill.

Johnson, D. W., & Johnson, R. (1987). *Learning Together and Alone*. New Jersey: Prentice - Hall.

Kurland. (2003). *Lontigudinal Change in positive affect in Community-dweling Older persons*. Journal Compilation, 54(1), 1846-1853.

Wattson, G. and Glaser, E.M. (1964). *Wattson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual*. New York: Harcourt, Brace and World.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

รายวิชา การอ่านวิเคราะห์วรรณคดีไทย รหัสวิชา ท 32101 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี จำนวน 4 คาบ

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์
<p>ครั้งที่ 1 จำนวน 1 คาบ</p> <p>-อ่านเพื่อความเข้าใจ และสามารถบอกเกี่ยวกับที่มาของเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรีได้</p>	<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน</p> <p>1.ครูแจ้งจุดประสงค์ของการเรียนรู้และทำความเข้าใจเรื่องที่อ่านโดยการใช้ สุ จิ ปุ ลิ</p> <p>2.ครูสุ่มถามนักเรียนเกี่ยวกับวรรณคดีที่เคยเรียนผ่านมามีเรื่องใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และซักถามความรู้เกี่ยวกับการเทศน์มหาชาติ หลังจากนั้นนำเสนอสนทนาเชื่อมโยงเข้าเรื่อง ที่มา ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี</p> <p>ขั้นดำเนินการสอน</p> <p>ขั้น ส (อ่าน)</p> <p>1.ครูแจกใบความรู้เกี่ยวกับที่มาของเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี ให้นักเรียนสำรวจเรื่องที่อ่านอย่างคร่าวๆ เพื่อให้รู้เกี่ยวกับที่มา</p> <p>ขั้น จ (คิด)</p> <p>1.ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มโดยความสามารถ (เก่ง ปานกลาง อ่อน)</p> <p>2.ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องอีกครั้งอย่างละเอียดและค้นคว้าเพิ่มเติมจากใบความรู้ เพื่อทำให้เกิดความคิด</p> <p>ขั้น ป (ถาม)</p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกตั้งคำถามและหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน และบันทึกข้อมูล</p> <p>ขั้น ลิ (เขียน)</p> <p>ครูแจกใบงาน (การคิดวิเคราะห์) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถาม</p>	<p>-ใบความรู้ ที่มาของ ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี</p> <p>-ใบงาน</p> <p>-แบบประเมิน พฤติกรรมการเรียนรู้ แบบกลุ่ม</p> <p>-หนังสือเรียน วรรณคดีวิจักขณ์</p> <p>-เว็บไซต์</p>

จุดประสงค์การเรียนรู้	กิจกรรมการเรียนรู้	สื่อ/อุปกรณ์
	<p>ขั้นสรุป</p> <p>นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานและร่วมกันสรุปจากเรื่องที่อ่าน</p>	
<p>ครั้งที่ 2 คาบที่ 2-4</p> <p>-สามารถวิเคราะห์เนื้อเรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรีได้</p> <p>-สามารถวิเคราะห์คุณค่าตัวละคร</p>	<p>ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน</p> <p>ครูหาอาสาสมัครมาเล่าถึงที่มาของเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี เพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่เนื้อเรื่อง</p> <p>ขั้นดำเนินการสอน โดยใช้ สุ จิ ปุ ลิ</p> <p>ขั้น สุ (อ่าน)</p> <p>1.ครูแจกใบความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรีให้นักเรียน และให้นักเรียนอ่านอย่างคร่าวๆ</p> <p>ขั้น จิ (คิด)</p> <p>1.ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มโดยความสามารถ (เก่ง ปานกลาง อ่อน) ซึ่งเป็นกลุ่มเดิมจากคาบที่ 1 และใช้ไปถึงคาบที่ 4</p> <p>2.ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านเรื่องอีกครั้งอย่างละเอียดและค้นคว้าเพิ่มเติมจากใบความรู้ เพื่อทำให้เกิดความคิด</p> <p>ขั้น ปุ (ถาม)</p> <p>ครูให้นักเรียนแต่ละกลุ่มฝึกตั้งคำถามและหาคำตอบจากเรื่องที่อ่าน และบันทึกข้อมูล</p> <p>ขั้น ลิ (เขียน)</p> <p>ครูแจกใบงาน (การคิดวิเคราะห์) ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันตอบคำถาม</p> <p>ขั้นสรุป คาบที่ 4</p> <p>นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียนและร่วมกันสรุปจากเรื่องที่อ่าน</p>	<p>-ใบความรู้เรื่องเนื้อเรื่องร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี</p> <p>-ใบงาน</p> <p>-แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่ม</p> <p>-หนังสือเรียนวรรณคดีวิจักษ์</p> <p>-เว็บไซต์</p>

ใบความรู้ ที่มาเรื่องราวขบวนการมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

ประวัติผู้แต่ง

เจ้าพระยาพระคลัง (หน) ท่านนี้ เป็นบุตรเจ้าพระยาบดินทร์สุรินทรภักษ์ (บุญมี) กับท่านผู้หญิงเจริญ มีบุตรธิดาหลายคน ที่มีชื่อเสียงคือ เจ้าจอมพุ่ม ในรัชกาลที่ 2, เจ้าจอมมารคานัม พระมารดาสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าพระยาบดินทร์ (มั่ง) ในรัชกาลที่ 2, นายเกต และนายพืด ซึ่งเป็นกวีและครุฑนิพนธ์

รับราชการ

มีหลักฐานระบุว่าท่านได้รับราชการมาตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี มีบรรดาศักดิ์เป็นหลวงสรวิชิต ตำแหน่งนายด่านเมืองอุทัยธานี ครั้นเมื่อถึงปลายรัชกาล ที่เหตุระส่ำระสายเกิดจลาจลในพระนคร ท่านได้ลอบส่งคนนำหนังสือแจ้งเหตุภายในพระนครไปถวายสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก (ภายหลังคือ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก) ซึ่งกำลังยกกองทัพไปตีเขมร หลวงสรวิชิต (ในเวลานั้น) ออกไปรับสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกถึงทุ่งแสนแสบ แล้วบอกข้อราชการต่างๆ จากนั้นสมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกได้เข้ามาปราบเหตุจลาจลในพระนคร แล้วทรงปราบดาภิเษกขึ้นครองราชสมบัติ เป็นปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี

เมื่อเหตุการณ์ในพระนครสงบเรียบร้อย พระเจ้าอยู่หัวจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งให้ท่านเป็นพระยาพิพัฒน์โกษา และในที่สุดเมื่อตำแหน่งเจ้าพระยาพระคลังว่างลงได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาพระคลัง เป็นเสนาบดีจตุสดมภ์กรมท่า มีหน้าที่ควบคุมบังคับบัญชากิจการทางหัวเมืองชายทะเลทั้งหมด

เจ้าพระยาพระคลังท่านนั้นนอกจากมีความสามารถในการเชิงบริหารกิจการบ้านเมือง และเป็นนักรบแล้ว ยังมีความสามารถในเชิงอักษรศาสตร์เป็นที่ยกย่องว่าเป็นกวีฝีปากเอก มีสำนวนโวหารไพเราะ ทั้งร้อยกรองหลากหลายชนิด และสำนวนร้อยแก้วที่มีสำนวนโวหารไพเราะไม่แพ้กัน

ผลงาน

แต่งในสมัยกรุงธนบุรี

ลิลิตเพชรมงกุฎ

อิเหนาคำฉันท์

แต่งในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์

สามก๊ก (เป็นผู้อำนวยการแปล)

ราชาธิราช (เป็นผู้อำนวยการแปล)

กาถีกลอนสุภาพ

ร่ายยาวมหาชาติ กัณฑ์กัณฐกและกัณฑ์มัทรี

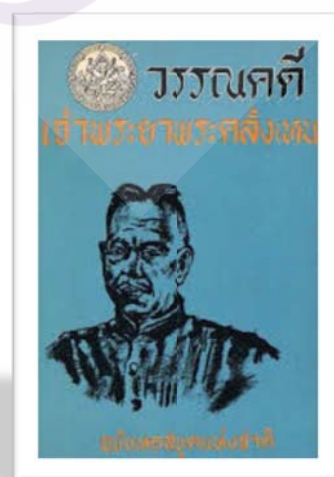
ลิลิตพยุหยาตราเพชรพวง

โคลงสุภายิต

กลอนและร่ายจารึกเรื่องสร้างภูเขาที่วัดราชคฤห์

ลิลิตศรีวิชัยชาดก

สมบัติอมรินทร์คำกลอน

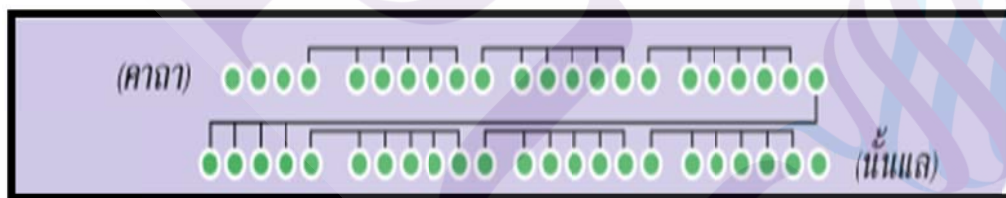
ความเป็นมา

เรื่องมหาเวสสันดรชาดกเป็นวรรณคดีเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา มีเค้าโครงเรื่องมาจากที่พระพุทธเจ้าทรงเทศนา ณ วัคคิโคธาราม เมืองกบิลพัสดุ์ ขณะที่ประทับอยู่ที่วัคคิโคธาราม บรรดาพระประยูรญาติ ได้เข้าเฝ้าแต่ก็มีใจกระด้างถือตน ไม่ยอมอ่อนน้อมไหว้ พระองค์จึงทำให้บรรดาพระประยูรญาติสิ้นความมานะถือตน ด้วยพุทธบารมีให้บังเกิดฝนโบกขรพรรษ ฝนโบกขรพรรษนี้มีลักษณะพิเศษคือ มีสีแดงใสบริสุทธิ์ หากผู้ใดปรารถนาให้เปียกก็เปียก หากผู้ใดไม่ปรารถนาให้เปียกก็ไม่เปียก

ภิกษุทั้งหลายเห็นถึงความอัศจรรย์จึงทูลถามพระพุทธองค์ พระองค์จึงตรัสว่าฝนโบกขรพรรษไม่มีความอัศจรรย์ เพราะเมื่อชาติก่อนก็เคยตกลงมาแล้ว เป็นเหตุให้พระองค์ทรงเทศนาเรื่องมหาเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นหนึ่งในสิบพระชาติก่อนบรรลุนิพพาน แต่ละชาติทรงบำเพ็ญบารมีแตกต่างกัน

ลักษณะคำประพันธ์

มหาเวสสันดรชาดกเป็นมหากาพย์กลอนเทศน์ มีลักษณะคำประพันธ์เป็นร้อยยาวที่มี คาถาบาลีนำร้อยยาว บทหนึ่งไม่จำกัดจำนวนวรรค แต่ที่นิยมคือ ตั้งแต่ 5 วรรคขึ้นไป แต่ละวรรคไม่ควรน้อยกว่า 5 คำ ซึ่งคำสุดท้ายของวรรคหน้าจะสัมผัสวรรคหลังคำใดก็ได้ แต่เว้นคำสุดท้ายของวรรคและอาจจบลงด้วย “คำสร้อย”

จุดประสงค์ในการแต่ง

เพื่อให้เทศน์ให้ประชาชนฟัง มหาเวสสันดรชาดก แต่งขึ้นเพื่อให้เทศน์มหาชาติ เนื่องจากร้อยยาวมหาเวสสันดรชาดกเป็นชาดกเรื่องใหญ่ที่สุด เป็นชาติที่พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพระเวสสันดรซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนจะประสูติเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ แล้วเสด็จออกผนวชกระทั่งได้ตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นเรื่องราวในพระชาติที่เป็นพระเวสสันดรได้ทรงบำเพ็ญบารมี ครบทั้ง 10 ประการ โฉนเฉพาะอย่างยิ่ง ทานบารมี ซึ่งทรงบริจาคบุตรทารกาน คือบริจาคพระชาติ พระกัณหา และพระนางมัทรี จึงเป็นชาติที่สำคัญและยิ่งใหญ่ เรียกว่า “มหาชาติ” หรือ “มหาเวสสันดรชาดก”

ใบงาน
ที่มาร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

1. มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี เป็นผลงานของใคร

.....

2. ผู้แต่งมีจุดมุ่งหมายในการแต่งมหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี อย่างไร

.....

3. เหตุการณ์ใดที่ทำให้พระพุทธเจ้าทรงเล่าเรื่องมหาเวสสันดรชาดก

.....

4. มหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี แต่งด้วยคำประพันธ์ประเภทใด จงเขียนแผนผังลักษณะคำประพันธ์

.....

.....

5. จงอธิบายลักษณะของกลอนเทศน์พร้อมทั้งยกตัวอย่าง

.....

.....

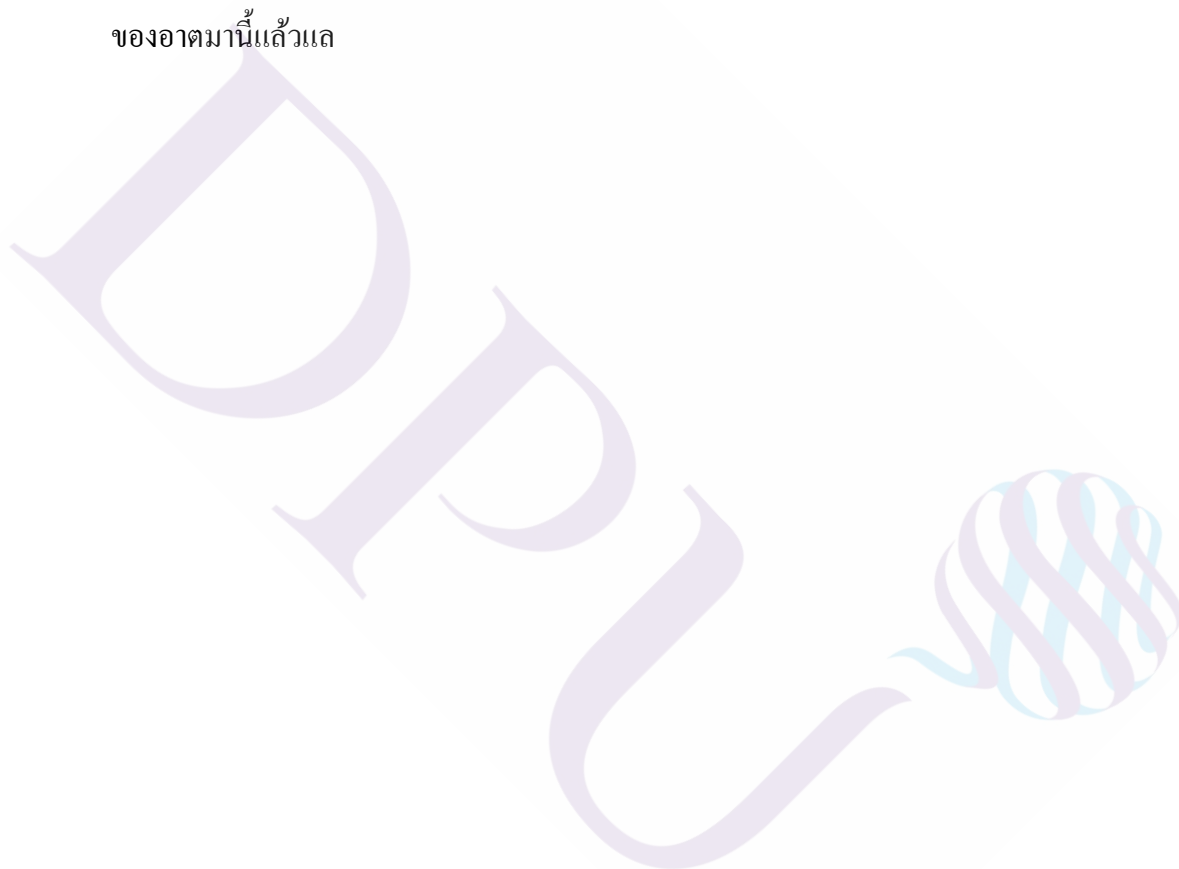
ใบความรู้

เนื้อเรื่องย่อรายชามหาเวสสันดรชาดก กัณฑ์มัทรี

เมื่อสมเด็จพระมัทรีเธอกราบทูลพระราชสามีสักเท่าใด ๆ ท้าวเธอมิได้ตรัสปราศรัยจํารรจํา นางยังก่ลุ่มก่ลัดขัดพระอุระผ่าร้อน ข้อนพระทรวงทรงพระกันแสงว่าเจ้าแม่เอ๋ย แม่มีเคยได้ เคืองแค้นเหมือนหนึ่งครั้งนี้ เมื่อจากบุรีทุเรศมา ก็พร้อมหน้าทั้งลูกพี่เป็นเพื่อนทุกข์ สำคัญว่าจะ เป็นสุขประสาชากเมื่อยามจน ครั้นลูกหายทั้งสองคนก็สั่นคิด บังคมทูลพระสามีก่มิได้ตรัสแต่สักนิด สักหน่อยหนึ่ง ท้าวเธอก่จึงขังตั้งพระองค์ ดูเหมือนพระขัดเคืองเต็มเดือดด้วยอันใด นางก็เส้ร่าสร้อย สลดพระทัย ดั่งเอาเหล็กแดงมาแทงใจให้เจ็บจิตนี้เหลือทน อุปมาเหมือนคนใช้หนักแล้วมิหนำยัง แพทย์เอายาพิษมาวางซ้ำให้เวทนา เห็นชีวนี่คงจะไม่รอดไปสักทีวัน พระคุณเอ๋ย วาสนามัทรีไม่ สมกะเนแล้ว พระทูลกระหม่อมแก้วจึงชิงขังไม่พุดจา ทั้งลูกรักดั่งแก้วตาก็หายไป ออกเอ๋ยจะอยู่ไปใใ ให้ทนเวทนาอุปมาเสมือนหนึ่งพฤษชาติดาวัลย์ย่อมจะอาศัยลงเพราะลูกเป็นที่ยิงแท้ ถ้าแม่น พระองค์ไม่ทรงเลี้ยงมัทรีไว้ จะนิ่งมัธยัสต์ตัดเชื้อไขไม่โปรดบ้าง ก็จะเป็นแต่ก่เลวระร้างซากศพ ของมัทรี อัม โทรมตายกายกลิ้งอยู่กลางดง เสียเป็นมันคงนี้แล้วแล

(อด มหาสตุโต) สมเด็จพระราชสมภาร เมื่อได้สดับสารพระมัทรีเธอแสนวิโยคโศกสัลย์สุดกำลัง ถึงแม่นจะมีตรัสกับนางมั่งจะมีเป็นการ จําจะเอาโวหารการหึงเข้ามาหักโศกให้เลื่อมลง จึงเอื้อน โองการตรัสประภาษว่า (นนุ มหุติ) ดูกรนางนาถ พระน้องรัก (ภทเท) เจ้าผู้มีพัศตร์อันผุดผ่อง เสมือนหนึ่งเอาน้ำทองมาทาบทับประเทืองผิว รวากะว่าจะลอยลิวเลื่อนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็น ขวัญตาเต็มจะหลงละลายทุกข์ปลุกเปลื้องอารมณ์ชายให้เซยขึ้น จะนั่งนอนเดินยืนก็ต้องอย่าง (วรา โรหา) พร้อมด้วยเบญจางคจิริรูปจําเริญ โฉมประโลมโลกล่อแหลมวิไลลักษณะ (ราชปุตตี) ประกอบด้วยเชื้อศักดิ์สมมุติวงศ์พงศกษัตรา เออก็เมื่อเข้าเจ้าจะเข้าป่าน่าสงสารปานประหนึ่งว่าจะ ไปมิได้ ทำร้องให้ฝากลูกมิรู้แล้ว ครั้นคลาดแคล้วเคลื่อนคล้อยเข้าสู่ดง ปานประหนึ่งว่าจะหลงลิ้ม ลูกสละตัวต่อมีดมัวจึงกลับมา ทำเป็นบิบน้ำดาตือกว่าลูกหาย ใครจะไม่รู้แยกกายความคิดหญิง ถ้า แม่นเจ้าอาลัยอยู่ด้วยลูกจริง ๆ เหมือนวาจา ก็จะมีกลับเข้ามาแต่วันไม่ทันรอน เอนี่เจ้าเที่ยว พเนจรนอนตามสนุกใจ ชมนกชมไม้ในไพรวันสารพันที่จะมี ทั้งฤทธิสิทธิ์วิทยาธรคนธรรพ์ เทพารักษ์ผู้มีพัศตร์อันเจริญ เห็นแล้วก็น่าพิลิตพิลินไม่เมินได้ หรือเจ้าปะผลไม่ประหลาด รสสด สุกทราวมเสวยไม่เคยกิน เจ้าฉวยชิมชอบลิ้นก็หลงจันอยู่จิงซ้ำ อุปมาเสมือนหนึ่งกุมรินบินระว่อน

เที่ยวซบซามเอาเศรษฐีคนมาเลศ พบดอกไม้อันวิเศษต้องประสงค์ หลงเคล้าคลึงรสนลิ้มรัง เข้า
เดือนเจ้าลิ้มพริ้วได้หน้าแล้วลิ้มหลังไม่แลเหลียว เที่ยวทอดประทับมากกลางทาง อันว่าพระนางสิเป็น
หน่อกษัตริย์จะไปไหนก็มีแต่กลดกั้น พานจะเกรงแสงสุริยันไม่คลาเคลื่อน เจ้ารักเดินด้วยแสงเดือน
ชมดาวพลาง ได้น้ำค้างกลางคืนชื่นอารมณ์สมคะเน พอมาถึงก็ทำเสขึ้นเสียงเลี้ยวพาโลว่าลูก
หาย เออเน่เจ้ามีหมายว่าใคร ๆ ไม่รู้ทันกระนั้นกระมัง หรือเจ้าเห็นว่านี่เป็นซื่อจิต
คิดอนิจจังทั้งพยศอดอารมณ์เสีย เจ้าเป็นเพียงแต่เมียควรหรือมาหมั้นได้ ถ้าแม่นพ็อยู่ในกรุงไกร
เหมือนแต่ก่อนเก่า หากว่าเจ้าทำเช่นนี้ ภายของมัทรีก็จะขาดสะบั้นลงทันตา ด้วยพระกรเบื่องขวา
ของอาตมานี้แล้วแล

ใบงาน
เรื่อง ร่ายยาวมหาเวสสันดรชาดก กัณท์มัทรี

คำชี้แจง: จงตอบคำถามต่อไปนี้

1. ให้นักเรียนสรุปเรื่องโดยย่อด้วยสำนวนภาษาของตนเอง

.....

2. จงบอกถึงคุณค่าที่ได้รับจากการศึกษาเรื่องมหาเวสสันดรชาดก กัณท์มัทรี

2.1 ด้านเนื้อหา

.....

2.2 ด้านวรรณศิลป์

.....

2.3 ด้านสังคม

.....

2.4 ข้อคิดหรือคติธรรมที่ได้จากเรื่องและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

.....

3. จงบอกลักษณะนิสัยของตัวละครที่อยู่ในเนื้อเรื่อง

3.1 พระเวสสันดร

.....

3.2 พระนางมัทรี

.....

3.3 ชูชก

.....

3.4 พระกัณหา

.....

3.5 พระชาลี

.....

ภาคผนวก ข
แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561

รหัสวิชา ท 32101

วิชาภาษาไทย 3

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

คะแนน 20 คะแนน

เวลา 50 นาที

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องต่อไปนี้

...(นนุ มทุทิ) คูรนางนาฎพระน้องรัก (ภทุเท) เจ้าผู้มีพัคตร์อันผุดผ่องเสมอนหนึ่งเอน้ำทองมาทาบทับประเทืองผิว รวากะว่าจะล่อยลิวเลื่อนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็นขวัญตาเต็มจะหลงละลายทุกขัปลุกเปลื้องอารมณ์ชายให้เซยขึ้น จะนั่งนอนเดินยืนก็ต้อย่าง (วราโรหา) พร้อมด้วยเบญจางคจิริรูปจำเริญ โจมประโลมโลกล่อแหลมวิไลลักษณ์ (ราชบุตตี) ประกอบด้วยเชื้อศักดิ์สมมุติวงศ์พงศัษัตรา เอกก็เมื่อเข้าเจ้าจะเข้าป่าน่าสงสารปานประหนึ่งว่าจะไปมิได้ ทำร้องให้ฝากลูกมิรู้แล้ว ครั้นคลาดแคล้วเคลื่อนคล้อยเข้าสู่คง ปานประหนึ่งว่าจะหลงลืมลูกสละผิวต่อมิดมัวจึงกลับมา ทำเป็นบิบน้ำตาตือกว่าลูกหาย ใครจะไม่รู้แยบคายความคิดหญิง ถ้ามั่นเจ้าอาลัยอยู่ด้วยลูกจริงๆ เหมือนวาจา ก็จะมีรีบกลับเข้ามาแต่รีวันไม่ทันรอน เอนี้เจ้าเที่ยวพนจรนอนตามสนุกใจ ชมนกชมไม้ในไพรวันสารพันที่จะมี ทั้งฤษีสิทธิ์วิทยารคนธรรพ์ เทพารักษ์ผู้มีพัคตร์อันเจเริญ เห็นแล้วก็น่าเพลิดเพลินไม่เมินได้ หรือเจ้าปะผลไมประหลาด รสศตสุกทรามเสวยไม่เคยกิน เจ้าวยชิมชอบลิ้นก็หลงถันอยู่จั้งช้า...

1. จากข้อความข้างต้น ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้อง
 - ก. พระเวสสันดรใช้คำพูดเสียดสีพระนางมัทรี
 - ข. พระเวสสันดรใช้คำพูดประชดประชันพระนางมัทรี
 - ค. พระเวสสันดรใช้คำพูดตัดพ้อต่อว่าพระนางมัทรี
 - ง. พระเวสสันดรใช้คำพูดเหน็บแนมพระนางมัทรี
2. เพราะเหตุใดพระนางมัทรีจึงเกิดความโศกเศร้าที่เรียกว่า ช้ำแล้วช้ำอีก
 - ก. เพราะเมื่อกลับมาถึงอาศรมแล้วไม่พบลูกและไม่สามารถหาอาหารได้
 - ข. เพราะเมื่อกลับมาถึงอาศรมแล้วไม่พบลูกและเสียใจที่ถูกกล่าวหาว่ากลับช้ำเพราะมัวแต่หลงเที่ยวเล่น
 - ค. เพราะพระเวสสันดรต่อว่านางมัทรีที่มอบลูกในให้แก่ผู้อื่น
 - ง. เพราะพระเวสสันดรกล่าวชื่นชมก่อนและมาต่อว่าภายหลังว่าเสแสร้งบิบน้ำตา

3. ข้อความใดต่อไปนี่ที่กระทบจิตใจพระนางมัทรีในฐานะภรรยามากที่สุด
- ก. “...บังคมทูลพระสามีก็มีได้ตรัสแต่สักนิดสักหน่อยหนึ่ง ท้าวเธอก็ชิงขังตั้งพระองค์ ดูเหมือนพระขัณฑ์ เคียงเต็มเคียดด้วยอันใด นางก็เสร์้าสร้อยสลดพระทัย ดั่งเอาเหล็กแดงมาแทงใจให้เจ็บจิตนี้เหลือทน...”
- ข. “...สมเด็จพระราชสมภาร เมื่อได้สดับสารพระมัทรีเธอแสนวิโยคโศกศัลย์สุดกำลัง ถึงแม้จะมิตรสกับนางมั่งจะมีเป็นการ จำจะเอาโหวตการหึงเข้ามาหักโศกให้เสื่อมลง...”
- ค. “...เมื่อเข้าเจ้าจะเข้าป่าน่าสงสารปานประหนึ่งว่าจะไปมิได้ ทำร้องไห้ฝากลูกมีรูแล้ว ครั้นคลาดแคล้วเคลื่อนคล้อยเข้าสู่คางปอนประหนึ่งว่าจะหลงลืมลูกสละผิว ต่อมีดมีจิ้งกลับมา ทำเป็นบิบบน้ำตาตืออกว่าลูกหาย...”
- ง. “...เจ้าผู้มีพักตร์อันผุดผ่องเสมือนหนึ่งเอาน้ำทองมาทาบทับประเทืองผิว ราวจะว่าจะลอยลี้วเลือนลงจากฟ้า ใครได้เห็นเป็นขวัญตาเต็มจะหลงละลายทุกข์ปลุกเปลี่ยนอารมณ์ชายให้เซยขึ้น...”
4. “...เออเนี่ยเจ้าเที่ยวพเนจรนอนตามสนุกใจ ชมนกชมไม้ในไพรวันสารพันที่จะมี ทั้งฤทธิสิทธิวิทายธร คนธรรพ์ เทพารักษ์ผู้มีพักตร์อันเจริญ เห็นแล้วก็น่าพลิดพลินไม่เมินได้ หรือเจ้าปะผลไม้ประหลาด รสสดสุกทรมามเสวยไม่เคยกิน เจ้าฉวยชิมชอบลิ้นก็หลงมันอยู่จึ่งซ้ำ...”

จากข้อความข้างต้น แสดงวัฒนธรรมการวางตัวของผู้หญิงที่มีสามีแล้วอย่างไร

- ก. ต้องมีความขยันในการทำงาน
- ข. ไม่ประพฤติตนผิดศีลธรรมในทางชู้สาว
- ค. รักและเทิดทูนบูชาสามีดุจบิดา
- ง. เชื่อฟังและปฏิบัติต่อสามีอย่างสม่ำเสมอ
5. พระเวสสันดรมีลักษณะนิสัยตรงกับสำนวนในข้อใด
- ก. ปากปราศรัยน้ำใจเชือดคอ
- ข. ปากว่าตาขยิบ
- ค. ปากคม
- ง. ปากไม่ตรงกับใจ

(1) “...สองโจอมสองจู่จ้วง	บำรุง
สองขัณฑ์สองขอม	เชิดค้ำ
กระลิ่งกระลอกดู	ไวว่อง นักนา
ความขบขันแข่งค้ำ	เข่นเขี้ยวในสนาม...”

(2) งามสองสุริยราชล้า	เลอพิศ นาพ้อ
ฟ่างพัชรินทร์ไพจิตร	ศึกสร้าง
ฤทธามเริ่มรณฤทธิ์	รบรรพณ์ แลฤ
ทุกเทศทุกทิศอ้าง	อื่นไท้ไปเทียม
(3) ขุนเสียมสามารถด้าน	ขุนตะเลง
ขุนต่อขุนไปเยง	หย่อนห้าว
ยอหัตถ์เทิดลบองเลบง	อังกฤษ ไกวแฮ
งามเร้งงามโทท้าว	ท่านผู้ศึกสาร...”
(4) “...เบื้องนั้นนฤนาถผู้	สยามมินทร์
เบี่ยงพระมาลาผิน	ห่อนพ้อง
ศัสตราวุธอรินทร์	ฤาถูก องค์เอย
เพราะพระหัตถ์หากป้อง	บัดด้วยขอทรง
(5) บัดมงคลพ่าห้ให้	ทวารดี
แว้งเหวี่ยงเบี่ยงเศียรสะบัด	ตกได้
อูกคลูกพลุกงยังัด	คอคช เส็กแฮ
เบนบ่ายหงายแหงนให้	ท้วงท้อทีถอย...”

6. เหตุการณ์นี้เป็นการทำสงครามระหว่างชาติใด

- ก. ไทยกับพม่า
- ข. ไทยกับมอญ
- ค. มอญกับพม่า
- ง. มอญกับเขมร

7. “...สองโจอมสองจู้จ้วง บำรู
สองซัดคียบสองขอซู เชิดดำ
จากข้อความข้างต้นผู้แต่งกล่าวถึงใคร

- ก. พระมหาอุปราชากับสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
- ข. พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงกับสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

- ค. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา
 ง. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรง
8. จากโคลงบท (4) เป็นภาพการสู้รบของผู้ใด
 ก. พระมหาอุปราชา
 ข. พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรง
 ค. สมเด็จพระมหาจักรพรรดิ
 ง. สมเด็จพระนเรศวรมหาราช
9. จากโคลงบท (5) หมายถึงข้อใด
 ก. เจ้าพระยาไชยานุภาพ
 ข. เจ้าพระยาปราบไตรจักร
 ค. พระเสวตอศุลยเดชพาหน
 ง. พลายพัทธกอ
10. จากโคลงบท (2) เปรียบการรบของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชและพระมหาอุปราชากับใคร
 ก. พระอินทร์กับอสูรและพระรามกับทศกัณฐ์
 ข. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระมหาอุปราชา
 ค. สมเด็จพระนเรศวรมหาราชกับพระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรง
 ง. พระเจ้าหงสาวดีนันทบุเรงกับสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ

มัทนา หม่อมฉันสังเกตเองเห็น

สุเทษณ์ ออ! หล่อนนี่มาล้อเล่น อันตัวพี่เป็น คนโง่ถ่าบ้าฉันใด?

มัทนา หม่อมฉันเคารพเทพไท ทูลอย่างจริงใจ ก็ บ มีทรงเชื่อเลย,

กลับทรงดำรัสตรัสเฉลย ชวนชักชมเชย และขีดสนิทเสนาหา.

พระองค์ทรงเป็นเทวา ชิบดีปรา กฏเกียรติยศเกรียงไกร,

มีสาวสุรางค์นางใน มากมวลแล้วไซริ ในพระพิมานมณี, ...

.....

สุเทษณ์ ที่เจ้าองง้อข้อนั้น เราจะยอมสรร- พะสิทธิ์ตั้งใจจนต์.

ดูราท่านมายาวิน, นางนี้ถวิล จะถึรูปเป็นมาลี.

ก็บุปผาอย่างใดมี ที่งามทั้งสี่ อีกทั้งมีกลิ่นส่งไกล?

แต่ต้องให้มีหนามไว้ ป้องกันมิให้ เหล่าเดรัจฉานผลาญยับ.

มาหาวิน ทោះ! อันไม้งามสรรพ มีลักษณะดั่งกับ พระองค์ดำรัสนั้นมี
 ในนันทะโนทยานศรี, องค์พระศิวี ธิโปรดเป็นยอดมาลา.
 เห็นมีแต่ในฟากฟ้า, ในแดนคนหา ไม้นี้มีได้แห่งไหน.
 สุเทษณ์ ไม้นี้มีนามอันใด? ท่านจงเล่าให้ เราทราบซึ่งลักษณะแดง...

11. จากบทประพันธ์ข้างต้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ ที่ใด

- ก. ปารุสวัน
- ข. ป่าหิมะวัน
- ค. สวรรค์
- ง. มิสกวัน

12. จากบทประพันธ์ข้างต้น ข้อใดกล่าวได้ถูกต้อง

- ก. สุเทษณ์เป็นทุกข์เพราะไม่สมหวังในความรัก
- ข. สุเทษณ์เป็นที่ปรารถนาของเทพธิดา
- ค. นางมัทนาปรารถนาสุเทษณ์ซึ่งเป็นเทพบุตร
- ง. นางมัทนาเป็นทุกข์เพราะปรารถนาผู้ที่ไม่รักตน

13. มาหาวิน มีลักษณะสำคัญอย่างไร

- ก. เป็นเทวดาอู่มสม
- ข. เป็นผู้สาปนางมัทนา
- ค. เป็นผู้มีเวทมนตร์คาถา
- ง. เป็นผู้ทำให้นางมัทนาพ้นจากคำสาป

14. “...ก็บุปผาอย่างใดมี ที่งามทั้งสี่ อีกทั้งมีกลิ่นส่งไกล?

.....
 เห็นมีแต่ในฟากฟ้า, ในแดนคนหา ไม้นี้มีได้แห่งไหน...”

จากบทประพันธ์ข้างต้น หมายถึงสิ่งใด

- ก. ศรีพิชชะ
- ข. จตุรบาท
- ค. ทวิบาท
- ง. กุพชะกะ

15. ข้อใดเป็นลักษณะที่สำคัญของสุเทษณ์

- ก. มีเหตุผล
- ข. ช่างเจรจา
- ค. เชื้อคนง่าย
- ง. เห็นแก่ตัว

(1) “..เด็กทุก ๆ คนซึ่งเล่าเรียนสำเร็จออกมาจากโรงเรียนล้วนแต่มีความหวังฝังอยู่ว่าจะได้มาเป็นเสมียน หรือเป็นเลขานุการ และจะได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งขึ้นเร็ว ๆ เป็นลำดับไป เด็กที่ออกมาจากโรงเรียนเหล่านี้ย่อมเห็นว่ากิจการอย่างอื่นไม่สมเกียรติยศนอกจากการเป็นเสมียน ข้าพเจ้าเองได้เคยพบเห็นพวกหนุ่ม ๆ ชนิดนี้หลายคนเป็นคนฉลาดและว่องไว และถ้าหากเขาทั้งหลายนั้นไม่มีความกระหายจะทำงานอย่างที่พวกเขาเรียกกันว่า "งานออฟฟิศ" มาก็คงวางอยู่แล้ว เขาก็อาจจะทำประโยชน์ได้มาก..”

(2) “..เขาตอบว่าเขาเป็นผู้ที่ได้รับความศึกษามาจากโรงเรียนแล้ว ไม่ควรจะเสียเวลาไปทำงานชนิดซึ่งคนที่ไม่รู้หนังสือก็ทำได้ และเพราะเขาไม่อยากจะล้มวิชาที่เขาได้เรียนรู้มาจากโรงเรียนนั้นด้วย เพราะเหตุนี้เขาผู้สมัคร อดอยากอยู่ในกรุงเทพฯ ได้เงินเดือนเพียงเดือนละ 15 บาทหรือ 20 บาท ยิ่งกว่าที่จะกลับไปประกอบการเพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์แห่งประเทศในภูมิภาคอันเก่าแก่ของเขา..”

16. “...เด็กทุก ๆ คนซึ่งเล่าเรียนสำเร็จออกมาจากโรงเรียนล้วนแต่มีความหวังฝังอยู่ว่าจะได้มาเป็นเสมียน หรือเป็นเลขานุการ และจะได้เลื่อนยศเลื่อนตำแหน่งขึ้นเร็ว ๆ เป็นลำดับไป...”

จากข้อความข้างต้น ผู้แต่งต้องการกล่าวถึงเรื่องใดเป็นสำคัญ

- ก. เสมียนเป็นอาชีพที่มีความสำคัญ
- ข. เสมียนเป็นอาชีพที่มีเกียรติ
- ค. เสมียนเป็นอาชีพที่สามารถเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นได้
- ง. เสมียนเป็นอาชีพที่เป็นที่นิยม

17. จากข้อความในข้อ 16 สะท้อนค่านิยมในสังคมยุคนั้นอย่างไร

- ก. ความนิยมรับราชการ
- ข. ผู้มีการศึกษาจะได้รับการยกย่อง
- ค. ผู้ทำเกษตรกรรมได้รับการดูถูก
- ง. คนในสังคมไม่กลับไปยังภูมิภาคเดิม

“..เขาตอบว่าเขาเป็นผู้ที่ได้รับความศึกษามาจากโรงเรียนแล้ว ไม่ควรจะเสียเวลาไปทำงานชนิด ซึ่งคนที่ไม่รู้หนังสือก็ทำได้...”

18. จากข้อความข้างต้น อาชีพที่คนไม่รู้ก็ทำได้ หมายถึงอาชีพใด

- ก. ค้าขาย
- ข. เกษตรกรรม
- ค. เสมียน
- ง. พ่อครัว

19. จากข้อความ “...เพราะเหตุนี้เขาผู้สมัคร อดอยากอยู่ในกรุงเทพฯ ได้เงินเดือนเพียงเดือนละ 15 บาท หรือ 20 บาท ยิ่งกว่าที่จะกลับไปประกอบการเพื่อเพิ่มพูนความสมบูรณ์แห่งประเทศในภูมิลำเนาเดิมของเขา..” ผู้แต่งมีน้ำเสียงอย่างไร

- ก. เสียดสี
- ข. ประชดประชัน
- ค. แดกคั่น
- ง. เหน็บแนม

20. จากข้อความข้างต้น ข้อใดกล่าวถูกต้อง

- ก. คนไทยไม่ควรทิ้งภูมิปัญญาดั้งเดิม
- ข. ทุกอาชีพมีความสำคัญและมีเกียรติ
- ค. คนเราไม่ควรลืมรากเหง้าของตนเอง
- ง. ผู้มีความรู้ความสามารถควรกลับไปพัฒนาท้องถิ่นของตน

ภาคผนวก ค

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบประเมินตนเอง

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

กลุ่ม.....

สมาชิกในกลุ่ม

1.....2.....

3.....4.....

5.....6.....

7.....8.....

คำชี้แจง: ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริง

ระดับคะแนน

4 = ดีมาก

3 = ดี

2 = พอใช้

1 = ควรปรับปรุง

พฤติกรรมที่สังเกต	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควร ปรับปรุง (1)
1. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				
2. มีความกระตือรือร้นในการทำงาน				
3. มีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย				
4. มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นขั้นตอน				
5. ใช้เวลาในการทำงานอย่างเหมาะสม				
6. แก้ปัญหาภายในกลุ่มได้				
รวม				

ข้อเสนอแนะ

.....

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 4 หมายถึง มีการทำงานกลุ่มในเกณฑ์ ดีมาก
- 3 หมายถึง มีการทำงานกลุ่มในเกณฑ์ ดี
- 2 หมายถึง มีการทำงานกลุ่มในเกณฑ์ พอใช้
- 1 หมายถึง มีการทำงานกลุ่มในเกณฑ์ ปรับปรุง

กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมกลุ่มจากการเรียนรู้	ระดับ ดีมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีพฤติกรรมกลุ่มจากการเรียนรู้	ระดับ ดี
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมกลุ่มจากการเรียนรู้	ระดับ พอใช้
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีพฤติกรรมกลุ่มจากการเรียนรู้	ระดับ ปรับปรุง

แบบประเมินตนเอง

คำชี้แจง แบบประเมินตนเองของนักเรียนต่อการเรียนวิชาภาษาไทยในหัวข้อการใช้ สุ จี ฬ ลิ เพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน

ชื่อ.....นามสกุล.....เลขที่.....ชั้น.....

ตอนที่ 2 ระดับคะแนน

4 = ดีมาก 3 = ดี 2 = พอใช้ 1 = ปรับปรุง

ตอนที่ 3 การประเมินตนเองของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาไทย

หัวข้อที่ประเมิน	ระดับคะแนน			
	ดีมาก (4)	ดี (3)	พอใช้ (2)	ควรปรับปรุง (1)
1. มีความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ตนเองได้รับมอบหมาย				
2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น				
3. มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่				
4. มีความอดทนอดกลั้นในการทำงาน				
5. มีความร่วมมือในการปฏิบัติงาน				
6. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น				

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ/ข้อคิดเห็นอื่นๆ

.....

.....

.....

.....

กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- 4 หมายถึง มีการทำงานในเกณฑ์ ดีมาก
- 3 หมายถึง มีการทำงานในเกณฑ์ ดี
- 2 หมายถึง มีการทำงานในเกณฑ์ พอใช้
- 1 หมายถึง มีการทำงานในเกณฑ์ ควรปรับปรุง

และกำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายดังนี้

- ค่าเฉลี่ย 3.51-4.00 หมายถึง มีการทำงานจากการเรียนรู้ ระดับ ดีมาก
- ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการทำงานจากการเรียนรู้ ระดับ ดี
- ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการทำงานจากการเรียนรู้ ระดับ พอใช้
- ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีการทำงานจากการเรียนรู้ ระดับ ควรปรับปรุง

ภาคผนวก ง
ตารางแสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
ตารางแสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย

ตารางที่ 13 แสดงคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคิดวิเคราะห์ภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดี และวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ปุ ลิ

เลขที่	คะแนน ผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน	คิดเป็นร้อยละ	คะแนน ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน	คิดเป็นร้อยละ
1	6	30	16	80
2	6	30	10	50
3	9	45	14	70
4	7	35	14	70
5	3	15	11	55
6	7	35	16	80
7	6	30	15	75
8	4	20	15	75
9	8	40	10	50
10	8	40	10	50
11	6	30	11	55
12	6	30	17	85
13	5	25	14	70
14	5	25	13	65
15	8	40	13	65
16	10	50	16	80
17	2	10	16	80
18	10	50	14	70
19	7	35	16	80
20	10	50	17	85
21	6	30	17	85
22	7	35	16	80
23	5	25	16	80
24	8	40	12	60
25	9	45	12	60

เลขที่	คะแนน ผลสัมฤทธิ์ ก่อนเรียน	คิดเป็นร้อยละ	คะแนน ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน	คิดเป็นร้อยละ
26	9	45	16	80
27	6	30	14	70
28	2	10	15	75
29	6	30	11	55
30	9	45	15	75
31	7	35	16	80
32	7	35	15	75
คะแนนเฉลี่ย	6.69		14.16	

ตารางที่ 14 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ฎ ติ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 32 คน

เลขที่	การคิดวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ	แปลผล	ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน 20 คะแนน	แปลผล
1	77.5	ไม่ผ่าน	16	80
2	85	ผ่าน	10	50
3	77.5	ไม่ผ่าน	14	70
4	80	ผ่าน	14	70
5	77.5	ไม่ผ่าน	11	55
6	80	ผ่าน	16	80
7	85	ผ่าน	15	75
8	85	ผ่าน	15	75
9	82.5	ผ่าน	10	50
10	80	ผ่าน	10	50
11	82.5	ผ่าน	11	55
12	82.5	ผ่าน	17	85
13	80	ผ่าน	14	70
14	85	ผ่าน	13	65
15	80	ผ่าน	13	65
16	82.5	ผ่าน	16	80
17	82.5	ผ่าน	16	80
18	80	ผ่าน	14	70
19	82.5	ผ่าน	16	80
20	85	ผ่าน	17	85
21	82.5	ผ่าน	17	85
22	80	ผ่าน	16	80
23	80	ผ่าน	16	80

เลขที่	การคิดวิเคราะห์ คิดเป็นร้อยละ	แปลผล	ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน 20 คะแนน	แปลผล
24	82.5	ผ่าน	12	60
25	80	ผ่าน	12	60
26	80	ผ่าน	16	80
27	80	ผ่าน	14	70
28	82.5	ผ่าน	15	75
29	77.5	ไม่ผ่าน	11	55
30	82.5	ผ่าน	15	75
31	77.5	ไม่ผ่าน	16	80
32	77.5	ไม่ผ่าน	15	75

จากตารางที่ 14 แสดงคะแนนการคิดวิเคราะห์วิชาภาษาไทย ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม โดยการใช้ สุ จี ปุ ลิ และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 32 คน พบว่า นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังนี้

นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 28.12

นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ผ่านเกณฑ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 53.12

นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ไม่ผ่านเกณฑ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านเกณฑ์ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 6.25

นักเรียนมีคะแนนการคิดวิเคราะห์ไม่ผ่านเกณฑ์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวพรจิรา เตือประดิษฐ์

ประวัติการศึกษา

ปี พ.ศ.2555

ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาไทย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยาเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ปี พ.ศ.2560 - ปัจจุบัน

ครูผู้ช่วย โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ

สำนักงานเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

